Från

Stugor och Gårdar

-------------Svenska folklifsbilder Af Henrik Wranér -------------S. T.-N:s Bibliotek. Band IV ----------------
1912 The Swedish Publishing Company Chicago

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken, som tillhör University of California Library, har scannats av Google Books. Den anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i maj 2015 av Bert H.

Hittepojken och hans tös.

Sven Svanström är den enda skomakaren bland de många byspelmän, med hvilka jag sammanträffat. Det är ett yrke, som ej står i riktig samklang med musiken — en "beckängel" får så fort krökta fingrar.

Att snickaren ligger åt det hållet är mera förklarligt — han är ju i viss mån instrumentmakare. Mera märkligt är, att murare så ofta spela fiol: inte har det någon förbindelse med den ryktbara satsen att arkitekturen är en "frusen musik"!

Sven Svanström var lite puckelryggig.

Det blir man gärna, om man har engelska sjukan i sin barndom och sitter lutad öfver skomakaredisken i sin ungdom. Då blir man också gärna betryckt till sinnes, skygg och ordkarg — det är inte värdt att söka få en syl i vädret för mästare och glada gesäller.

Men för betryckta hjärtan är musiken en helande balsam: där ligger nog en viss sanning i uttrycket: "glad som en spelman!"

Sven Svanström hade annars inte mycket att glädja sig åt.

Han hade inga föräldrar, d. v. s. man visste inte hvilka de voro. Han hittades en sommarkväll på kyrkogården af dödgräfvaren Svanström, hvars namn han fick ärfva. Så blef han först fosterbarn

7till Cecilia i fattigstugan, sedan klockarens gåsaherde, så vallpojke för prästens får. Som man ser, steg han inom prästerskapet.

Men efter konfirmationen blef han lärpojke hos byns skomakare.

Sven Svanström var ful: gul var hyn och ögonen svarta som stenkol. Men i den byn hade barnen gemenligen vattenblå ögon, ljusgult hår och röda kinder. Därför funno byns flickor Sven stygg och hemsk att åse och de kallade honom kamelen. Hvarför: Ja, hvem vet det!

Hvar Sven sett det, vete gudarne, men han hade läst någonstädes att kamelen, det fulaste af alla husdjur, tillika är det mest musikaliska och fördrager alla mödor, om blott föraren flitigt sjunger. Och det tröstade Sven för vedernamnet, ehuru de melodier han sjöng voro af en egen karaktär, vemodiga och dock vildt glödande. Han hade inga ord till dem och visste inte hvarifrån han fått dem. Antagligen "lågo de i blodet".

Men så kom prästens son, studenten, hem. Han sysselsatte sig med den egendomlige fåraherden, och nu lärde sig Sven hvarjehanda glada visor. Både: "Farväl, mitt granna hår!", "För flickor vill jag varna!", "Där gingo tre

flickor och plantade kål", "Hans och Tilda" och "Studentens glada lif".

Mest tyckte han dock om den visa, hvari det står:

Det är så sorgligt till att gå allena: Hvad var vår Frithiof utan Ingeborg! Hvad var Napoleon utan Sankt Helena! Och hvad blir jag, om du ger mig en korg.Min sorg är sädan ej att den sig fästar Pä ytan utaf mina anletsdrag:

Jag suckar sönder alla mina västar Och gråter ned en näsdukstvätt hvar dag!

I grafvens djup, förtärd af hemska maskar Jag skall fä ro, en gång till hvila bragt,

Så framt jag inte packas ner i askar Och bjudes ut som Liebigs köttextrakt.

Dock äfven så jag skulle hvila finna Och sjunga segerglad min svanesång,

Om blott jag visste att min själs gudinna Utaf mitt stoft beredde sin buljong! o. s. v.

Snart kunde han spela allting på Prästa-Perens dragharmonika. Men den skrällande musiken tillfredsställde honom ej, och så slog han sig på fiolen.

Dödgräfvaren, som fortfarande hyste en viss välvilja för den stackare, som han räddat åt lifvet, hade en gammal fiol, och den fick kyrkogårdens barn låna. De första strängarna snoddes af sytråd, de senare af tagel. Så gaf studenten honom riktiga strängar, och nu klang det gamla skrället underbart vekt från prästens träda, från höskullen och kyrkogården, ja, från kyrktornet understundom. Och slutligen äfven från det lider hos skomakaren, där han frös bort sina första fem år efter konfirmationen och där snön ofta vintertiden lade sidentäcke med glittrande stjärnor ofvanpå den grofva smutsiga ylledynan.

• •

Så blef Sven 20 år. När mästaren dog, stannado gossen kvar hos änkan. Och nu var han spelman påalla höstagillen i nejden — det fanns ingen riktigt lifvad tillställning, där inte hittepojken var med och satte raska ben under ungdomen.

Så började en dag hjärtats strängar att vibrera hos Sven Svanström.

Mästaren hade en dotter, jämnårig med Sven. Hon hade alltid visat den vän- och värnlöse gossen välvilja, smugit till honom en smörklick och hållit hans paltor hela och rena. Och då var det ju inte underligt att Svens hjärta klappade fortare, när Else en dag stod vuxen och fager, ljus och skär, med halmgula lockar och rosenfärgade kinder. Han sjöng för henne alla sina visor och spelade fiol, så att taket darrade. Men ännu tego hans läppar.

En dag var där höstagille hos landstingsmannen med riklig traktering och glädjen stod högt i tak. Sven spelade oförtrutet, och flitiga klackar ackompanjerade i säker takt.

Fram på kvällen kom dragonen dit i sin granna uniform och flickorna skockade sig omkring honom. Han dansade med lidelse, och tallriken med supglaset och sockerbiten lät han inte gå sig förbi. Snart började alla drängarna glo snedt på honom, ty magnetiskt drog han deras kärestor till sig som en grädd-skål drar flugor.

Alla—utom Else.

Hon dansade emellanåt, men mest satt hon i hörnet hos Sven. Hon kunde aldrig få npg af hans fiolspel. Kanske tolkade det för henne känslor och förhoppningar, som funno genljud i hennes egen själ.

Med ens stod dragonen vid hennes sida."Opp och dansa! Sitt ej och dra' dig —

När du blir gammal, vill ingen ha* dig!''

trallade han, tog henne om lifvet och ville dra' henne in i dansen.

Först förklarade hon att hon skulle hvila sig litet, se'n gjorde hon motstånd och ville slita sig lös.

Desto envisare vardt han.

"Låt bli mig", sade hon slutligen blossande och slog honom på fingrarna, som han höll om hennes midja.

Men det halp ej.

“Låt bli henne”, sa’ Sven och reste sig opp, blek och med blixtrande ögon.

Fiolen tystnare, och dansen afstannade.

“Du behöfver väl inte sitta och hänga hela kvällen öfver den där bondkamelen”, sa’ dragonen och skrattade öfvermodigt.

“Låt bli flickan”, menade värden i huset. “Här är ju många andra flickor, och vill hon sitta, måtte hon väl ha lof till det!”

Det blef tyst bland folket.

“Ska’ du gifta dig med morianen, kanske t” skrek dragonen. “Tvi då! En sådan där en!”

Sven stod med blixtens hastighet vid dragonens sida. Det hven i luften — dragonen föll med blod på kinden — fiolen låg krossad på golfvet. Dragonen rusade opp, han knöt handen, men föll i nästa ögonblick, och en knif blixtrade i Svens hand mot skenet från lamporna.

Förvirringen blef allmän: dragonen bars in i sommarstugan, och Sven rusade på dörren. Och budgick efter klockaren, som var lite doktor till hus-behof.

• •

Men midt i natten ilade Else till prästen, fick npp honom, yrvaken och vid d&ligt humör, och talte om alltsammans.

“Jaa, hvad kan jag nu göra vid dett” jämrade sig prosten. “Jag har predikat så tidt om danser och gillen, men det är ett ohörsamt folk —”

“Låt mig få ett prästbetyg till Sven, så far han genast till Amerika — i morgon dag! ”

“Det kan jag ju inte; begriper du inte att han skall lysas ut t”

“Jo, men här kan han bli olycklig för hela lifvet—”

‘ ‘ Den illa gör, han illa far! Kanske han blir tilltalad för dråp.”

“Nej, det blir han inte. Det är bara en rispa, och klockaren själf sa* att dragonen inte får något men af det. Jag var inne i sommarstugan, och dragonen skämdes och sa’, att han skulle visst inte göra domstolssak af det: han erkände att det var hans egen skuld — det kan landstingsmannen ta på sin ed och klockaren också.”

“Ja, då kan han ju bli här veckan ut, så får jag lysa ut honom i laga ordning — annars kan jag intet betyg ge honom. Har han gifvit sig i lek, får han leken tåla — hälsa honom med det! Sven, som annars är så stilla — jag begriper honom inte!’*

“Men det gör jag”, sa’ hon brådskande.

“Dut Hur — hva’!"“Inte för han har sagt ett ord, men nog vet jag andi, att han håller af mig — det var därför!”

‘‘Ahå! Och du då?”

“Jag följer honom till världens ände. Här kan ban inte vara längre.”

“Din gamla mor di?’*

“Åh, bara hon f&r behålla gesällen från sta’n så—”

Tonen var bitter och minen skamsen.

“Ja, kan det inte bli på annat sätt, så får han vänta en vecka. Vi få vänta bägge två. Lys ut mig också på samma gång.”

“Men du skulle tänka dig för, Else lilla — det är en lång väg. Och Amerika är ett — främmande land!”

“Gud är allsmäktig och allgod där också!”

“Rätt, rätt sagdt, min tös! Hm! Hml! mycket bra! Men hur ska’ ni komma dit — det kostar mycket pengar!”

“Jo, jag hade tänkt, att kyrkoherden skulle hjälpa loss!”

“Såå. Hm! Jaså! Det var — var — mycket—”

“Vi vilja inte tigga någonting. Jag har tre hundra riksdaler efter far: de stå i banken i sta’n och här är boken — ta’ den! Och låna så Sven hundrafemtio riksdaler — så ä* vi klara. Låt mig få mina tre hundra nu genast och tag ut dem sen’ ur sparbanken. Svens ska’ vi snart skicka från Amerika — var lugn för det! Vi ä’ ärliga bägge två! För resten kan kyrkoherden ta’ min symaskin — det är min egen och den gäller för halfva summan. ’’“Men jag har inga pengar hemma — atom kyr-koka8sans. ’ ’

“Ja, de duga väl, de också!”

“Hm! Jag ska’säga rent ut, Else—”

“Och så en sak till. Svens fiol gick i kras — och utan en fiol kan han inte lefva eller ta sig fram någonstans. Studenten hade en fiol och den är här hemma — låt Sven få den! Vore studenten själf hemma, skulle han genast ta fram och ge honom den, för de ha alltid varit så’na kontanta mostrar!” “Hm, hm!”

“Jag är säker, att han inte skulle haft hjärta att säga nej! Se så! Stå nu inte och mena längre!” “Jag ska’ gå efter alltihop, jag ska’ —. Tre hundra och hundrafemtio! Där går ju hela kassan åt: dör jag i natt, så ser jag ut som en bedragare inför både ämbetsbröder och domkapitel!”

“Kyrkoherden dör ej! Hvad är det för påhitt f” “Men om nu inte Sven vill resat Eller han inte vill ha dig — eftersom ni aldrig talt om det, kan du ju inte veta om —”

“Han ska! Det blir min sak!”

Prosten ref sig i hufvudet och gick efter fiolen. “Där ä’ pengame!”

Hjon stack dem brådskande i barmen.

“Räkna dem först, barn!”

“Åh, det har nog kyrkoherden gjort — två gånger för en!”

“Hm. Det var nu ett sant ord. Nåå! Är det något mer du vill T Här sitter jag och får snufva!” “Stråken gick också till de Galater. Han kan inte spela utan stråke.”"Kanske inte”, sa* prästen godmodigt och gick efter den.

"Ja, säg d& i kyrkan att vi resa till Amerika bägge två. Så kunna de komma när de vilja, både länsman och fjärdingsman.”

"Det är bra! Tack själf! Tack! Och godnatt!" • •

Både länsman och fjärdingsman kommo verkligen och Sven måste följa med till häktet.

Eller rättare — han var på väg dit. Fram hann han aldrig, ty han rymde under vägen och var spårlöst försvunnen.

Men två nätter efter knackade det vid midnattstid på fönstret till den gamla skomakarestugan. Else stod upp och gick ut, ty därute stod Sven Svanström.

Och två hjärtan lade förtröstansfullt planer för en lång och oviss framtid. När Sven gick hade han ett aflångt paket under ena armen, omviradt med Elses kyrkosjal.

Två år förflöto.

Else var sig lik — kanske en liten smula mindre rosenkindad. Men flitig som en myra. Flere anbud gjordes henne, men hon sade nej till alla.

En dag råkade dragonen i gräl på marknaden. Den gången slapp han inte för så billigt pris, utan vardt död och begrafven.

Och åter trädde Else inför kyrkoherden.“Kan han nu komma tillbaka, Sven, jag manar!"

“Det — det vet — vet jag verkligen inte.”

Han slog opp lagboken, bläddrade ocb svettades.

“Det är bäst att gå och fråga länsman — frågan är fri!”

“Men om han säger ja och så kommer och tar bonom se’n?”

“Hm. Det tror jag inte — han är en ärlig karl.”

“Men han är länsman!”

“Hm. Vill du kanske, att jag skall fråga honom!”

“Det var justament min mening, fast jag inte tordes ut med det! ”

“Jo, du är mig just en rädd stackare! Minns du, när du tubbade son mins fiol från mig midt i natten för ett par år se’n! Och hade mig till att stå och plundra hela kyrkokassan — ja, ja, inte för det, för den affären blef ju strax klarerad, när ingen resa blef af för dig. Men inte är du buskablyg, inte!”

“Den natten visste jag knappast riktigt till mig: men hvad jag ville, skulle igenom — jag kunde försatt berg!”

“Jag såg nog det. Nå, hvar är Sven!”

“Inte för det jag vore rädd att tala om det för kyrkoherden, inte. Men när kyrkoherden ingenting vet, kan kyrkoherden med godt samvete svara nej, om länsman skulle vilja utgrunda hans vistelseort.”

“Inte illa sagdt, min tös! Och jag är inte nyfiken precis heller.”

“Ja, då tar kyrkoherden reda på’t!”“Var lugn!”

Nästa söndag stod Else vid sakristidörren, när kyrkoherden kom.

“Nå, hva* sa* hanf”

“Han sa’: ‘Där ingen åklagare är, där är ock ingen domare*.”

“Och en kan lita på’n?”

“Alldeles tryggt!”

“Då skall det väl inte dröja så förfasligt länge innan vi bägge komma hem och tacka för allt!”

“Då blir det väl fråga pm lysning igen — om också inte att lysas ut ur församlingen! Lycka till då!”

Han log godmodigt och gick in i templet.

Men om söndagen hördes Elses röst öfver alla andra, när församlingen sjöng: “Herren vare tack och lof!” Ända tills hon kom till det andra “Halleluja” — då måste hon böja sig ner i bänken och gråta.

• •

Och ingen byspelman öfvergick för tio år se’n Sven Svanström i Sångaröd. Och en mera rar skomakarekäring än Else Svanström får man söka med ljus och lykta. Men så höll också hennes man — tvärtemot vanlig skomakaresed — hennes små fotter med fina blanklädersskor af amerikanskt snitt.

Det påstod landstingsmannen, som har talt om den här historien.

Han sa’ också, att hvarken han eller någon annan förmått Sven Svanström att nå*nsin spela på ett höstagille mera eller vara i lag med krigskarlar.Och inte heller få Syens flickor gå på sådana tillställningar, där uniformer ä’ med. Men de veta skälet och knota inte.

Värst är det, när den äldsta tänker på den stund, då hon skall tala om för sin far. att hon gått och gett sin tro åt den unge — dragonen. “Se, ödet är somliga människors lott”, sa’ landstingsmannen. “Men”, sa’ han, “Sven har ändå

hjärtat på rätta stället, när det gäller tösens lycka. Fast ryggen blir allt snedare på den gamle hittepojken.”En dyr ed.

Hvilket yrke skulle väl bättre kunnat passa gamle muraren Stenströms starke Sten än att bli stenhuggare!

“Stenhuggaren Sten Stenström”, det låter allt lite stiligare än “Stenhuggaren Mattis Blomstergren!” Men så äro också hans graf stenar därefter: don efter person! brukade Stenström säga till sina vänner.

Han hade också i sina dar varit en riktigt fin karl, Stenström.

Han hade huggit flera af de vackraste grafste-narna på Hönslösa kyrkogård, och än var det hans största förtjusning att stå där och se på sina händers verk om söndagarna och för en lyssnande skara af kvinnor och pojkar förtälja huru gräsligt mycket besvär han haft med marmorskifvorna. Hvar och en kunde själf i sin psalmbok se efter hur hvar bok-staf var riktig, “rak i ryggen och inte dinglig hvar-ken hit eller dit!” Inga svansar eller blomstergrenar, som voro “hälften hund och hälften tasse” och inte hörde mer till bokstäfverna än mjölgröt till stekt sill. “En kan brodera en bokstaf tills han blir rakt förstörd af bara grannlåt!” sa’ Stenström.

Och så lade han till, att en ädlare konst än hans funnes inte «och ingen svårare heller. Hans konst-

19verk varade lifvet ut och lite till — 4‘det kan man inte säga om en hel hop storverk här i verlden!” sa* Stenström.

Men den tiden var längesedan förbi, då Stenström gjorde konstverk.

Nu gick han omkring och “slog sten” at bönderna mot en ringa penning: 25 öre i daglön sommar och vinter utom hvad gummorna stucko till honom på eftermiddagarna, t. ex. en ostkant eller en sup eller en bit korf i slaktetiden — då är man inte så noga med korfvarna.

Bröd hade han på fattighuset liksom tak öfver hufvudet nattetid — mjölk tiggde han af bondkvinnorna. Fick han ingen, gick han till husmanskvin-norna och fick sig lite dricka — helst se*n det börjat surna. Och när den tiden var inne kunde han visst vädra, i hvilken del af Hönslösa församling han än höll sig. Han tog så sällan fel, att när det någon gång inträffade, sågo Malena Murarens eller Sara Snickarens helt förbluffade ut, när han kom in med sitt lerkrus, och sade, förläget leende: “Nej men Sten då! Vet du inte, att vi bryggde i förra veckan — inte är det surt än?”

“En kan ju få en tår friskt då till ombyte!” mente då Stenström gemytligt.

Ty glad var han jämt — trots sina knälösa byxor, sina trassliga tröjarmar, sin malätna hund-skinnsmös8a och sina “sockalösa” strumpor i de spräckta träskorna, lika glad som då han var konstnär och i gilleslag med riksdagsmannen. Ty det hade han varit.“Sten Stenström har varit med bland storkax-ar”, sa’ han till mig en kväll, d& han satt och tvättande sina vristbrutna fotter i en märgelgraf

“Det har jag varit länge nog — rent för länge!” sa’ han. “Jag trifs nästan bättre samman med de andra fattiglapparna nere i ‘Lerslottet’ — de kallade det för Stenhuset, strax jag flyttade in. Bara de inte hade så mycket ohyra till inhyrning i de uppsluppna sömmarna! Men jag håller dem från mig och stackars den, som går och sätter sig i min hörna i karlastugan! Strax skulle de förstås vara nosiga, men nu har jag dunkat dem lite hvar, och det hjälpte hvad det kunde. Så ger jag dem en pris snus, och det gör resten — fattiglappar ä’ ju mycket bättre att dras med än fint folk. Med dem gör en sig inte bekant med förrän man är tvungen för logiets skull.”

“Nej, nej.”

“Han tror kanske att jag varit ett svin i mina dar och att det är därför jag sitter på fattighuset}” “Hm! Nää! Stenström har kanske legat mycket sjukt”

“Aldrig! Inte gett en doktor eller en apotekare fyra styfver, och kvacksalfvare har jag gett på båten! Se bara sådana armar!”

“Ja det är don som duger!”

“Nej, si jag har varit för god — för dum, vill säga. Ty vara beskedlig är det galnaste en kan ta sig till — nej, var tilltagsen i stället!”

* ‘ Stämmer — på sitt vis! ’ ’

“Se, där var en, som låg mig ömt om hjärtat en gång i världen----’”“Åhå, olycklig kärlek! Jag anade just —”

“Han vädrade en kärleksroman, förstås. Men, se, där nosade han på galen nässla. Nej det var min syster, se, det var det. Jag ville henne så väl, kantänka. Men den som högg i sten den gången, det var jag. Se, det är en egendomlig sak, att det inte finns sådana åsnor till på Guds gröna jord som förståndiga människor !”

“Det var fasligt hvad Stenström--------99

“Nu ska’ han emellertid få höra hela historien — fast glad är den inte. Och det ska’ han få till tack för det han bjöd på plommon i går när vi möttes utanför prästgården, fast han hade prästmamsel-lcma med sig. Det är väl den där blåögda, som han ska’ ha en gång — ja ursäkta, det angår mig då inte! Men det gjorde mig godt att han inte vände hufvu-det åt andra sidan och ‘blef lomhörd på ögonen*, när jag hälsade.

“Jo, ser han!

“Vi va’ inte mer än desamme två syskonen därhemma, jag och Kersti, och jag hade nu nästan varit som både far och mor för henne under hela uppväxten.

“En rar tös var hon — så syster min det var. Grann och glad och vänlig mot fattiga och rika: det var alldeles som där hade blifvit ljusare i den gamla stugan därhemma när hon rörde sig där. Och flera bra friare hade hon, fast vårt hemman inte var af de största småhålorna och vi inte hade så värst många skuldsedlar i kisteläddikan. Men jag förtjänte bra på grafstenar — det var vanligt att alla på den tiden skulle ha en vördig grafvård — de kommo intemed gjutna järnkors som nu för tiden. Födelsedags-kransar och kistebref m&lade jag ocks& — och några riksdaler från Per och några från Pål var inte så lite på den tiden.

“Har han sett riksdagsmannens grafsten här-oppef Norr om kyrkan — med marmorängeln? Jag kunde väl tro det.

“Den har jag gjort. Han är inte af mina vackraste; det var inte mycket med mig, när jag högg den, och sådana arbeten, som bero på geni, blir det aldrig nånting med, när man inte går till dem i glädje och kärlek. Och inte skulle där stått på min-nestaflan hvad där står, bm jag hade fått välja.

“Men det fick jag nu inte — det var af nåd jag fick göra den och pengar behöfde jag till Kerstis små.

“Jag har gråtit mer än en tår för den stenen, och Kersti också.

“Det var för resten don efter person. Usel marmor togo de snåla släktingarna hans — det skulle vara så simpelt som möjligt, när de för skams skull inte kunde komma ifrån det. Och det var rätt åt den rackaren! Stenen börjar redan stå på sned; en vacker dag trillar han och går i kras. Den som finge vara med och se på den synen! Jag har aldrig petat på den med ett finger — men roligt skulle det vara.

“När Kersti var så där en tjugu år började han — kräket, som nu väl är uppfräten af maskar — bör* jade han komma hem emellanåt. Vi två voro ju jämnåriga och han gjorde sig ärende hem till mig.

“Det var så rart: jag skulle följa med honom på alla gillen och vara med i allting, i hans kommittéer och föreningar. Och snart stod han och stam-pade på tröskeln hvarenda dag. Jag föll aldrig på den tanken, att det var för tösens skull, och allra minst trodde jag han var den fähund han var. Kanske trodde han det inte själf.

“Och ändå borde jag ha vetat, att där finns många marmorplattor, som se så hvita och sockersöta ut utanpå; men inne i kan där vara stora sprickor och svarta fläckar, som göra dem omöjliga till he-dersbruk eller att komma i ett tempel. Det enda, de passa till, är svinhoar.

“Tösen började bli blek och tyst, och en morgon kom hon inte hem förrän klockan fyra. Jag tog henne i förhör och då kom det fram, att hon hade suttit hela natten och gråtit utanför trädgårdsvallen till n:o 14, där han — sliskepellen — hade suttit och kelat med ena dottern i en berså.

“Först gjorde jag narr åt att hon var nog dum att springa efter karlen; men där blef snart annat ljud i pipan, när jag fick veta att hon måste bli hans hustru och det snart, om hon inte skulle bli allas smälek.

“Jag glömmer aldrig den stunden — det var som jag haft en kvarnsten på bröstet.

“Så på eftermiddagen när han kom, passade jag på honom ute på gården, fick honom in i kammaren och skulle tala allvar med honom. Vi ska’ hoppa öfver hvad jag sa’ — inte lönte det försöka smälta det stenhjärtat. Han blef ju lite skamsen när jag sa’ honom hvilken skurk han var — det blef han förstås: sanningen kan krossa en klippa.

“Men lofva gifta sig med henne — nej, det kunde han inte.“Inte lönte det sig att klå honom, för han var starkare än jag, och tigga och tjuta för Kerstis skull tyckte jag var att än mer förnedra tösen. Jag tittade på bössan flera gånger, men hade jag gjort mig olycklig på honom, hade Kersti ju aldrig fått en glad dag mer. Och därför så----------

“Och därför så tog jag till den enda utväg jag visste. Jag kände ju så väl, att han behöfde pengar, om han skulle kunna komma sig fram i världen. Och fram ville han — det var det enda han ville.

“Så sa* jag att Kersti hade en tunna guld* att vänta. Och när han inte trodde det, gick jag efter bibeln och gjorde ed på det. Så lofvade han att ta1 henne.

“Jag svor mig inte men: det var jämt hvad både min och Kerstis arfslott gick till. Och eden skulle hållas.

“Han tog henne och hon blef en ärlig hustru. Så länge jag kunde, lånte jag och klabbade — när det inte gick längre, måste jag gå från hemmanet.

“Till all lycka gjorde jag det i tide, så jag fick syndapengarna åt honom, fähunden. Det var då inte mer än byxebredt. Men han fick dem, så han har ingenting att murra om på domedag.

“Men då är det törhända jag, som stiger fram och spörjer, hur han höll sin ed. Han lofvade först mig på den heliga boken och sedan vid altaret att han skulle vara min syster kärlig och trogen.

“Nå! En, som allting vet, vet också hur den eden blef hållen ; Kersti fick pröfva på det, och jag,

*16,666 kr. 67 öre.tfftiN StUGÖft ÖÖH GlRÖAft

som många nätter stod utanför deras fönster i regn och rusk, i ängslan och mörker — jag hörde det. Den som varit döf ändå!

“Det var en välsignad ed jag svor! Jo, riktigt välsignad! Inte blott att han förstörde pengarna efter som jag kunde skaffa dem — men Kersti hadc aldrig en riktigt glad dag.

“Så till slut gjorde han en riktigt läcker gärning. Vidt och bredt hade han pratat och vidt hade han flackat; han förstod att ta1 folk eftersom de voro till — han hade blifvit riksdagsman och var månntro inte så liten kaxe. Men i Stockholm uppträdde han alltid som ungkarl och kurtiserade när och fjärran. Så följde han hem med en af sina vänner uppåt landet. Där bedrog han gubbens dotter liksom han hade besvikit Kersti. Där var lite af orm hos honom.

“Gubben höll på att slå ihjäl kräket, när alltsammans kom i dagen. Det kunde han ha gjort, så hade mycken sorg sparats. Men så blef där skilsmässa från Kersti, förstås — naturligtvis fick hon stackare rymma fältet. Den andra hade sina pengar kvar, hon!

“Så fick Kersti barnen — det var det enda, som var kvar af all vår välmakt. Och Gudi lof, att hon ändå hade dem!

“När jag hade gått från hemmanet och han gått från Kersti, tog jag tjänst som dräng i en annan by — med hvad jag sparat ihop, hade jag så, att jag kunde köpa en stuga åt Kersti och de små. Hon behöfde den inte så länge: sorgen frätte hennesom slagregn fräter porfyr. Somliga stenar t&la bra vid värme och sol, men inte vid skurar.

“Men för barnen har jag sedan slitit natt och dag tills jag i fjol fick dem så långt, att de läste sig fram. Nu kunna de ta’ sig fram på egen hand.

“Man blir krokig af en sådan börda. Dessa åren var det inte värdt att söka spara hop nånting åt sig själf — nu lönar det inte att tänka på något: jag duger bara till att slå sten — all förmåga till finare arbete är borta genom slitet.

“Men vet han, hur det kommer sig att inte humöret också är bortåt’’

“Jag nästan kan tänka mig det---------

“Var det inte bra gjordt af mig, hvat Inte en på hundra hade hållit, om de också lofvat, hvat Skulle tn> det!

“Och hvad som jag är mest glad för — det är, att Kersti aldrig fick veta att det var för hennes skull, som jag gick om styr. Hon skall allt ha åtskilligt kärt att säga mig när vi träffas däroppe en gång, hvat”

‘ ‘ Nå, han då t Pick han veta ’t t ”

“Ja, när det skulle bli skilsmässa mellan dem, talte jag om det.”

“Och hvad sa’ hant”

“Liksom det skulle bekommit honom mer än en död katt! ‘Du hade ju lofvat det på bibeln’, sa’ han, ‘så det var ju inte mer än din skyldighet!” “Det var hela tacken. Men då var det jag, som sa’: 'Hur har du hållit dina löften, ditt kreatur t’ sa’ jag. Och därmed gick jag ända in på honom och glodde honom i hvitögat. Då blef han blek.Ilade han rört en fena, hade jag krossat honom som en skiffertafla — så arg var jag.”

“Är här någon annan, som vet det?”

“Ingen annan än prosten. Bönderna här skulle skratta sig fördärfvade åt mig, om de visste hvarför jag fick gå ifrån gården — de tro att det var därför att jag kommit in i öfverdådigt sällskap med riksdagsmannen och sedan börjat spela kort. Men där ligger ju ändå nå’nting karlavulet i det, tycks det, skulle de få veta, att jag varit sjåpig för syster mins

skull — skulle det bli ett grin, så det förslog.”

• *

•

När jag i fjol somras lade en frisk ros på Stenströms grafkulle, där systerbarnen redan planterat fattigmansblomman geranium — som det passar sig bäst i fattigkvarteret å kyrkogården — kunde jag verkligen ej rå för att blicken blef dimmig vid tanken på detta brodershjärta som få, utan remnor eller fläckar i den hvita rena marmorn.

Riksdagsmannens grafvård var redan halft en ruin. ‘ ‘ Don efter person!9 9 Den tålte hvarken regn eller sol eller värme. Inte ens sanningens ljus. Nederst stod där:

ÄLSKAD I LIFVET, BEGRÅTEN I DÖDEN.

Ja, ja!

Det kan bero på hur man tar det.

Griftlögnen kan ha sin ironi.

Skarp, så att den krossar den där under hvi-landes minne.

Men Stenström skulle inte sakna sin minnesvård. Den är rest i dessa rader.Trohet.

Bedan nar han var pojke, kunde man se, att skräddarns Arvid skulle bli herrekarl en gang: han gick aldrig barfota om sommaren som de andra handtverkarnes söner; han handlade med grifflar och glasknappar, sprang hellre än han slogs och hade pennknif med tv& blad. Och när han stod pä kyrkogolfvet, var han den ende af allmogepojkarna, som hade öppen väst och håret benadt på högra sidan liksom kammarherren och fanjunkaren, fastän hans mor grät och sa’, att mer än en, som börjat med ögonens begärelse och ett högfärdigt lefverne, hade

slutat som frimurare och tagit skada till sin själ. Men hon hade gjort hvad hon kunnat — han fingo själf bära ansvaret hädanefter.

Sin fars yrke ville han inte lära, men däremot hängde han beständigt inne hos handlaren. Och en vacker dag stod han innanför disken, fast hans mor erinrade honom om nålsögat och den rike. Se, det var på den tiden, då alla handlare voro rika — för det fanns inte mer än en i hvar by, och knappt det. Men Arvid skrattade och sa', att rikedomen inte plägade gå igenom ett nålsöga — det syntes bäst på hans far, som knappt hade ett par hela byxor, så skräddare han var, fast han visst inte ödslade.

Och snart var Arvid bokhållare. Han kunde bra med folket. Så handlaren sa' själf, att bättre

29bokhållare hade han aldrig haft. Och stilig var han: ingen människa hade sett så eleganta halsdukar som hans — de skeno i alla regnbågens färger. Flickorna voro rent galna i honom, alltid var han artig och alltid hade han ett glas malaga för de rika kvinnorna och en bäsk för storgubbarna liksom en buss eller en strut snus för småfolket.

Handlaren ville inte gärna släppa honom, utau bjöd allt högre lönevillkor — men kunde ju inte förneka, att det var klokt af pojken, att han ville in till staden och bli praktiserad. Sta'n är ändå sta'n. Men han sörjde Arvid djupt — det sa' han själf, och han hade tagit löfte af honom, att han skulle få honom tillbaka om ett par år.

Det var en till, som sörjde vid Arvids afresa: det var skollärarens Ingeborg, för hon och Arvid hade varit såsom fästefolk — till stior harm för Arvids mor, som sa', att Herren ville alla sina skapade varelser väl och såge gärna, att det gick dem väl i detta lifvet och i det tillkommande. Och hon visste så klart, att det var Herrens vilja, att Arvid skulle ta' nämndemannens Hanna, som hade fullt i både kistor och skåp: människan ska' inte visa från sig Hans skickelser, om de äro goda eller onda. Men Arvid sa', att en skickelse, som var rödhårig och snedögd, kjom inte från fullkomlighetens källa, och att den enda af apostlarna, som hade varit rödhårig, var Judas.

“Men han var också den enda af dem, som gjorde affärer”, sa' gumman.

Ingeborg och Arvid voro inte ringförlofvade. Arvid tyckte de skulle vänta, tills han hade någoteget. Och det var mycket förståndigt, förstås, men Ingeborg tyckte han var för flyktig: alltid klappade han flickorna under hakan, när de kommersade, och Ingeborg kunde aldrig få klart för sig att det bara var för kommersens skull.

Men vid afresan kysste de h var annJ och svuro hvarann' evig trohet.

Till en början kom där många och varma bref, klänningstyg o. s. v., men med tiden minskades både det ena och det andra, och en dag kom det bara ett tidningsnummer, däri det stod att Arvid Ängholm och Thekla Espersson voro förlofvade.

Och nu fann gumman i skräddarestugan, att hon farit grufligen vill om Försynens vilja angående Arvid, när hon trodde, att nämndemannens Hanna varit utsedd till hans äkta maka. Tvärtom! Tänk, gamle bagare Esperssons dotter — han, som väl ägde sina tre, fyra tunnor guld och där var inte mer än två döttrar. Att gubben Espersson skulle vara frimurare, var nog bara förtal, men skulle så vara, flnge det bli hans sak.

När gumman så hade varit inne i sta'n och tillsammans med Arvid sett på den blifvande svärdottern, hade hon inte ord att skildra sin hänförelse. Visst hade hon varit förnäm, mamsell Thekla, men en kunde väl i fridens namn inte begära, att hon skulle “vara ankamrat” med en gammal skräddar-käring, och gumman hade blifvit bjuden på kaffe med 5 sorters kaknr. Och Arvid hade gett henne en ny sjalett och en brosch, innan de gått på besöket.

Och mamsell Theklas porträtt visades för hela byn. De flesta tyckte, att hon såg vissen och ynkeligut, men det var ett fasliga vackert hår — det stod i vädret som en spettkaka och var krusigt i pannan*

Ingeborg teg och sväljde tårarna, höll sig hemma och blef nästan ännu vackrare än förr: hennes fina, förut något väl rödblommiga ansikte fick en prägel af den skärhet, som endast en hjärtesaga kan skänka.

Det spordes snart, att Arvid satt upp egen butik — den skulle vara vådligt fin: bara en ruta i hvart fönster och stora ljuskronor i taket. Själf gick han i skorstenshatt och hade guldur och guldkedja, blankläderspjäxor och en

väst, som där inte var mer än tre knappar i — så öppen var han. Hans mor gick till sta'n hvarenda vecka och blef på kyrkogården en hel timme hvar söndag bara för att kunna för sina väninnor skildra hur Arvids öde hade en förunderlig likhet med de gamla patriarkernas.

En tid efteråt gifte sig Arvid. Det grämde nu hans mor fasligt, att hvarken hon eller skräddarn bjudits på bröllopet, men hon höll god min och sa', att då Per inte hade kläder, som passade bland gref-var och baroner och alla fina, som skulle dit, och därför måste bli hemma, ville inte heller hon. Men de hade båda två veckor därpå varit bjudna opp i Arvids egen våning, och där hade de blifvit hållna kvar till middag, med fyra rätter mat och vin. Och roligt hade det varit, fast Per, det nötet, hade vält omkull såskoppen och fördärfvat en duk, som var värd sina tolf riksdaler, och fast hon själf hela tiden suttit och ängslats för att hon skulle bära sig fumligt åt, hon, som inte var van att äta med gaffel.Det spordes också, att det unga herrskapet Äng-holms lefde hvar dag kräseliga och gjorde stora kalas, samt hade kokerska och två pigor, men att frun var krasslig och inte dugde till nå'nting inom hus utom att spela fortepiano, som Arvids mor kallade det. Snart visste man också berätta i byn där hemma, att han satt på ett hotell och spelade kort hvarenda kväll och att frun låg hemma och grät. Nå'nting var där i det, ty skräddarekäringen talte aldrig om Arvid nu för tiden.

Två år efter bröllopet hade Arvid Ängholm slagit vantarna i bordet.

Då spred sig en dag den nyheten, att byns handlare skulle öfverlämna sin butik och lefva på sina räntor. Och den som skulle öfvertaga affären, var Arvid. Byns gummor höllo kafferep och tisslade dag ut och dag in. Men hans mor hade ingenting hört.

Så kom han. Hans gamla principal, som kände hvad Arvid förr i världen dugt till, satte opp honom på nytt, boden förändrades och lagret piffades opp. Alla skulle förstås, in och titta sig om där ett slag. Arvid var gemytlig och skämtsam, ehuru alla sågo honom med den halft afundsamma halft ringaktande blick, som allmogen gärna består "byns barn" helst om de kommit sig opp — och det sedan gått bakut fcr dem.

Så kom familjen också dit ut, och det var värre. På gillen hos bönderna var hon stel och talte inte med gummorna; hemma låg hon bara och läste romaner, och pigan hade tusen ting att berätta för giriga öron, helst sedan hon blifvit af skedad för dethon lyssnade bakom dörrarna. Barnen voro klädda som prinsar, men sågo bleka och blodfattiga ut.

Man hviskade också om, att kammarherren, som en gång varit bjuden på middag där, hade sagt, att Arvid gick nog an, men att frun var en småstads-mamsell, som inte begrep sig på salongsmanér — hon "var som en bondkrake på cirkus".

Rykten började också gå om spelpartier på kontoret nattetid och att en del af de förmögnare bönderna blifvit svårligen plockade. Snart drogo sig både vänner och kunder, oaktadt Arvid skötte butiken med ifver och påpasslighet.

Och värst var att ingen piga kunde bli där ens en månad — frun var rent omöjlig. Ibland skapade hon sig galen midt i natten, dånade och skrek: barnen tålte hon inte, och man glunkade om att hon skulle in på hospital.

En dag steg Ingeborg, som redan ett par år var faderlös och lifnärde sig med sömnad, in på Äng-holms kontor. Det var första gången .de stodo mellan fyra ögjon efter afskedet den dag, då Arvid for till staden.

* * Ingeborg!! Du här ? Hur — hur står det till ? "

"Tack, bra! Jag har hört, att herrskapets jungfru gått sin väg.'*

"Ja, hon var visst den fjortonde i ordningen — pigorna ä' omöjliga nu för tiden: det är de, som vilja befalla."

"Jag har tänkt anmäla mig till platsen."

"Du??! Hos mig!"

"Hvarför inte det? Jag tror jag kan sköta lite af hvarje inom hus — och hvad jag inte kan, får jagväl lära mig. Jag har hört att frun är sjuk, och det gör mig så ondt om de stackars barnen: de se så bleka och vanvårdade ut."

“Jag har så liten tid att ägna mig åt dem. Jaha, ser du ,jag ville nog, men —”

“Men—”

“Min fru kunde få veta, att —99 “Hvad kunde hon få veta?”

Hon såg på honom med en klar blick.

“Hm! Att — att —”j

“Att herr Ängholm en gång brutit sitt löfte mot mig? Har inte herr Ängholm talt om det?”

“Nej”, kom det dröjande svaret.

“Det var illa. Men då hvarken jag eller herr Ängholm har något att blygas öfver, så —”

“Åh, jag har dyrt fått plikta för att jag svek dig. Men det ska’ vi inte tala om.”

“Nej, det ska’ vi inte.”

“Men därför unnar jag dig bättre än att dra's med hennes tunga humör! Stackaren! Och det är väl mitt fel, också!” Han satte sig och gömde ansiktet i händerna.

“Men herr Ängholm har plikter mot de små!” “Åh, se’n man har glömt hjärtats första plikt, glömmer man snart de andra också. Oh!”

“Kan jag få tala med frun?”

“Jag skall höra efter”, sa’ han beslutsamt.

Och om några dagar flyttade Ingeborg dit. Barnen fingo moderlig vård: deras kinder fingo hull och deras läppar ett varmt leende. Där bM ordning i hemmet; maten stod väl lagad på bordet i rättan tid; partierna på kontoret togo slut, ty lugnoch blid kom Ingeborg in pch bäddade på slaget 9. Snart hade frans lynne blifvit annorlunda: alla vredesutbrott och barnsliga uppträden studsade tillbaka mot den allt uppoffrande plikttrohet, som bar alla vedervärdigheter med tålamod, ty sina tårar fördolde Ingeborg.

Så var det en afton, som Arvid helt plötsligt smög sig bakom Ingeborg och lade armen om hennes midjs.

Hon drog sig lugnt undan, vände sig om och såg på honom med en kall blick.

“Herr Ängholm!”

“Åh, dig skulle jag tagit l”

Han började snyfta.

“Ja, det var ett sant ord, men det gjorde herr Ängholm inte.”

“Jag uthärdar inte längre: ska’ vi följas åt till Amerika!”

“Hvilka!”

“Du och jag.”

“Frun då!’J

“Åh! Jag skulle kunna—”

“Och barnen!”

Han satte sig modlös.

“Affären går ju ganska bra nu!”

“Åh ja, det tar sig. Men—”

“Tror herr Ängholm, att jag hade vågat trotsa alla giftiga tungor och flytta hit, om jag ej varit så säker på mig, att

jag kunde se alla i ansiktet! Isynnerhet frun! Jag trodde att motgångarnas skola hade luttrat och renat herr Ängholm.“Det var en vacker lon för de svåra dagarna — värst voro de i början. Nu måste jag flytta: jag kan inte vara hos en husbonde, som glömmer sin egen heder och vill beröfva mig min.”

“Förlåt mig! För barnens skull, Ingeborg! Reser du, så —”

Han tog revolvern, som låg på bordet.

“Jag låter inte skrämma mig.”

“Ah, det var inte dig, jag hotade.”

“Så stor stackare tror jag inte att — att Arvid Ängholm är. Jag lär få vara Gud tacksam att en ljus förhoppning en gång gick om intet. Det frestade på, men — Hans vilja är den bästa.”

Hon tog revolvern och såg i den.

“Förresten har jag längese’n tagit ut patronerna. Och då behöfver den inte ligga här.”

Hon lade den ut i butiken.

“Jag har så många gånger tänkt, att om hon ginge — ginge hädan, så skulle —”

“Såå! Allt vackrare och vackrare! Inte för allt i världen! Hjärtat glömmer aldrig sin ungdoms sånger, men det finns sådana, som aldrig sjungas om igen. Och hur skulle icke förtalet slagit ned på oss båda två — äfven om inte de orden blifvit sagda, som fallit i kväll på herr Ängholms sida. Nu skulle det vara så omöjligt som det omöjligaste på jorden.” *4 Ingeborg! Men res inte! *9 “Det beror på frun.”

44 På frun ?! Är du från förståndet ?9 9 4 4 Jag talar om för henne hvad som var i vår ungdom — precis som det var.”“Då är all glädje slut för oss alla. För henne isynnerhet. Hon ska' inte tr<o dig, utan misstänka att —”

“Att jag var lika usel som herr Ängholm nyss ville göra mig? Kanske! Nå —”

Hon stod litet.

“Jag skall tiga. — Men om ett enda ord till faller i samma anda, så går jag ögonblickligen.’9

“Du skall aldrig behöfva det.”

Han reste sig blek men beslutsam.

“Och tack nu för allt hvad du varit för mina barn. Och för henne också!”

Hennes läppar darrade, men hon höll sig tappert, medan hon gick.

* #

*

Midsommardagen i fjol öfverlämnade prosten till Ingeborg Patriotiska sällskapets medalj för 30 års trogen tjänst hos handlanden Arvid Ängholm. Det var en högtidlig stund, när den gråhåriga tjänarinnan trädde fram till altarrunden och mottog veder-mälet. Men hvad var det mot hennes eget hjärtas varma jubel öfver en seger, vunnen genom strider dem endast det allseende ögat sett!

Och hvad var det mot hennes rörelse, då hennes matmor, nu en annan som moder och maka, efter den glänsande festmiddagen slöt henne i sina armar och snyftande utbröt:

“Om du visste hur jag håller af dig! Jag — jag stod i kontorsgarderoben den kväll, då — då — du tog revolvern från skrifbordet. Då misstänkte jag dig — då! O, du trogna hjärta!”Bara trolleri allt samman.

Oamla Malena var visst ingen riktig trollpacka.

Hon hade hvarken någon gul katt eller någon uggla. Inte ens någon “mjölkahare”. Och aldrig åtog hon sig att mot ett halft tjog ägg eller en gåsa-sida slå in ett öga på någon, som hade “förgjort” kor, eller att läsa bort engelska

sjukan. Man hade inte ens hört henne läsa “Fader vår” baklänges.

Men hon var en fiffig kvinna. Ja, det var hon.

Qodt minne hade hon, förstod att berömma gummornas kaffe och visste väl reda på deras små svagheter. Och det gjorde, att hon var välkommen öfverallt. Alltid visste hon hvar där varit gille dagen förut.

Särskildt skulle hon gärna ofvanpå maten och kaffet “lägga en stjärna” för husets döttrar. Det visste hon, och därför hade hon alltid en gammal kortlek i kjortelsäcken. Att den leken var både solkig och fet, är lätt att inse, när man betänker hur den ständigt fick sällskapa med nypor, som ej visste om gafflar med smör- och flottmat, att inte tala om andra grejor från de rika skånska gummornas köttgrytor.

Själf påstod hon visst inte, att hon kunde spå. Hon kunde någon gång i förbigående tala om, att hon en julafton för många , många år sedan på sin förstugutröskel funnit en finsk flicka, öfversnöad

39och halft förgången af köld och hunger. Frälst från döden och efter förmåga förplägad, hade den lilla flickan sedan af tacksamhet gifvit Malena en kortlek och lärt henne att “lägga stjärnor”.

Inte för hon trodde på det, precis, och inte att det hade någonting att göra med den onde, inte, men lustigt var det i alla fall att se hur korten kunde falla sig ibland. Och säkert var, att många gånger hade hon nästan blifvit flat vid att se hur det slog in. Så hade hon härom dagen sett nå’nting om en tös] som bodde i en rödstenad gård med ett stort träd utanför och —

Då ryste gumman och berättade allt hvad de hört om vänner och grannkvinnor. Men Malena gömde alla förflugna ord i sitt hjärta. Dem hade hon godt af, när hon skulle lägga stjärnor där härnäst.

* #

*

I Backagården funnos två töser. Båda voro unga, rika och dägeliga under ögonen. Ja, den yngsta Gertrud, var den gladaste och raraste jänta i hela Hönslösa by.

Naturligtvis hade Gertrud friare — “fem på hvart finger och sex på tummen”. Men hon skämtade med allihop och skrattade i himlasky.

Fast hennes mor hade låtit Malena lägga många stjärnor — för att se hvem som skulle kunna vara utsedd till Gertruds man — ville korten aldrig riktigt falla sig. Där voro “mörka vägar” till gården, oeh där voro “ljusa”. Knektarna föllo tätt intillhjärterdamen — men hvilken knekt, som var den rätta, blef Malena inte klok p& ändå.

En tid var klöfver kung envis och hade alltid hjärter sjua med sig. Men så försvann han med ens. Jo, de korten kunde falla sig eget ändå. Och märkligt var att han försvann strax efter det Malena varit på kaffekalas hos Mårten Möllares hushållerska, som var själaglad och trodde, att den gamle stuten skulle göra allvar och säga ordentligt ifrån nu, sedan Gertrud i all tysthet sagt honom rent ut, att hvem hon en gång skulle ta’ — inte blef ve det en gammal änkeman, som såg ut i synen som en mjölad sill V>ch hvars tandlösa mun alltid tycktes

vara full af mjölgröt.

• •

Jo, lugna dig läsarinna! Nu kommer hjälten.

Det är själfve riksdagsmannens svartögde, krullhårige August. Nu ser en blind, att den här historien inte rör sig om några fattiglappar.

Malena hade varit hans barntös och var rysligt glad vid honom än, gamla skrället — hon kallade honom alltid för sin pojke och så där. Och när han hade blifvit karl, hade hon tidt sagt åt honom, att när han en gång finge sikte på en tös, som han ville ha* med all lif och makt, så skulle han bara kvittra ett ord för henne om saken, så skulle hon nog lägga stjärnor för honom. Och tösen skulle han få, om det så vore klockarens Ängla, som hade chinjong och spelade gitarr till den ljufveliga visan:

“ Det hviskar uti den stilla dalen —

Hvem hviskar där!”Men dag kom och dag gick. August kom och gick också. Men aldrig hade han i den lilla stugan vid asplunden att klaga öfver några hjärtekval. Historier om alla människor visste han däremot,

och Malena pumpade honom duktigt.

• #

»

Så en kväll kom han dit. Han var sig inte lik riktigt. Malena kände till den sjukan.

“Nå, ändtligen”, sa* hon. “Hvem äJ dä?”

Det kröp fram så smått. Det var Gertrud han hade i kikaren. Men han visste inte riktigt, hvar, hon hade sina tankar.

“Har du sport henne, om hon ville ha* dig?” “Nääå!! Det vill jag inte, förrän jag vet om jag får ja!”

“Sååå? Hm! Har du kysst’na då?”

“Jaa. — Nää — det vill säga, jag försökte på så smått i går kväll, när vi gingo från gillet, men.. ’1 “Men? Lade hon dig på kinden?”

“Nää! Men si, hon.. hon grät! Grät ser du1” “Det var ett glädjande tecken du, August!” “Tackar allra ödmjukast!”

“Jo, ser du, min pojke! De, som slåss, ha varit utsatta for’et en gång förr. Men första gång som en tös är i kyssafara, blir hon rent konfys. Och har hon tänkt länge på det, så att hon är klar med att hon är glad vid honom, så säger hon inte ett ord, utan kyssar igen. Men är hon inte på det klara med sina egna tankar, så gråter hon. Hon skall nog bli på det klara — lita du på Malena, min pojke lilla. Jag har ju lofvat dig den tös du vill ha’!”Två dagar efteråt var Malena i Backag&rden. Hon sknlle låna prof till en spets af Gertrud; hon visste att ingen i hela socknen hade vackrare spetsar.

Backagårdsmoran blef förtjust, trakterade henne på allt sätt och öppnade sitt hjärta. Och dit ‘ ‘ klef Malena in med stora träskor”, som ordstäfvet säger.

Kortleken kom fram.

“Nää! Se, här har varit nytt folk till gården! Där är en tanke, en tydlig och allvarlig tanke till hjärterdam!”

“Säger du det!” sa’ gumman. “Åhåå! Jaa, visste jag inte genast, att det hade nå’nting att betyda, när inspektoren på bostället gjorde sig ärende hit i går. Och han, som har pengar utlånta och två rika farbröder — du kan ha orsak att tacka Herran, mitt barn!”

Men Gertrud såg inte ut, som hon tyckte, att det var nå’nting att tacka Herren för. Och med ett tag bar det så illa till, att Malena satt och fick “stjärnan” i oordning. Och händer något sådant, skall man inte lägga flera den dagen — det blir ändå inte annat än tosaforor.

Men när gumman gick ut i sterset för att se om risgröten snart var färdig, hviskade Malena till Gertrud:

“Gertrud, du! Den, som låg med tankarna till gården här, var inte inspektoren: han är ljus och går i ruter — för resten slår han sig ut nere i bränneriet. Nej, det här var spader knekt, ung, rask och mörk: det såg nästan ut som han hade krulligt hår, för alla tiorna lågo öfver honom. Han har legat hitåt länge,men bara i tysthet — aldrig så klart som i dag. Du ska* se det är den rätte. Ruter ess låg emellan er också — det betyder en kyss; men spader tvåan låg där med. Tårar, men så hjärter femman. Och det är ja, och så får den kyssen tillbaka, som har gett den. Tös! Inte ska’ du bli så blossande röd för det! Du ska’ väl ha en snäll man och snälla barn, du också — annars är lifvet inte värdt att lefva för. Se på mig och tänk bara! Här går jag som en pilgrim på gamla dar och har ingen att hylla mig till! Tag du en man i tide, barn! Tss! Nu kommer din mor! Titta ner om till mig i morgon kväll, så ska’

vl lägga

en stjärna. Annars låg det nu så tydligt så —”

• *

»

“Är hon gången?”

“Gertrud, ja! Hvarför kom du inte i tide, som jag bad dig! Så kunde du följt henne hem och fått saken klar i kväll.”

“Om hon hade sagt nej!”

“Hvad hör jag — vara karl och vara en sådan hare för en tös! Säga nej! Jag vill inte höra en sådan ynk! Du skulle sett henne, när jag lade en stjärna om er hvar — och de gingo ihop, du! Hon är så glad vid dig — gör du om kyssen bara! Ja, ja, det är din sak. Men skrif några ord — ruteresset låg där i kväll också. Jag unnar dig tösen, och du ska’ ha’na. Bry dig hvarken om inspektorer eller andra! För din ska’ hon bli.”

“Står det i korten!”

“Skratta du inte åt min gamla kortlek, du! Där står mer än du tror. Där stod nå’nting i fjol om enljushårig mamsell, som läste med barn och kunde sjunga som en lärka. Men det tog slut när spader kung kom med sina tankar och fyra länga flickor från förra äktenskapet. Hör du! Å’inte den nya klockarefrun bra ljus, hva’? Ja, titta du stortI”

‘ ‘ Ih, det var mig som tjyfvingen! ’ *

“Så du ska’ inte bry dig om hvad där står i korten, utan hvad där står att läsa i Gertruds blå ögon. Hon har ett par blåa ögon, hva’, den tösen, du! Inte så’na där svarta som dina — usch, de äro alldeles som stenkol! Men sådana tycka töserna om, somliga! God natt!”

• •

Ja, August skref förstås, pch fick en hel hop kyssar, när han träffade Gertrud, muntligen, förstås. Och senare blef Backagårdsgumman så glad, ty August var en så rik pojke, att Gertrud visst hade orsak att tacka Herren. Och det gjorde hon också. Hon gör det i dag som är.

När August på midsommaraftonen gaf Malena ett af sina förlofningskort, sa’ han skämtsamt.

“Det är säkra kor*, de här!”

“Det är jagu dessa också”, sa’ Malena och dök ned i kjortelfickan. “Och ä’ di där finare, så ä’ dessa mera pröfvade, min lille pojke”, sa’ hon.

“Hm! Det kan så vara det”, sa’ August.

• •

•

På ett höstagille hos August Gudmunds kommo de att prata om kortspådomar. Och då sa’ Gertrud rent ut—både jag och de andra gästerna hörde det:“ Ja, de kunna säga om Malenas spådomar hvad de behaga”, sa’ hon. “Och jag är inte den som drifver vidskepelse, men som hon kunde se saker och ting i korten — det var förunderligt, rent. Också har allting slagit in, hvart eviga dugg.

“Hm”, sa’ August.

Och när vi tre senare stodo ensamma i sommarstugan, sa9 han:

“Hör du, mor! Hvad såg hon i stjärnan första gången hon spådde digt”

“Hm! Jo! Kan du tänka dig: inte två dar efter det där gillet, när du kysste mig på hemvägen och jag började lipa

— så såg hon det i korten du! Jo, du! Hvad säger du om det!”

“Åh tjyfvingen!”

“‘Jag hade ju alltid varit lite glad vid dig — bara så där lite’ smått, men när jag fick höra att dina tankar länge legat till vår gård och såg att jag skulle ha’ dig, kunde jag inte låta bli att tänka på dig både dag och natt. Och Gud ske lof! Jag har aldrig ångrat det. Men säg själf! Var det inte underligt? Där var inte en katt i närheten, som kunde ha’ sagt det för en själ, du!”

“Nej, det är ju klart”, sa’ August och tog sin lilla kvinna om halsen.

“Ja, det var en bra spåkäring — Gud signe henne i hennes graf! Och hennes gamla kortlek också — så flottig han var. För det var han”, sa’ August och blinkade till mig.

Se, jag kände ju både Malena och hela histo rien från pärm till pärm.Så blef där kvällsmat, och där dukades också opp hvarjehanda spådomshistorier. Så’nt tycker folk om — helst töserna.

Och särskildt talte flera om hvad de sett i en ägghvita nyårsafton.

Litet senare på kvällen säger Mårten Modig, husaren, som också var med på höstagiilct, cn glad pojke för resten och riktigt hygglig, fast han lyder trumman:

“Inte för det jag sett några spöken i min dar, utom henne, Amanda, käringen min. Men nå’nting märkvärdigt har jag varit med om — och kalla mig gärna för ett fä, men jag är into människa att förklara det, om jag så kunde bli ryttmästare med pension för besväret.”

“Nå, det var roligt! Berätta bara!”

“Asch, det är bara tynteri”, mente Amanda och blef förlägen.”

“Säger du, kloka mornfor, ja! Jo, när jag tjänte hos Erik Måns och var så där en tjugu år gammal, sutto vi en natt — det var för resten, den siste februari — och pratade. Det var jag och Erik Månsson, gårdsdrängen från Qöinge härad, och gamle Enast, som gick där och tröskade sedan många år tillbaka. Och då säger Knasten till mig: ‘Du vet väl, att den värsta spöketiden är just i adven-tet och innan mars?’ sa’ han. ‘För i adventet ska* andarna förtjäna sin frihet julafton, om de kunna \inna någons tack, och natten efter februari månads slut är krigsguden Mars ute med sina skaror — det är ett annat namn på ängeln Michael, som strider mot draken och hans änglar’.”“Det var något nytt”, sa’ jag.

Visst inte, men här finns mycket, som de inte få lära vid rektorsskolan’, mente Modig. Jo, så säger Knasten vidare: ‘Och du, Mårten, som inte har någon fästmö ännu, du ska’ ta* och gå ner på bron i kväll; det är ett glindrande månsken, och så skall du säga några ord till krigsguden, som kommer ridande i spetsen för den nya månaden. Och då kommer Bäckamannen upp — det är en ande, som sitter nedanför bron i forsen, och han får svara på Mars’ vägnar. Jag ska’ lära dig orden1, sa* Knasten.

Knasten var nu så full af skrock som tio gamla käringar, så jag brydde mig inte om honom, förrän han sa’, att jag inte tor des.

Det tyckte jag var skam, efter jag spekulerade på att bli knekt. Och så lärde jag dem.”

“Och hur lydde deT*

“Åh, ja, herrn trjor inte på dem, och jag kan inte inse, att det är synd att lära bort dem. Men den som är klok, uttalar dem inte. Jag gjorde det, men så rädd som jag blef! Ja, ja — i olyckan kom jag inte.

Jo, klockan tolf på natten går man ut på en bro öfver ett rinnande vatten — inte tillfruset --och så säger man högt och tydligt:

Jag hälsar dig, Mars!

Jag beder dig, Mars!

Att du mig låter se Min brud tillkommande För mina lefnadsdar Och hvad hon med sig har!Då skapar Bäckamannen sig till en syn eller nå'nting, och s& får man se sin blifvande och om hon har mycket bohag med sig."

"Och det trodde Mårten?"

"Inte ett dugg, men vänta bara! Precis klockan 12 — efter dalaklockan i stugan — var jag på bron. Det var ett grant månsken; ån låg frusen utom den lilla forsen, och det frös, så det knakade i isen.

Jag hade inte väl sagt de märkliga orden, förrän där dök upp en figur i lång kappa och svart kapuschong bredvid mig och sa*: Böööh.

Men jag kände genast igen gårdsdrängen på tungomålet, lade efter honom och gaf honom ett par hurringar. 'Bäckamän, som tala göingska, ska' jag hålla torra med släbonäfvar !* sa' jag.

Och då dök där upp en till och kilade — det var husbonden, det förstod jag, så jag brydde mig inte om'en fastän han skrattade rätt i vädret.

Men ilsken blef jag. Och jag skulle just gå hem, när jag fick höra en besynnerlig musik rakt under bron, där jag stod. Den klingade så eget — alldeles som en orgel, men mycket finare.

Jag stannade tvärt. Och där är En som vet, att i den stunden kunde man skjutit af en kanon vid örat på mig — jag skulle inte rört en fena. Det isade i spetsen på hvart enda hårstrå, blodet kröp i ådrorna tum för tum. Jag stod några minuter kanske — så blef musiken tyst."

"Inbillningar! Det ringde för öronen på Mårten!"

"Vänta bara! Så hör jag en fin och späd stäm-ma säga: ' MårtenV Jag tror att jag ristes i hela kroppen, men jag sa' ändå: 'Ja!'

Så började rösten där nere ifrån: 'Jag känner dig allt ifrån din barndom! Hur du fick din fram-tand utslagen; hur du har blifvit af med nageln på din tumme; hur du lurade klockaren att gå upp i kyrkan midt i natten--------

Och därmed räknades upp en hel hop, som inte precis så många visste, men som i alla fulla fall någon bekant kunde ha' reda på.

Men så kommer det märkligaste — hör nu bara!

'Och din tillkommande är Amanda Josef sdotter, som tjänar i granngården; henne är du glad vid och hon är glad vid dig och I skolen blifva lyckliga samman!"

"Se det! Det hade jag inte talt om för en katt « det visste jag."

"Ja, men hade du inte det!" sporde Amanda.

Och det föreföll mig som hon log.

"Tramsebytta! Jag hade ju inte sagt det till dig själf än — det minns du väl. Att du kan tvifla på hvad jag säger!

Och så fortsatte rösten: 'Men du skall säga henne det snart, och så skall du ge dig till husar för Yästanby — där blir ledigt i dagarna. Lans är död i natt!'

Det var ändå märkvärdigare — att jag tänkte bli husar, det hade jag bara talt om för Knasten. Och en käring var han — men hvad man sade i förtroende, det kunde han tiga med. Och så visste Amanda om det. Men da'n efter fick jag veta att Lans verkligen dött om natten.""Hm. Det var nu märkligt nog, förstås."

"Och så spörjer jag: 'När bli vi gifta och hur många barn få vi? Och då svarades där under bron, att vi skulle bli gifta om två år och få tre barn.

"Det har slagit in på pricken och däröfver. Vi ha' fått fyra. Men förklara mig nu detta den som kan! Var det Bäckamannen? Eller var det.. "

“Det var Amanda!” sa’ jag tvärsäkert.

Hon blef alldeles röd, men försökte slå bort det med skratt.

“Herm pratar”, sa'Modig. “Hon. Hon visste ju inte ens att jag skulle gå dit! Amanda — pytt-san! de vise fela ock!9 9

Men jag hade haft ögonen på den lilla trefliga gumman och var säker på min sak.

“Ska’ jag förklara det? Annars hör nog mor Amanda det bäst!”

Mårten såg ömsom på henne, ömsom på mig. Han trodde visst att vi yrade.

Så gick gumman bort till sin husar, too honom om halsen och så sa1 hon:

“Hör du, gubbe du: Det är väl sa godt att jag bekänner det en gång i lifvet — efter det där spö-keriet ännu spökar hos dig. Det var jag!”

“Nääj, hör du! Att du--------yff, det är omöj-

ligt ! Hvar var du ? ”

“Nu får du bara inte bli ona på mig — hör du det! Jo, jag stod inne i köket hos Erik Måns, ser du, och hörde allt hvad ni sa’ där inne. Så sprang jag hem och tog ett hvitt lakan om mig och kröp in under brokaret på isen.”

“Men musiken? För musik var där!”Det var på nämndemannens munharpa jag blåste!”

“Men att jag var glad vid dig och du vid mig!”

“Oho! Far — nu är du trög i tankegången! Det ena kunde jag väl se — det ser alltid en tös — och det andra visste väl ingen bättre än jag, din tosing.”

“Det hade jag aldrig i lifvet... Men de tre barnen! Hvar tog du dem ifrån!”

“Hohoho! Dem tog jag förstås på måfå — jag tyckte... alla goda ting ä’ tre. Men det var ja också det enda, som inte precis slog in — du fick ju öfver — inte under.”

Hon såg så rar ut, när hon stod där strålande och glad, att Mårten måste skratta med.

“Men att Lans var död!” envisades mannen.

”Jag mötte hans hustru, när jag sprang hem efter lakanet.”

”Men att du har haft hjärta att lura din man så länge och gå och begrina honom för dig själf! Fyy!”

”Ja, ser du! Du har alltid sagt, att du var nöjd med den kvinna du fått och.. jag tyckte nästan bakefter att jag liksom hade nödgat mig lite’ på dig! Är du ond på Bäckamannen, hva’!”

Vi måste skratta alla tre.

”För resten hade jag tänkt säga det en gång, fast det inte har burit sig förr. Nu kan det ju stanna oss emellan, hva’! Herrn talar ju inte om det!”

“Naturligtvis!” sa’1 jag litet — dubbeltydigt.

Jag har heller inte talt om det — förrän nu.Den nya drängen.

Mor Kersti i Västergården kallades gemenligen för “Snåla Kitta”. Och det hade sina randiga skäl och rutiga orsaker.

En kväll i början af oktober satt gumman och pratade med sin dotter Ingrid. De hade hvar sin spinnrock framför sig, men arbetet hade afstannat. Stugan upplystes sparsamt af en talgdank.

“Det var som far sa’, när du kom till världen, Ingrid. ‘Herren gaf !’ sa’ han, ‘och hvad Han gör, är väl gjordt. Men nog kunde han begripit att jag varit, mera betjänad med en pojke’.” •

Ingrid bara drog på munnen.

“Flina det kan du”, sa’ gumman argt. “Han lade då ögonen ihop så tidigt att han slapp se allt elände här i huset.”

“Ja, han gjorde det”, sa’ Ingrid med tonvikt. “Här har varit två goda tillbud — änkeman bägge två och rika bägge.”

“Jaa — den ene bara 57 och den andre 60 år.” “Hvad betyder det? Här hade ändå varit karl i huset — nu går allting vind för våg. Jag hinner inte vara med i hvar vrå, hur jag gnor. Nu har Per sagt opp sig, och ingen hörs här af, som vill vara dräng i hans ställe. Jag 1 of vade honom ändå att han skulle få ett får födt utom lönen — men folk får inte nog nu för tiden,”“Nej, det var ett sant ord. Och det var det han sa’ också, när han sa’ opp sig. ‘Det är bäst jag flyttar’, sa’ han, ‘medan jag har så mycket kött på benen, att jag kan gå härifrån’, sa’ han.”

“Åh, han har inte svultit här’*, morrade gomman.

“Det hade han gjort många gånger, om inte jag hade stuckit en bit till honom.”

“Du!!”

“Ja, en ‘karl, som det är nå’nting med, kan en inte få i vårt hus. — Har ni glömt huru Västergården var en visa i hela häradet, när lilla Elna var död och folket fick er egen mjölk i drickabland-ningen om kvällarna!”

“Var det godt npg till mitt eget barn, kunde det väl gå i en drängdrul och en pigslinka! Och voro båda änkemännen för gamla till mamsellen, så var här rusthållarens Anders — den kunde du fått med uppräckta händer.”

‘ Han var ju inte riktigt klok”, sa’ Ingrid med trött min.

“Dess lättare hade du haft att ta’ tömmarna.” “Åhja, vi ska’ inte tala om det. Min lott blir att gå som ett arbetsok till min sista dag — det är jag van vid se’n jag kunde gå för mig själf. Och alltid har jag varit ett spektakel för andra. Edra gamla kjolar har jag fått slita ut — jag har aldrig varit klädd som andra hemmansdöttrar — det finns inte en torpartös, som inte har begrinat mig, när jag gått till Quds hus. Och den jag ville haft fick jag inte ta’ —”

“En fattig dräng!”“Som nu har det bästa hemmanet i byn/'

“Ja, hvem kunde lukta till att där var sådana ruter i honom!”

“Nänä!”

“Jag var dum som ett mjölttråg, som inte själf tog änkemannen på n :o 11: då hade vi inte behöft nå’n dräng.”

“Ja, hvarför gjorde ni inte dett Då hade jag fått ut mitt och kunde tagit tjänst som piga — då hade en kunnat ha’ nå’n glädje.”

“Jag kunde nog tro du helst ville ha din mor på fattighuset — då hade jag ju fått städja piga!” Ingrid svarade intet.

“Jag bad skräddarekäringen höra efter i våras, om inte dragonen ville bli husbonde här.”

“Sååt”

“Ja, det gällde inte dig! Men han ville inte, den högmodige ynkryggen! Liksom han inte kunde tackat till; jag är inte 50 år ännu.”

“Åhja, vi kunna inte bli’ mer utskämda än vi ä’,” sa’ Ingrid gråtfärdig.

“Och sådana ord säger du till din mort”

Ingrid reste sig häftigt topp från stolen.

“Åh, hvad jag hatar den usla Mammon! Om jag såge mig en utväg att komma härifrån! Om jag kände en hygglig karl och jag inte skämdes ögonen af mig, skulle jag gå till honom och be honom ta’ mig — det är bestämdt inte så tungt att vara slaf under en främmande. Och jag skulle vilja äta stek och gröt hvar dag i en hel månad och

dricka vin till 2 riksdaler flaskan för att kännamig som en människa och inte som en utsvulten räfunge!”

“Och det är tacken för allt hvad jag har slitit! Och slitit just för dig! Otacksamma barn!”

“Jag har allt haft glädje af det. Jag har dynor i kistorna till fem sängar, men jag ligger på halmsäckar och får rent lakan om jul och ett om midsommar. Ska’ en ha nå’n fröjd på jorden, ska’ det vara medan man lefver.”

“Du är inte värd att spilla ord på!”

“Nej, spill inte dem — allt annat har ni förspillt för mig.”

“Men hur ska’ vi få en dräng t Gården säljer jag aldrig, om där så inte ska’ växa annat än tistel och åkerkål på ängarna.”

“Jag vet en som — som kanske skulle vilja ge sig hit!”

“Hva — hva säger du! Yet du! Men vi ge inte mer i lön än Per hade — det säger jag; vi kunna inte göra oss utfattiga för att en sådan där en slok ska’ gå och göda sig. Hvem är det!”

“Det är Lans, dragonen!”

“Han! Som inte ville bli husbonde här-------

Sitt inte och drif gyckel med din mor!”

“Han sade det själf till mig i går, när jag stod ute och spred gödsel.”

“Kanske — du! Kanske han har ångrat sig! Hvad vill han ha i lön!”

“Det vet jag inte. Men han kommer Jiit i kväll. För resten vill han inte vara ensam dräng — han får ju vara ute på mötet om sömmarna. Så här be-höfs en dräng till, åtminstone en ‘halfkarl’.”“Jag tror människorna ä’ galna. D& är del likaså godt att gå och lägga sig att dö genast.”

Ingrid teg.

Så tog det i dörren. Det var Lans som steg in.

Sedan Ingrid hälsat gick hon ut — hon ville synbarligen ej vara med, när lönefrågan skulle dryftas.

Om en stund kom hon in med kaffe. Gumman glodde illa, men sade ingenting. Ingrid slog upp en kiopp till honom och en till gumman, och så gick hon ut igen.

Kaffet dracks under tystnad.

“Jag har hört att Per ska* flytta”, sa’ Lans långt om länge.

“Människorna är ju så ‘hagalna’ nu för tiden, alt de aldrig få nog. Det är ett litet hemman och det är nätt och jämt det går ibop. Ja, ja, en har ju samlat lite förr så en är inte barbent, men en tar ju inte gärna till det som ligger på kistbottnen.”

“Hm. Se, gården skötes illa. Ni har fem kor, som ingenting mjölka, för de svältfödas. Det är bättre att ha tre och föda dem ordentligt, så de inte behöfva ha stöttor under buken, när det blåser. Och här behöfves konstgödning till åkern och mycket sådant — inte tar ni vara på spillningen, utan den får rinna bjort. Hemmanet är annars bra, och en duktig karl kan göra någonting af det. Vill ni inte arrendera bort det — jag är inte så barskrapad, utan har sparat samman lite!”

“Nej, aldrig så länge jag kan hålla hufvudet oppe. Men kanske du vill ta’ tjänst här — jag skulle kanske kunna sträcka mig lite längre änhvad jag gjort med Per. Han har haft 80 riksdaler, 1 tunna potatis, 1 lam och 1 gris födda

“Jag går nu inte under 200 riksdaler — ska' en sträfva, ska’ en ha lön för mödan. Sitt arbete ska’ en göra med fröjd och inte med suckan.”

“Då ska’ vi inte tala om det. Två hundra riksdaler! Tror du jag kan mynta pengar?”

“Men jag skall skaffa dubbel inkomst af hemmanet, om jag får styra och ställa som jag vill.” “Men du ska’ väl ha hjärta för din nästa! Jag skulle inte kunna sofva en natt. Jag skulle komma in på fattighuset injom år och dag.”

Lans skrattade.

“Jag tror nu inte de trängas om platsen här, och nog kan jag få det bättre. Och hade det inte varit för vissa orsaker, hade jag heller inte erbjudit mig.”

‘: Såå ? Vissa orsaker! Hva------------”

“Det är min sak så länge. En ska’ inte plocka plommon förr än de ä’ mogna. Och ni har er fria vilja.”

De pratade se’n om hvarjehanda, och så gick

han.

Men utanför trädgårdsgrinden stod Ingrid. “Hva sa’ mor? Blef du öfver ens med henne?” “Åh, jag begärde dubbelt mot hvad Per haft. Hon höll på att krypa ur skinnet. Men hon gör det nog.”

“Trior du?”

“Säkert.”

“Men hvarför vill du ta’ plats på ett sådant ställe som vårt — så illa ansedt och så utskriket?Vore jag som du, skulle det vara det sista stallo jag ginge till.”

"Hm! När mor gick hädan i fjor, fick jag Teta hvem som s& tidt hade gått dit med råd och hjälp, g&tt om natten 'för Judarnes rädslos skull.’ Och då sa’ mor, att om någon förtjänte ett stöd, så var det du. Det gjorde mig så ondt om dig, och därför beslöt jag komma i din närhet. Det är det enda sättet så länge: kanske kan världen gestalta sig på annat vis för oss båda en gång. Jag vet nog att du bär en i hågen se’n många år tillbaka, men jag tror ändå att fast jag inte är han, kan en egen stuga med mig likväl vara bättre än det lif du har fört i alla dina dar hemma. Jag skulle kanske väntat att säga det här till längre fram — men jag är rättfram, ser du, och vill du inte att jag skall flytta till er, nu när du har hört mina tankar, så säg bara ifrån; jag har tänkt mycket på dig, men inte går jag i sjön, om du säger nej. Du ska’ inte heller tro att jag tar platsen bara för att vara dig ett stöd — jag tror att det kan bli bägges vår lycka.”

"Kanske”, sa’ hon drömmande.

"Ska’ jag komma igen om söndag kväll, som jag sa’ till gumman?”

Och därmed räckte han Ingrid handen och såg henne trofast i ögonen.

"Ja, kom”, sa’ hon enkelt.

•

På söndagskvällen kom han.

Ingrid gick ut som förra gången.“Nåå!” sporde Lars med likgiltig ton.

Gumman skrufvade sig.

“Om det hade varit en mänsklig summa”, jämrade hon sig. ”Men tvåhundra riksdaler! Hadc det varit hundra femtio —”

Han tog mössan i fönsterkarmen.

“Eller hundra sextio!”

Han strök sin sticka och tände sin cigarr.

“Till och med hundra sextiofem”, sa’ hon lurande.

“Mina tankar ha legat mycket åt det här stället det sista halfåret. Det är tidt som en kan vara blind strax, men

ögonen kunna öppnas.n

Han såg slugt på henne.

“Har du så!”

Blicken blef mild som en morgonmjölk.

“Mycket”, sa’ han, “kan ha börjat kallt nog, men det kan bli värmare, och då ska’ en inte ångra hvad vedpinnarna ha kostat.”

“Men kan du få dubbelt af hemmanet! Är du säker på det!”

“Jag har nog gjort mina beräkningar, och ska’ nå’n kunna ta’ det bästa möjliga af gården, är det jag.”

“Men då blir det oss emellan så länge”, sa’

hon.

“Ja, lita på det! Men jag vill styra och ställa, som jag vore husbonde — från början!”

“Du lille illmarige!” sa’ hon och rodnade.

Och så var det afgjordt.Följande höst hade han hållit sitt ord: gården hade gett dubbelt. Men det hade varit en svår tid; gumman blef inte klok på honom, och därför var hon nyckfull och bråkig.

Men han tpg det lugnt och låtsades ej förstå hennes vinkar.

Nu skulle de köra till marknads.

Han kunde ha dem med sig nu — så småningom hade han lirkat gumman ur den smutsigaste girigheten. Han visste hur han skulle ta’ henne: han bara vädjade till hennes egen önskan att behaga honom.

Både hon och Ingrid voro klädda som annat folk.

“Nåf” aa’ gumman kvällen före marknaden. “Skulle du inte snart tänka på att gifta digt Se’n en blir gammal, har en ingenting att vänta på — en blir inte grannare än en är.”

“Nenej”, log Lans.

“Jag tycker du skulle tänka på’t nu snart! Du trifs väl inte så illa här, och där kan väl vara någon som tar dig, om du säger ifrån.”

Ingrid såg upp — helt röd och rädd.

“Jag har också tänkt på’t Och jag tror att Ingrid har ingenting mot på det.”

“Inte skulle hon det t ’J

“Ja, eftersom ni inte heller har någonting att anmärka, så kanske vi kunde fara till prästen, Ingrid och jag, när jag har varit på mötet.”

Gumman såg ut som åskan slagit ner i håret på benne.‘‘Ni kan behöfva kommo i ro och lugn, och lilla stugan är inredd på 8 dagar. Kärlig vård på ålderdomen skall ni inte sakna, ty ni är ändå bättre än ert rykte. Men det är framför allt på tiden, att glädjens dag randas för Ingrid — hon har inte ▼etat. af glädje än, stackaren! Men nu skulle den komma!”

“Ingrid — och-------du?”

“Ja, hur annars?”

“Men du sa* ju en gång---------”

“Att mina tankar legat hit till gården, ja! Det hade de också. Det var min mor, som på dödsbädden sa’: ‘Ingrid är en flicka, som du skall försöka göra glädje. Men akta dig att sälja dig för Mammon, Och kom ihåg att lika barn

leka bäst. Det är inte roligt att jämföra sin hustru med alla andras och finna henne fulast. Allting kan förgyllas utom rynkor i ansiktet', sa* hon. Och det. var en klok kvinna, mor min, som hade sett lifvet. Därför har jag också gett tre änkor nej i mina dar."

"Men om jag säger nej, om------"

"Då arrenderar jag bostället, gifter mig med Ingrid ändå och så begär hon ut sitt fäderne. Hvem som se'n ska' sköta Vestergård — ja det blir er sak."

"Hvad säger du, Ingrid?"

"Jag säger: Gudi lof! Och jag tr,or ni inte mer harmas på mig för att — jag inte blef en pojke." Hon var så glad, att hon skrattade högt. Det hade modern inte hört på många år.

Hon tryckte sönder en tår i ögonvrån — mo-dershjärtat vaknar ändå en smula hos hvar kvinna en g&ng i lifvet.

"Men inte något dyrbart bröllop", sa' hon.

"Joo, trefligt ska' det vara, och jaga ska' vi ha champagne — en enda gång i lifvet."

"Hvad är dett"

"Vin, som kostar 5 riksdaler flaskan."

Ingrid hoppade rätt i vädret.

"Vill ni lägga mig i grafven!" skrek gomman förfärad.

Lans skrattade.

"Jag har en butelj, som jag fick af löjtnanten i julas — den kostar mig inte ett öre!"

"Är det så godt!" sporde gumman.

"Som en kyss af en ung tös!"

Och därmed kysste han Ingrid så det sa' 'smackl'

Men då var det gumman som gick ut och satte kaffesurran på.

Ingrid tog till att gråta, när Lans kysste henne.

"Ängrar du digt" sa' han.

Hon skakade på hufvudet, sä att tårarna föllo ur ögonhåren.

"Håhå!" sa' han nedstämd. "Jag förstår: det är ärren efter den gamla kärleken, som svida, hva t"

"Var nu inte ond, rent bort går väl aldrig det gamla minnet, men du ska' inte behöfva se mig gråta så tidt, bara jag blir lite van!"

"Gråt du, Ingrid! Det lättar. Jag har försökt detsamma själf en gång, ser du!"Bönemannens brudgumsstrumpor.

Ingen i hela Gåslösa härad hade så många par ullstrumpor som Bengt Bodelsson, och det kom sig däraf att han var böneman. Inte blott i Hönslösa by, utan ock i angränsande socknar.

Ty som bönemanspresent tillföll honom ett par nya ullstrumpor af hvar och en tös, hos hvilken han hörde sig för åt någon rik åboson eller änkeman. Om där blef nå'nting af, förstås — annars fick han nöja sig med trakteringen och den vanliga taxan af en krona, som friaren gaf honom.

Men också var trakteringen af yppersta slag — så vidt huset förmådde. När Bengt Bodelsson syn tes på gården, fick alltid far i huset brådt med att låta drängen fiffa upp i stall och ladugård; mor fick de bästa täckena på bänkarna och de bästa dukarna på borden; fjädervingen dansade kring stolar och skåp; flickorna fingo en ny tröja på ryggen och en ny lintott på "rockhufvudet".

Bengt hade alltid ögonen med sig i alla vinklar och vrår, och kräsen var han på mat. Det dugde inte att komma med lungmos eller pressylta till honom, utan där behöfdes stekt fläsk, ägg och risgröt och “gök” ofvanpå. Det var också bäst att se opp när Bengt kom; han gick alltid med en svärson i fickan på sin långskörtade, blå vadmalsrock, som klockaren i Hönslösa brukade säga.

64När han var ute på sådana färder — ofta långväga nog — gick han gärna in och hvilade sig en stund hos fylla i Ringberga.

Hon var nu en femtiofem års piga, välbehållen, men utan föräldrar på jorden. Munter och vänlig och glad vid sin kaffetår och sin katt.

Bengt hade tjänat hos hennes far i forna dar, och de hade växt opp samman som syskon nästan. Men tjänsten var tung där på stället: Bengt fick värk i ryggen och måste sluta opp med att tjäna.

Se’n dess lefde han på att göra träskor och spela på bröllop — han var den styfvaste spelman som fanns på långa vägar. Åtminstone på fiol; dragspel tålte han inte.

Det var också på bröllopen som han satt och studerade töserna från när och fjärran bygder, slog sig i samspråk med dem och hörde sig för om deras förmögenhetsförhållanden. Sannolikt räknade han också ut, för hvilken af hans kunder den nya bekantskapen kunde passa.

• •

Tredje böndagen för — ja, låt mig se: det är väl 25 år se’n ungefär i det här laget — kom Bengt in till Bolla, som med katten i knäet och kaffeflaskan i sängen satt och läste i postillan.

“Nej, se bönemannen är ute och traskar”, sa* Bolla vänligt, lade samman boken och bad Bengt sitta ner.

“Jo jo men! Det börjar kännas lite tomt uppe i nämndemansgården i Grishult, förstår du, Bolla!”“Och så ska du ut och söka Per Torsson en hjälp i lust och nöd? Att mjölka hans kor och koka hans gröt? Hva?”

“Jojo! Och helst en som har både silfver och gull!”

“Det är naturligtvis det viktigaste! Kanske du skulle vilja bli Per Torssons nya mora?”

Hon skrattade hjärtligt.

“Jojo. En skall aldrig gå i blindo, utan höra sig väl for!’-11

“Hvarthän har du ämnat dig?” sporde hon.

“Det törs jag inte tala om, ifall där inte skulle bli någonting af med det!”

“Tror du jag är en sådan tramsebytta?”

“Inte därför: nog känner jag dig. Men det har alltid varit min sed att hålla tyst med sådant.”

“Hur många har du friat till?” sade hon om en stund.

“Åh, nbg är det väl ett par tjog!” mente han.

“Och går ändå ensam! Du borde väl kunnat bli gift; en sådan öfning som du har att lägga dina ord!”

Han blef med ens allvarsam och vemodig.

“För andra har jag nog friat — men aldrig

för mig själf. Jag har — aldrig-------vågat gå till

--------den rätta.”

“Hvarför det då? Du kunde nog behöfva ett stöd på gamla dar, tycker jag. Det behöfva vi för resten alla.’’

Han såg tvifvelsam på henne.

“Hm! När jag slipper ta för hårdt i, är jagkry nog och kan inte klaga på hälsan. Men nog är det ensamt alltid.”

Så kom kaffet fram. Och det pratades om hvarjehanda.

“Hvarför har du aldrig gift digt” frågade han en lång stund senare.

Färgen vardt högre på hennes trinda, friska kind. Så log hon..

”Bönemannen har aldrig kommit till mig!”

Han såg skarpt på henne.

“Hade det gått som bönemannen tänkt sig en gång i sin gröna ungdom, hade han nog haft ärende till dig för länge sedan. Jag minns nog den tiden jag tjänte till ert — mitt val blef gjordt snart nog. Hade inte ryggen svikit mig, hade jag nog inom några år samlat så mycket, att jag kunde öfvertagit ett litet ställe för egen del.

”Men det skulle inte vara min lott: sjukdomen kom och tog besparingarna — nu lefver jag som sparfven: ur hand i mun. Men fast ryggen svek, svek inte hjärtat — hur det sved, sjunger det alltid den gamla visan, fast jag lägger sordin på, så att ingen annan än jag själf hör det. Inte hade jag väl heller sagt det, om vi inte nu så här oförhappandes hade fått saken på tal, fast jag tidt har satt mig i sinnet, att du en gång skulle veta det. Fast du nu är förmögen och jag är fattig nu som alltid.”

Hon log stilla.

“Åh, det har jag nog vetat af länge. Och länge har jag också vetat hvad jag skulle svara den dag du sa’ mig det.”“Verkligen?"

Hans öga syntes vilja tränga till djupet af hennes själ.

“Jo, ser du, Bengt! Jag hade tänkt säga: Du har alltid varit densamme för mig, b&de när du var den trygge och starke drängen med de flitiga armarna och när du bröts som ett rö. Det var för resten min fars hårdhet, som dref dig till att för-därfva dig genom för tungt arbete: han kunde aldrig få nog verk uträttadt af sitt arbetsfolk. Men så mycket tydligare stod det för mig, att det var min plikt att varda dig ett stöd på senaste dagarna af ditt lif. Och inte bara för fars skuld, utan för mitt eget hjärtas längtans skull. Har jag nog för oss bägge, så var det väl Herrens mening det också: hade det varit du, som ägt styframa, hade jag aldrig kunnat tala så här rent ut.’’

Han tog hennes båda händer i sina.

“Men i så fall hade bönemannen varit hos dig för länge, länge se’n, du. Det kan du vara så lugn för!’-’

“Det — det är ju inte så godt för ett fruntimmer att säga ifrån om sådana ting. De« var for resten du, som talte först — det vill jag bara göra dig uppmärksam på.’’

“Gammal böneman, du! Vet nog hvem som ska’ börja. Och hur det låter, när vederbörande vill.’’

Han skrattade så hjärtligt och strök hennes hår. Sakta, varligt, med obeskriflig ömhet.

Hon gick bort till sin byrå. Där satt en skalk i hvar mungipa och en tår i hvar ögonvrå. När hon▼ände sig om, höll hon ett par långa, hvita yllestrumpor i handen, som hon räckte honom.

“Var så god! Det är ju bönemannens vanliga lön — när det blir nå’nting af”, sa’ hon skälmaktigt.

Han stod där helt förlägen.

“Åh, Bengt! Ta du dem! De ha snart väntat p& dig i femton år: jag stickade dem i smyg, när du tjänte hemma i gården, och jag tänkte det skulle bli dina brudgumsstrumpor. Om du inte tycker, att de se för gamla och skrala ut liksom jag själf. Och se inte efter, att där är liksom en rund däck här och där; det kan ju hända att där under dessa många åren har fallit en enstaka tår på dem. Det är tungt att vara ensam, som du vet.”

Och med detsamma föll där en ny tår ur ögat.

Men hela det rödlätta anletet vardt som ett solsken, då han kysste bort den.

Han såg på strumporna och log.

“Du kan kanske inte tänka dig, hur en sådan erfaren gammal uf förstår sig på att bedöma de strumpor han får af vederbörande brudar.”

Hon tittade förvånad på honom.

“De flesta rafsa ihop presenten i ett fläng och tappa hvarannan maska — det ser tidt nog inte ut, som de tyckte, att bönemannens tjänst vore mycket värd, och då blir ju lönen efter verket. De ha nog rätt i det — det händer minsann tidt och ofta att jag är den ende, som vunnit på hela tillställningen: jag får värme om fotterna, men kontrahenterna bli snart nog kalla om hjärtat. Nå’n enstaka gånghar en hjärtelängtan uppfyllts — då åro strumporna axman don. Dessa äro inte stickade till böne-manspresent i vanlig mening, utan till brudgums-strumpor — det syns nog. Tack skall du ha för dem! Men mest för hvad du sagt i dagi”Tufve tösarädd.

Tufve var inte mer än sex år, då hans mor en vacker söndag tog honom med sig till kyrkan.

Där hade en af hans mors väninnor med sig en liten rödkindad tös, som tog Tufve helt vänligt i hand och sa’: “Nälle dossen!” Och hennes mor sa’ till Tuf ve: “Klappa lilla tösen!” Och Tuf ves mor sa’ till honom: “Vill du inte ha’ lilla Hanna till fästemöf Det ska’ bli roligt!”

Men när Hanna strök med sin hand öfver hans kind, satte Tuf ve i att böla, och de måste ha’ honom in hos kyrkovärden, ty allt folket samlades kring honom på kyrkogården. Det var omöjligt att få honom tyst, förrän de gåfvo honom kärn-mjölk — det var det bästa han visste.

Tidigt lärde sig Tufve att läsa hemma, och därför dröjde det innan föräldrarna satte honom i skolan.

“Han kan tids nog komma ut i en syndig värld och lära Ddygd”, sa’ modern.

“Han spar strumpor och skor så länge han är hemma”, mente fadern.

“Och i skolan är det så många töser”, sa’ Tufve allvarsamt.

Alla brusto i skratt.

“Töser ä ingen gröt att grina åt”, mente Tufve.

71Första dagen Tufve kom i skolan, började flickorna jaga och leka “ta’ fatt” med honom. Han flck tårar i ögonen och sprang ifrån dem. Desto ifrigare sprungo de efter honom — sådan är tösernas natur. På fritimmarna ritade de på taflan opp en pojke och en tös, d. v. s. figurerna skulle föreställa något dylikt. Och under den bebyxade figuren skrefvo de TUFVE TÖSARÄDD och under den bekjortlade BENGTA OLSDOTTER och ofvanför skrefro de FÖRLOFVADE. Tufve sprang på dörren, och det var ogörligt att få honom inom skolans dörr mer. Hemma läste han så flitigt, att han var den styfvaste på husförhören. Men där såväl som på gillena höll han sig alltid bland gubbarne.

När Tufve vardt femton år, ville fadern att han skulle gå och läsa för prästen. Men Tufve ville inte. Till sist kröp det fram, att han inte ville gå till prästgården för det att han var skamsen för töserna. Och kanske lite för pojkarna med: han stod på krigsfot med hela byns ungdom. Pojkarna gjorde narr af honom och kallade honom Tufve Fästeman, och flickorna fnissade, när han gick förbi skolplanen. Han blef ibland ond, klådde så många han fick fatt i — pojkar eller töser, efter som det bar till — och se’n grät han i ilska och sprang hem.

När fadern hörde Tufve förklara, att han inte ville gå och läsa, blef han ond. Modern gick medlande emellan och tyckte, att man kunde vara glad, att pojken inte som så många andra visade anlag för att bli en flyktig kanalje.

“Men du kan väl inte ta’ lifvet af alla flickebarn för pojkatosingens skull — det skulle bli värreän det betlehemitiska barnamordet!” sa’ gubben och skrattade midt i förargelsen.

“Han kan tids nog komma i förtret för fruntimmer”, mente gumman.

“Jag ids inte höra talas om’et! Vill han gå i fred, är det nog ingen, som springer af med honom. Och inte har han den ynkliga rädslan efter mig — så mycket är då säkert: inte har jag sprungit för töser.”

“Snarare efter dem, kanske.”

“Ja, hellre det, om något ska’ sägas i den saken.”

“Kanske han har det efter mig.”

“Efter digt’’

“Ja, han föddes samma år som Marna tjänte här, ser du. Far!”

“Ma- Marna!”

Gubben gjorde stora ögon.

“Jaha, du. Just 'granna Marna’. Du vet inte hur många sömnlösa nätter jag hade för hennes skull — jag hade ju hört talas om att du varit en vådlig kurtisör.”

“Åh hut--------hade jag så när sagt! Det var

ju din egen bror, som höll rart med henne, vet jag.

Och så trodde du att----”

“Det fick jag ju veta se’n. Strax trodde jag

att du också-------”

“Fy skäms, mor!”

“Jag har så gjort många gånger. Men se själf, hur tokiga töser kunna vara — till och med se’n de blifvit gifta, du! Bara där kom en tös i din närhet, så stack det till i mig. Och ändå finns detfolk, som påstår att svartsjuka inte finns till, utan är en fantasi i romanföljetonger. Tackar, jag! Jag har försökt det — det är så man kan dö, och inte kan man hjälpa ’t.

“Åh, det var höjden! Det märkte jag aldrig/2

“Jag hade då åtminstone så mycket förstånd, så jag teg. Men det kan hända, att pojken fick den där afskyn---------”

“Inte blir en klok på fruntimmer! Men pojken kan då inte gå som en hedning och publikan hela sitt lif, bara därför att det finns töser på jorden!”

‘*Åh, där blir väl någon råd: låt honom vänta ett år först åstad!”

Och så blef det.

Men nästa år blef det samma visa — Tufve gaf sig tjyfvingen på att han inte gick, och det var ett förfärligt kakalorum. Slutligen gaf Tufve med sig — på ett villkor. Och det var att han finge gå i grannsocknen: där gingo pojkarna för sig och flickorna för sig. Han kunde flytta attesten till morbrors: där finge han gärna bo, och där funnes två glada, jämnåriga pojkar. Men ingen flicka.

Och fadern gaf sig slutligen. Så slapp Tufve Tösarädd att bli en hedning för det täckare könets skull.

• •

•

Den där vistelsen hos morbrors hade för resten gjordt Tufve riktigt godt: kusinerna Ingemar och Stenkil voro glada och hyggliga pojkar, som sko-jade opp Tufve lite i all oskyldighet. Han blef spelande, munter, munvig och pigg, lärde sig tjogtals gamla visor och hittade på hundra hyss.

Men i ett afseende var han fortfarande lika ohjälplig. Kom en tös in i det sällskap, där han befann sig, fick han genast tunghäfta och smet gärna sin väg.

Ingemar, som var en glad själ, sa’ så ofta till honom:

“Men hvad ha’ töserna gjort dig för ondt, din brandförsäkrade sköldpadda! Finns det rarare folk till än töser! Jag säger som det står i visan: “O finge jag kyssa dem alla!”

“Tvi! Jag kan inte kyssa en liten barnunge utan att det kvalmar mig. Buuh!” sa’ Tufve.

“Det är väl en annan sak — det kan inte jag heller. Men en tjuge års tös du! Det är ‘murns’ det! Ojojoj! Mmm!”

Och han smackade med läpparna.

“Jag vet inte hur det kommer sig”, sa* Tufve om en stund. “Jag blir alldeles som en annan människa, när där kommer en tös med i sällskapet — det är som vrångsidan vändes ut på mig. Somliga tåla inte kattor, och jag har en moster, som inte tål jordbär — med mig är det visst på samma sätt, när jag kommer i närheten af töser. De skratta åt mig, — det ha de alltid gjort.”

“Hahaha! Det är bara som du tror, din tosing! Du, som ser godt ut, har hufvud på skaft och godt om schaber! Hur ska’ du bli gift en gång! För du ämnar väl inte lefva och dö ensam som ett torrt snärtaskaft!”“Joho! Det ämnar jag", sa’ Tufve bestämdt. "Om jag f&r ha’ mitt förstånd i behåll, ska’ det gå som jag vill."

"Nog ska’ vi hoppas att jag upplefver den dag, då du blir lite vriden i så fall", mente Ingemar. • *

Ett par år senare sa’ Ingemar en dag till Tufve: "Hör du, du som är så femtonfiffig i allting, kan du inte hjälpa mig att skrifva ett bref, som skulle vara riktigt fint?”

"Ett bref? Det måtte väl inte vara ett friare-bref?"

"Tror du inte jag skrefve det själf — du skulle just varit den rätte att vända sig till i den vägen. Nej, det är till kungen, du."

"Till k-kungen?! Processar du?"

"Nej, men jag vill ha tillåtelse att gifta mig fast jag inte är myndig: far kan ju inte sköta bägge hemmanen, och därför så —’’

"Ska’ du gifta dig?"

"Ja, här skall väl inte vara bara tosingar i släkten, heller,"

"Och det ska’ vara med en tös?”

“Nej du — besynnerligt nog är det inte det, Utan med en ung änka, vacker som ett solsken, Utan några barn, men med ett stort hemman alldeles intill vårt — Ola Stakes’ änka, du minns?’1 "Och du är inte mer än 20 år."

"Tidigt ska’ böjas hvad krokigt ska’ bli.” "Liksom du inte tids nog kunde komma i be-8VEN8KA FOLKUPSBIUDER W

kymmer och elände utan du ska* ha kunglig tillä* telae också 1”

“Prata nu inte, Tufve Tösaräddl Utan skrif, skrifvare, skrif I”

Tufve sa’ ingenting mer, utan satt tyst hela kvällen. Men han lofvade skrifva och höll också sitt löfte.

Så blef det förstås bröllop i grannförsamlingen — med kunglig tillåtelse. Och naturligtvis skulle Tufve vara med — han hade ju gått till kungs för brudgummen.

“Det är också märkvärdigt att han, som inte vill gifta sig själf, skulle vara så bindgalen med att få andra sammansmidda’’, sa’- Stenkil skäm* tande.

Först sa’ Tufve afgjordt nej.

Men då gick Ingemar till honom och sa* rent ut, att han aldrig i sitt skapade jordelif skulle se åt eller tala till eller umgås med en sådan innerligt jämmerlig backahare, kornknarr, sillamjölke, snigel och mortelstöt, om han inte infunne sig.

Då skämdes Tufve.

Och kom.

Det var ett stort bröllop, och det var inte utan att många förvetna ögon riktades på Tufve Tösa* rädd. Och de flickor, som sett honom, sågo om igen, ty det var en karl, som såg bra ut, var smärt och härdabred, klarögd och frisk i ansiktsfärgen Men tyst var han: det enda fruntimmer han talte med var bruden. Antagligen tyckte han att han inte behöfde vara rädd för en tös, som var gift för andra gången innan hon fyllt 20 år.Och bröllopet stod i dagarna tre.

Men redan den första lade Ingemar och hans lilla Kersti råd >och hade onda anslag mot Tufves kvinnoskygghet.

“Jag tror nu att det år något medfödt hos karlastackarn, liksom andra aldrig kunna låta bli att ränna efter kvinnfolk. Men bort ska’ det, hvar han har fått det ifrån, och nu ska’ du hjälpa mig, Kersti. En, som jag tror skulle passa honom utmärkt, vore Gunilla, syster din. Hon är stilla till sitt väsen, men jämn och glad i humöret, en grann jänta — likasom syster sin — och inte utan pengar. Ska’ vi inte ta och lirka hop dem, hva’f ”

“Jag ska’ höra mig för hos Gunilla först — hon skulle ju kunna ha tänkt på någon annan. Men att få honom till att fria — hör du, Ingemar du!

Det blir inte det lättaste.”

“Asch! Det ska’ gå som ett nix, när vi bara få klart för oss, om hon vill ha det stenbelätet! ”

Ingemar var så ifrig att han trodde inte på hinder.

Nå, Kersti hörde sig för.

Gunilla hade nu ingenting precis mot det, tyck tes det, fast hon fick lite äppelfärg på kinderna. Hon tyckte, förstås, inom sig själf, som nu alla flickor tycka — att det skulle vara katsingen så roligt om just hon skulle kunna omvända en sådan där en okristlig kvinnohatare och barbar. Men hon sa’ uttryckligen, att han fick fria själf — hon ville inte veta af några bönemän, och inte trodde hon, att hon var en sådan basilisk, att hon stämdeblodet i en karl och satte munlås på’n. Ville nå’n ha henne, skulle han tala ur skägget.

Trots det att Ingemar och Kersti — och Gunilla med för resten — på allt sätt och vis försökte få in Tufve i en pantlek eller en dans eller något sådant, lyckades det inte att få hans tungas band löst, när Gunilla var i närheten, och bröllopet slöt utan att han till henne sagt stort mera än god dag och adjö.

Det var inte utan att Gunilla förargade sig: för hans skull hade hon till och med tagit pomada i håret — hvilket hon annars aldrig brukat — och köpt en hel flaska luktvatten. När hon reste, var hon röd i synamentet af förargelse och sa’ rent ut till Kersti, att om hon en gång skulle gifta sig, skulle hon helst ta' en karl och inte en “lutad stockfisk".

“Du ska’ se, du får honom ändå, Gunilla", sa’ Ingemar. “Ser du, jag har föresatt mig att du . ska’ ha’n. Och envis är Tufve, men jag är värre, ser du, Gunilla!"

“Jo, det var trefliga upptäckter tre dar efter bröllopet", skämtade Kersti.

• *

#

Ett år senare kom Ingemar opp till Tufve en kväll. Han bad till fadders.

“Det är en pojke! En präktig halare på 13 skålpund! Hade det varit en tös, hade jag naturligtvis aldrig vågat gå till dig, så djupt som du föraktar de där varelserna."Tufve skrattade — nästan litet förläget.

“Hvem ska’ vara gudmor!”

“Det skall Gunilla, min svägerska, ifall du minns henne ifrån bröllopet.”*

“Ska’ hon det!”

Tufves blickar blefvo piggare än vanligt.

“Där är en tös, som du skulle slå dig ut för, Tufve! Förr eller senare måste du ju ändå ha någon hjälp uti innerregeringen. Det är en präktig flicka.”

“Hm! Så ska’ man gå och fråga dem om di vill ha'en — hvad sa’ du till Kersti! Biler skref du!” “Jag tog henne tvärt om lifvet och kysste’na så det sa’ psjack! Och därmed var den sladdran all — det kallas att fria muntligen, ser du!”

“Du pratar! Skulle det i lifvet bli någon, skulle det då vara Gunilla! Men det blir naturligtvis aldrig af — fria det —”

“Är du en sådan stackare, så är du ingen kvinna värd, din förfrusna sillmjölke!”

“Nej, jag är rädd för det, vet du Ingemar! Och därför ska2 vi inte tala om det mer”, sa’ Tufve och tog på sig den afvisande minen.

“Vill du, så kan jag eller Kersti slå fram ett ord till henne” mente Ingemar i sin ifver att få saken klar.

“Nej du! Det ska’ ni låta bli, om vi ska* talas vid mer”, sa’ Tufve tvärt och argt. Röd i flinten.

“Jasåå. Nu ska’ jag bara säga dig något — att nu säger jag bestämdt att ni två ska’ bli ett ändå, ser du! Och då ska’ ni bli det också. Fastnog borde hon ha en trefligare figur än en sådan där krabbsaltare.

Men vänta bara tills du blir gift: hon sätter snart annan liflighet i dig. Och så farväl med dig din stackare.”

• •

Naturligtvis kunde Ingemar inte hålla tyst med detta för Kersti, och att denna talte om hvart ord för Gunilla, kan ett nöt begripa. Lika klart är det, att Gunilla beslöt för sig själf att Tufve skulle sjunga ut ändå till slut, om hon så själf skulle hvissla melodien för honom.

På kristnagillet gick det muntert till: alla gästerna voro gamla bekanta, och det var inte fråga om krus eller fraser. Till och med Tufve kom i stämning, och till allmän förvåning sjöng han visor hos gubbarna — det hade inte händt på mången god dag. Och det fast både Kersti och Gunilla stodo i dörren och hörde på.

1 4 Det skulle vara roligt att kunna många så’na där roliga visor”, tyckte Gunilla efteråt.

Tufve drog på smilbandet.

“Jag har kunnat ett par hundra, tror jag, men en går och glömmer dem — en har ingen att sjunga dem för, — en blir bara vid dåligt humör öfver att en inte har sällskap.”

“Det är väl inte svårt att få någon att sjunga visor för heller — i din ställning. Den fågel, som sjunger får alltid maka, helst om han har bo, säger ju ordspråket.”“Somliga ha så svårt för att få fram locktonerna”, sa’ han.

Och så kilade han sin väg.

Men Ingemar hviskade Gunilla i örat:

“Nu har inte Tufve kvar mycket af sina ung-karlsdar — börja du att virka mellanspetsar till brudlakanen, du moster!”

Hon skrattade.

“För den sakens skull så kan han gärna fria när som helst — de ha varit redo ett halft år!”

* ‘ Och moster med, hva9 ? ”

“Det erkänner aldrig en flicka — för en svåger!”

På kvällen öppnade Tufve dörren till skafferiet på glänt.

Där stod ett fruntimmer med ryggen vänd mot dörren och ett ljus i hand.

“Kersti, du!”

“Mm”, ljöd svaret utan att den tillfrågade vände sig om.

“Hör du! Här är väl inte en droppa käm-rajölk? Jag trpr jag blir yr i skallemejan af munklikören — en är inte van vid sådana där fina schåser, fast man lefver munklif. Hör du, du vet inte — händelsevis — till exempel jag har aldrig känt mig så lifvad: jag tror att jag är talträngd. Jag måste kila från Gunilla i kväll, annars hade jag väl pratat öfver mig — det är i alla fall dunderdon till tös. Höör du — du vet inte om hon har något tycke? Inte för det jag tror, att jag kommer mig för att säga någonting ändå, fast jag är uppspelt som en fiolkvint — men jag tyckte det gick inte sådåligt att tala med henne i kväll. Hon förstär en så godt och kan läsa mellan raderna. Hon mätte väl inte ha fästman f Hvad tror du, Kersti, hon skulle svara, om jag frågade henne rent ut —t”

“Fågel, som sjunger, får alltid maka, när han funnit rätta locktonerna 1”

Och därmed vände hon sig om. Ljuset föll på ett gladt, fagert anlete.

Det var Gunilla.

Tufve stod som fallen från kyrktornet.

“Jag trodde — trodde inte — trodde det var Kersti — det var inte meningen — jag tänkte aldrig —”, stammade han.

“Var det inte meningen!1’ sporde hon blidt och trädde ett steg närmare.

“Joo, det vill säga —”

“Tufve på kurtis i skafferiet!” ljöd det i detsamma. —

Det var Ingemar, som stod i dörren |och gapskrattade.

“Tufve Tösarädd vill bli fästman!” skrattade han med full hals.

“Han ville visst bara ha lite käramjölk”, sa’ Gunilla skälmaktigt.

Tufve höll på att smita, skamsen och arg pä Jngemar.

“Nää pass, du! Här slipper ingen ut! Utan ta du tösen om halsen: jag ska’ vända mig mot dörren och dricka kärnmjölk, medan du kysser henne. Yar inte sjåpig; du vet jag föresatt att ni två ska’ bli ett par, och törs du inte ta henne om lifvet, så går jag — vid min nydöpte pojkes rödahår och mitt hopp om tvillingar härnäst — ögonblickligen in och talar om för klockarens sju sned-benta mamseller, att du har friat och fått ja, men inte kan hitta munnen på tösen 1 Här ska’ bli roligt i socknen! Jaa — gör nu som du vill.”

Tufve brast i skratt; situationen var för komisk.

”Det var meningen”, sa’ han och gick med utsträckt hand fram till Gunilla.

“ Säkert i” skämtade hon och mötte hans hand.

“Får fågeln makai”

“Jag tycker det är rätta locktonen” hviskade

hon.

Hur det nu gick till, vet ingen än i dag, men säkert är, att ett ögonblick senare kysste han henne. Åtminstone stod Kersti i dörren och skrek i full förtvidan:

“Jag tror sannerligen korken springer ur alla saftflaskorna!”

Men när hon såg Tufve och Gunilla, tog hon Ingemar om halsen och började dansa “mazurka på stället” midt i dörren.

Någon käramjölk fick Tufve inte, för den hade Ingemar druckit ut, men innan Gunilla fick ut honom ur

skafferiet, hade han sopat ned ett fat pastejer och en spilkum grädde, så hon sa’ helt uppriktigt till honom, att hemma skulle hon allt låsa om sig, när hon gick i skafferiet.

* • *

När Kersti ett halft tjog år senare bar hans fjärde dotter till dopet, sa’ hon:“Men hvad jag aldrig kan begripa, du Tufve, det är att du bara skaffar dig flickor — tösaräds-lan måtte ha gått alldeles öfver.,,

“Jag var npg rädd när jag första gången kom med en tös”, sa’ Gunilla och skrattade. “Men han bar sitt kors med tålamod, och det har han gjort se’n också. Han är aå glad vid tösabyltena, så han kan kyssa dem utan att det kvalmar honom!”

Tufve ref sig bak örat med en komisk min.

“Ska’ en bli riktigt botad”, sa’ han, “så är det enda utvägen att ta medikamenten utan att grina illa. Tar man först en matsked”, sa’ han och klappade Gunilla på pannan, “så kännes en tesked då och då inte så fasligt se’n. Men jag tror jag är kurerad nu, så en pojke då och då för ombytes skull kunde vara rätt småtrefligt. Men annars är du rar, du också, Signe Mjölkabytta!”

Och därmed kysste han det lilla röda ansiktet, som tittade fram ur en bunke spetsar i vaggan.Ryktarens trätofflor.

Bolla hade ett hus.

Sådant det var: en liten koja med lerväggar, innehållande en stuga med lergolf, järnkakelugn, dalaklocka, en flugprickad Mårten Luther på väggen, en kammare med två kistor, ett kök på tre alnar i kvadrat och vid gafveln en “luta” — lite större än en cigarrlåda — till grisen. Ty hon hade gris och katt, Bolla.

Ocb skinn på näsan därjämte.

Men det hindrade då inte, att den trettifyra-åriga pigan hade haft godt om friare — om det nu var stugan eller grisen som drog, vete katten. Självfve husaren ville “bli hennes stöd och försvara och stå henne bi till och med mot ryssen”, som han sa’ en gång, när han kom från mötet och hade lite svårt att stå för sig själf. Men när han ville ta’ henne om lifvet, gaf hon honom en “vinge”, så han snurrade rundt som en kalf i bromsadagarna och tappade sabeln i lergrafven. “Rörde jag dig med lillfingret, så skulle du själf g& samma väg, kräk!” sa' Bolla.

Fastän grisen och katten numera tycktes vara hennes allt, hade hon likväl en gång i världen varit kär. Och hon var det än, fast hon inte låddes om det Det såg just inte ut att bli några byxor af 8«den västen — och det både grämde och förargade henne. Mest det senare.

Det var Mårten, Ola Ols ryktare, som knipit hennes unga hjärta.

De hade tjänt samman i flera år. Han var en stark och ihärdig arbetare och ett beskedligt lif — så beskedlig till och med, att han på femton år aldrig hade lyckats att få full den summa af femtio kronor, som Bolla fordrade, att han skulle kunna lägga fram innan de gingo till prästen. Men desto oftare hade han själf varit full: liten var lönen och det var då också ett elände, att almanackan alltid hade satt ut marknadsdagarna vid den tiden han fått ut sin lön, han som aldrig kunde säga nej, när någon bjöd eller ville låna en riksdaler eller två. Sådant blir man inte rik på — man har skam till tack bara. Mårten var ett nöt, sa* Bolla.

Men hvar söndagseftermiddag gick han ner till sin gamla tös i sina bästa kläder, som för resten med hvart år blefvo allt sämre: nu hade han inte ens stöflar, utan träskor, som buro tydliga spår af kostallet och tvungo Bolla att gnida lavendeln, så fort Mårten trädde in.

Hon såg merendels barsk ut, när den fyrtiårige mannen med det runda anletet och den breda munnen steg in, förlägen strök den lingula luggen ur pannan, log och sade :l'4 Guds fre’ i stugan T9

“Mmm!M murrade hon.

Och så sneglade hon argt på honom, fast han genast sökte ställa sig in genom att smeka katten.

Så var det vanligen tyst några minuter. Hon gick och kom som om han inte funnits.''Du ska1 väl ha’ dig en

kopp?” kom det slutligen.

“Hiih! Jag säger tack. Hur är det med grisen! ”

“Åh, han sofver och vräker i sig — den är det nå n glädje med. Och det kan man inte säga om alla svin!”

Han blef röd i synen och svalde piken. Och kaffet med, fast det var hett.

Så var det tyst igen. Länge.

I dag var hon vid det svåra lynnet.

“Skulle vi inte snart göra allvar af det därna!” sporde han ändtligen som vanligt.

“ Hvilket !” fräste hon till, så att han hoppade högt i vädret och spillde kaffet.

“Du har då aldrig kunnat hålla hvad du har i händerna!” lade hon till.

“Jag tänkte — det var meningen — vi skulle fcli — ett — en gång!”

Och han torkade byxorna säfligt.

Hon satte händerna i sidorna och såg förkrossande på honom.

“En gång, ja! Hvar a* de trehundra dalerna, hva!!! Du ser just ut som du skulle stå brudgum — nog gör du så! Har bara inte så mycket som ett par trätofflor, utan man ska’ behöfva gå och sopa efter dig på Herrans dag! Tschvi!!”

Han blef ännu rödare än förut.

“Ja, så far väl med dig, Bolla”, sa’ han om en stund och reste sig.

“Mmm!” sa’ Bolla och vände inte ens på huf-vudet.Men när han var gången, stod hon länge och såg efter honom.

Så gick hon bort, lade sig i kakelugnsbänken och grät.

• •

•

Nästa söndag dröjde han längre än vanligt. Hon såg efter honom flera gånger. Tänk om han inte skulle komma igenl Om han hade blifvit arg! Pytt san. — Mårten arg! Så mycket ruter hade han inte i sig, det fåralåret.

Så kom han. Han såg ännu mer förlägen ut än vanligt.

“Guds fred i stugan!’’

“Tack för det!”

Han gapade med både ögon och mun — så förvånad blef han.

När kaffet var drucket, sa’ han långsamt:

‘ * Du har — kanske inte — sett att — jag har — nya trätofflor på i dag t”

“Såå! Ja, hade du köpt dem för tio år sedan och varit som en människa och inte som en stolle, så kunde du haft dem fulla med specerier nu. Men det var ju ändå något!” tillade hon med blidare stämma, när hon såg hans ynkliga min.

“Kanske vi nu—skulle—tänka på det därna?”

Frågan kom tyst och med skygg blick.

Hon var tvungen att dra på munnen.

“Såå? Nu tycker du väl att du är en bjässe? Hur är det med de trehundra dalerna?”

Det dröjde länge innan svaret kom.“Det är din skull, att det inte blifvit nå’n-ting af”, sa’ han slutligen.

Hon blef så förbluffad att hon måste sätta sig. “Ä’ det — äJ det min skull? Är det jag, som lånar ut pengar till alla slarfhansar under solen? Är det jag, som ‘pimplar mig kanon’ på alla marknader och köper lergökar för fem riksdaler? Är det jag, som spelar bort klädeströjan, den nya, på fyramannatolfva, hva’? Är det jag?”

“Nej, men du skulle aldrig satt mig så stor summa före — du vet ju hurudan jag är? Hade du velat ta’ mig för tio år se’n, så hade vi haft summan femton gånger om. Du kunde ju haft pengarna om hand, du, som inte lånar bort någonting Och hade du varit med till marknads, så hade det inte blifvit några lergökahistorier! Och inga andra galenskaper heller! ’ ’

Sanningen häraf slog henne, och hon morskade upp sig, naturligtvis.

“Har jag inte varit med dig till marknads och fått skämmas för din skull!”

“Vi ha inte följts åt dit, och bakefter är så dags. Nu har jag tvåhundra — jag gaf fem för tofflorna: de skulle kostat en riksdaler, for det är saffian i hälarne. Du får alltsammans — här är det.

Ska vi------så börja med det?”

“Det är kanske så godt”, kom det långt om

länge. Men du ska’ lofva mig---------.”

“Det tjänar inte ett dugg att lofva: du vet ju hurudan sjatte jag är! Det blir din sak att se efter mig!”“Glött du är! Men man kan inte bli ond på dig!”

“Det har du varit många gånger och det blir du många gånger till — jag gör mig inte bättre än jag är — för dig T2

Så gick han*och hon följde honom ut.

Efter en stund kom han igen.

“Är det inte ett par granna tofflor? Dem kan jag gärna stå brudgum ; hva’? Det är saffian i hälarne.”

1 ‘ Tramseby tta! Stå brudgum i trätofflor!9 9

“Jag tycker jag känner mig liksom en ny människa, se’n jag fick dem på. Ah, du Bolla — ge9 efter för en gångs skull: det blir nog jag, som får göra det annars! Låt mig ha dem på — du kan ju få vara lika fin för din del på vår hedersdag.”

“Du är då så barnslig--------”

“Joo, ser du, kanske jag kunde låta bli att vara en sådan kladdsock mer, eftersom du ändtli-gen sa’ ja genast som jag fått dem.”

“Åh ja! De kunna då inte säga mer än att du alla dar varit en stolle — och det är då ingen osanning, du!”

Han satte händerna i sidan och stod där så bredbent.

“Mmm! Inte när jag köpte de här tofflorna!”

Och verkligen vandrade det gamla fästfolket fredagen därpå till prästgården.

Mårtens nya trätofflor skeno som de varit lackerade. Och spansk var han i vadorna — han slängde fram fotterna som om han hade blifvit korpral samma dag.Ville hon inte?

“Den pojken! Han har alla dagar varit trög som en stut och seg som hornlim! Hvad det gäller, säger han bara: ‘Äh det ger sig nog! Blir det inte i dag, så blir det en annan dag!’ När prästen satte honom tillbaka första året han gick och läste — tror ni han fällde en tår, fast han gick som en chikan för hela församlingen} Pyttsan! ‘Kom jag inte fram i år, kan det ju bli nästa år!’ sa’ han. ‘Jag har tiden för mig!' Hvad skall man ta’ sig till med sådana belåten?”

Det var Mätta Måns Mårtens egna ord om hennes egen Lars. Och många hade samma åsikt om honom: trög och

säflig var han, men ihärdig, ordentlig, envis och säker; hvad han ville det ville han.

Särskildt ville han ha Sven Ols Martina. Det visste alla, och det fick han också höra både bittida och sent, hvar han kom: på marknad och på dans, på kyrkvallen och på råghösten. Det var för resten med en viss afundsjuka som i synnerhet de äldre pigorna brydde Lars för Martina, ty Lars var en styf arbetare, en ordentlig och varetagsam karl, som hade ko, hus och torfskifte till på köpet — om det nu inte var så stort. Många voro de, som ville ha Lars, men Lars ville bara ha Martina.

Hon dåfJa, somliga påstodo, att hon ville •— andra, att hon ville inte.

Sanningen var v&l, att hon både ville ;och inte ville — det finnes sådana fruntimmer, när det är fråga om kärlek. Ingen kan bli klok på dem — inte ens den, som vill ha dem.

Inte kunde åtminstone Lars bli klok oå Martina.

Så länge han hvar kväll kom in och satt i kakelugnsbänken och pratade med henne och hennes gamla orkeslösa mor, gjorde dagsverken för deras gamla huslänga, hyfvade deras potatis och skaffade hem deras tforf — så länge var det nog rart. Han fick till och med traktera Martina med kaffe och kakor på marknaderna och bjuda henne på karusell — fast hon blef sjösjuk af det.

Men så fort han talte om att gå till prästen, så ville hon inte.

Ändå var det bestämdt inte för hjälpens skull hon var blid mot honom: det såg verkligen ut som hon i själ och hjärta varit glad vid honom. Åtminstone blef hon flyg flint galen, när han gick till dans eller talte trams med någon annan tös — då var hon onådig och trätte på Lars hela veckor.

Till på köpet hade Martina inte ett lifsens dugg att stornäs öfver — inte ens ett vackert synament. Näsan var rent för liten och munnen alldeles för stor; fattig var hon som en kyrkråtta, dugde inte till styft arbete utan tyckte bäst om att sitta hemma i kakelugnsbänken och sticka strumpor, den fru-senliran!

Alla undrade, att Lars gick som en narr för en sådan vissenpära, han, som kunde få en på hvartfinger. Och där var mer än en, som sa' honom det rent ut.

Men Lars lät hånet och gliringarna gå in genom ena örat och ut genom det andra. 4'Vill hon inte i dag, så vill hon väl en annan dag! ' ' tänkte han.

Och så hade han gått och tänkt och tänkt i en fem sex år. Men klok på Martina var han inte ändå.

Han tog det nu med lugn, liksom att allt folk kallade honom för "Martinepågen",

• •

På kyrkovärdens höstagille i fjor fick Lars både lagen och profeterna till lifs, må tro. Värre hade han aldrig varit ute.

Bengta Skräddarens hade blifvit änka året fSnut — oeh det var hon redan trött på, det sa' hon själf rent ut. Och fast karlarne skrattade, så var det mer än en af dem, som tittade nogare på den raska, lifliga och granna änkan, som såg mycket yngre oeh bättre ut än de flesta töserna. Och det visste hon nog, det trollet.

4'Nå, när skall du göra allvar af det och gifta dig ?" sporde hon Lars.

Alla började fnittra.

44Det vet jag inte", sa' Lars långsamt.

44Han ämnade ha* silfverbröllop genast", sa9 en röst ur högen vid bordet, där man spelte "Jorden rundt".

"Ska* du ha' Martina?" sa' änkan.4'Det ger sig, det!'' sa' Lars, lite1 röd oeh förlägen.

"Ska' ni, så ska' ni väl, medan ni har tänder i mnn: Vill hon eller vill hon inte?"

"Det vet jag inte — hvem kan bli klok på fruntimmer? Fråga henne — den som är nyfiken!"

“Du är då också ett riktigt mä-hä! Det kan väl du ta’ reda på. Är det så att mamsellen går och väntar på en grefve, så är det inte värdt du sticker näsan fram. Och är det bara nycker, så är du för god att gå som pajas för henne — hon har ju en mun, bred som en ladudörr — hon kan vara glad där är någon som vill åta’ sig att hålla den med bröd.”

Och därmed drog hon munnen upp till öronen och härmade efter Martina. Alla kommo i gapskratt, ty det var verkligen likt.

“Utan ta’ dig en rask och duktig kvinna, som där är lite rutsch i; det kan behöfvas, för själf är du cn beskedlig vante. Här är inte ondt om fruntimmer — där blir nog en till dig också, om du vänder dig till en, som vet hvad hon vill.”

“Till dig, kanske?” sa’ Lars litet försmädligt

“Inte för det jag vill gå någon i vägen, men nog är jag lite mer pröfvad och duger till lite mer än en — en, som bara har suttit ioch värmt fingrarna vid kaffekitteln, och nog har man lite’ med i boet också.”

“Två pojkar, ja!” sa’ Lars och hångrinade.

Det blef tyst i rummet, och drängarna vid bordet lade korten.“Hör du, Lars! Dem har jag fått med äran och med min man, du, och jag undrar, hvilket som är bäst att få med kvinnan: två snälla, välskapade barn, som snart äro så villiga, att de kunna tjäna en daler till hjälp till huset och passa sina små syskon, eller en gammal, sur och grinig käring, s.om en ska’ gå och bära ocb sköta som ett barn och som bara ligger och gnatar. Hvilket är bäst — jag bara frågar!”

“Ja, inte vet jag!” sa’ Lars godmodigt. “Inte ska’ du för resten bli så arg för att jag nämnde pojkarne — hur bra andras ä’, tycker en ändå bäst om sina egna. Och du kan också bli en gammal käring------.”

“Inte med det första — jag har nyss fyllt 25, du!” sa’ änkan. “Och inte ska’ du inbilla dig att jag sitter och friar till dig, om du vill ha en annan, men du ä’ för god att gå på strutt för Martina i alla dina ungdomsdar. Hälsa henne att det var Bengta Skräddarens, som sa’ det!”

Och därmed gick hon bort och snöt talgljuset på byrån.

Lars tog och satte sig att spela kort, men han följde Bengta med ögonen hela kvällen, och om natten låg han vaken och tänkte en hel hop.

Kvällen därpå dref han som vanligt in om till Martina. Hon var sur i synen och såg ut som om hon stått och malit senap.

“Nå, du var på höstagille i går, förstås?’2

“Har man varit med och slitit, kan man väl vara med och roa sig också, när det ingenting kostar, tycker jag.”“Att det kan vara ett nöje att flänga åstad på det viset! Timme efter timme! Hvad blir det för behållning af dett”

“Hm! Det är mycket annat som man i sin enfald håller i med år från år, du! Och har inte mer behållning för det — och inte mer glädje heller!”

“Skulle jag ta’ det åt mig!”

“Den som är våt, kan torka sig — om han tycker han är närmast till det. Vet du hvad för ett vedernamn de ha’ gett mig!”

“Lars Vante! Det är väl inte min skuld!”

“Sråå! Ja, det namnet hade jag nu inte hört, men det är nog inte oförtjänt. Men där finns ett till. Och om det också är för min egen dumhet som de kalla mig Martinepågen, så är det ditt fel, att jag inte kallas Martinas man. Och du vet själf hur oförtjänt vedernamnet är — vi ä’ ju inte en gång fästefolk. ”

“Och blir det aldrig heller. Hur tidt skall jag behöfva säga dig det!”

“Hvarför vill du inte ha mig! Är där nå’n annan, som--------.”

“Du slamsar! Men da vet jag vill inte gifta mig!”

“Men jag vill. Och där ä’ flera som vill!” ‘Såå! Med dig!”

‘Till och med det! Och på det här viset går jag inte längre som ett varnagel för folk — det säger jag dig. Vill du följa med till prästen så kommer jag hit med.skjuts om fredag.”“Det lönar sig inte — folk behöfver inte ha’ det att skratta åt.”

“Det är jag van vid. Jag har gått här i flera år och tänkt, att du skulle besluta dig: ‘biir det inte i dag, kan det bli en annan dag’, har jag tänkt. Nu är jag mätt på det här. Vill du? Eller vill du inte?”

“Vi ska’ inte tala om det — hvarför ska’ du bliarg? Vi ha det ju bra som vi ha’ det.”

“Jag förstår dig inte, tös”, sa’ modern, som låg i sängen. “Så snäll som han har varit mot oss — du kan väl inte bättre få! Och inte kan du väl begära, att en karl i evighet skall gå på det viset! Jag har inte förr velat blanda mig i det, men när det nu är allvar, så vill jag också tala allvar: du borde blygas, Martina! Sannerligen borde du inte!”

“Ta’ honom själf då!”

“Att man ska’ behöfva höra sina egna barn tala så ogudaktigt!”

“Åh, det finns väl yngre änkor!” sa Lars och Teste sig opp.

Martina satt med vidöppna ögon.

“Bengta Skräddarens kanske ?’-* sa’ hon flämtande.

“Hon ser bra ut och är sju år yngre än du, om så vore. Farväl med dig — tänk nu allvarsamt på hvad jag sagt. Om fredag kommer jag.”

Och därmed gick han.

Martina blef alldeles perplex. “Han gick! Ah pytt! Kommer nog igen! ’ ’

När han kommit halfvägs mot byn, gick honut i dörren och såg efter honom. Han fortsatte mot sitt hem.

Så ropade hon. Först sakta, sedan högre, slutligen otåligt.

Han vände inte »ens på hufvudet. Martina kunde inte förstå hvad som kommit åt Lars Vante.

Pytt! Han lugnade sig nog — i morgon skulle hon skratta åt honom — då blefve det nog annat ljud i pipan.

Men den natten lågo de vakna båda på hvar sitt håll. Och när Martina somnade till på några minuter, drömde hon att hon slogs med Bengta Skräddarens.

Henne drömde Lars också om, men inte att han slogs med henne.

• •

Tre kvällar hade gått — ingen Lars! Martina var alldeles ifrån sig och tänkte halft på att gå hom till honom och gräla på honom.

fFredagsmorgonen kom han med nämdeman-nens hästar och char-a-bancs. Han band tyglarna om den gamla pilen och steg in.

‘ Skynda dig nu och kläd på dig, så fara vi till prästen!” sa1 han med bestämd röst. “Jag trodde du var i ordning.”

“Jaag!?! Jag far aldrig med dig till nå’n präst — det har jag sagt tjugu gånger.”

“Vill du eller vill du inte? Tänk dig väl före innan du svarar, för det är sista gången jag frågar.”

“Gör nu inte hvad du ångrar”, sa’ modern. “Eom ihåg att han är ordentlig och nykter och dug-lig till arbete, och tänk på allt hvad han har varit för oss i vårt armod — och var förståndig en gång i lifvet! Om nå’n förtjänar en

tacksam kärlek, så är det han. Säg nu ja!’’

“Nej, nej, nejjj!!”

Och därmed kastade hon sig framstupa på kakelugnsbänken och gömde ansiktet i dynan.

“Ja, så farväl med dig. Och efter jag har satt mig för att det skall lysas för mig på söndag,

så är det så godt------att jag kör lite’ längre

bort; jag får nog någon med mig”, sa’ han.

Hon tittade upp med vidöppna ögon, men sa’ inte ett ord.

“Kom ihåg du har dig själf att skylla”, sa’ han och gick mot dörren.

“Skräddareänkan?” sporde hon andlöst.

Han endast nickade.

“Ja, du kan försöka!” sa’ hon och sprang upp.

“Gå och klä på dig och var inte som du tappat vettet!” bad modern.

“Neejj!” skrek hon.

“Farväl!” sa’ han kort och gick.

Hon sprang bort till fönstret.

“Han gör ’et inte!” sa’ hon. “Omöjligt!”

“Hvarför skulle han inte? Du har ju inga anspråk på honom”, sa’ modern.

“Jo, Herren forbarme sig! Nu vred han af åt vänster.”

“Spring och skrik! där är ingen annan hjälp”, kved modern.

“Aldrig!” skrek hon och kastade sig på golf-vet.Men tio minuter efter var hon klädd och på väg till änkan.

• *

“Hvad i all världen blåser det för vind i dag — du ute och åker i silkestass?” sa’ änkan skrattande, när Lars körde in och höll vid logen. Bengta stod och malde kaffe i köksdörren.

Lars steg sakteliga in i stugan.

“Är du på väg till prästen och har tappat fästmön?’’

Och hon skrattade gladt spm en lärka.

“Hon ville inte följa med”, sa’ Lars buttert.

“Martina? Hvarför bar du inte ut henne och satte henne i vagnen? Du är då en vante — ja, nog är du så!”

“Har väl varit det, åtminstone! Men nu är det slut.”

“Pyttsan! Du har alla dar varit en vante, och en vante blir du!”

“Vill du följa med?” sa’ han tyst och långsamt.

* ‘ Till prästen ? I dag ? Med dig!! ’

Och hon slog med händerna på knäna och skrattade, så att ögonen runno.

“Men du sa’ ju på höstagillet-------”

“Asch, din tynting! Tror du jag satt och friade då? Inte för det: du är en bra karl, men inte vill jag ta’ dig från Martina, inte.”

“Men hon vill inte!” sa’ han förtviflad.

“Hon är omöjlig!”“Tala nu om for mig alltihop och hvad hon sa’ i dag.”

Det gjorde han. Hon satt tyst en stund.

“Ser du, hon är likräl glad vid dig; men somliga kvinnor ä’ på det viset: det är deras natur. Det är en besynnerlig, dum blyghet, ser du. Det förstår inte ni karlar er på; men fast de äro glada vid en människa, så är det som de blefre från sig när det gäller: det är kanske liksom en aning att de skola gå mycket igenom — och det är kanske inte de sämsta kvinnorna, som ä’ sådana. Nu ska’ du ta’ en kopp och så ska’ vi prata allvar.”

“Men — men, hvarför ä’ hon sådan? Där är ju ingen mening med det; antingen vill jag en sak eller vill jag den inte!” mente Lars modfäUd.

“Hon vill — var säker! Ser du! Hahaha! Där kommer hon ute, nu ska’ vi låtsa som vi skulle resa — du ska’ få se, då vill hon. — Nej, se god dag, Martina! Är du ute och går i dag? Du kunde ju åkt med Lars — ni ä’ ju gamla barndomsbe-kanta.”

Martina snyftade och kunde inte få fram ett

ord.

“Det var för resten ju riktigt bra du kom! Jag skulle fara bort ett slag med Lars i dag, och kanske du ville titta lite’ efter huset här och koka lite potatissoppa till pojkarne, när de komma från skolan. Jag har inte tid med dem i dag: Lars vill vi skulle fara till prästen. Han är trött af att gå ensam i all sin dar, och en änka kan inte bättre anbud få: han är en bra karl på alla vis.”

Martina reste sig, blek och stirrögd.“Far ni två dit, så går jag i ån — så sant jag vill salig varda I”

“Tycker du det är rätta vägen dit?” sa’ Bengta allvarligt.

“Jag bryr mig hvarken om tid eller evighet, om han — tar en annan!”

Orden kommo fram halfkväfda.

“Men min lilla tös! Du sa* ju själf nej, och det har du sagt sina hundra gånger”, sa* Lars.

“Om inte du vill ta’ honom, så gör det dig väl detsamma om han tar en annan. Eller vill du ha! honom?”

Martina bara snyftade.

“Är du glad vid honom?”

Hon svarade ej, men lade armen om Bengtas

hals.

“Men hvarför vill du ej följa med honom, då?”

“Jag tycker — jag — kan inte!” hviskade Martina.

“Hör du Lars! Gack ut och sök upp lite’ foder till hästarne — jag ska’ tala lite’ med Martina så länge!”

Han gick med en lång blick på de båda kvinnorna.

“Tala nu om för mig hvad det är! Jag vet ju att du är en rättskaffens och ärbar kvinna och att du inte har nå’nting att blygas öfver. Glad vid honom är du — så ta’ honom då, din tyntiga, stygga unge. Hvad är du rädd för? Sjukdom och besvär kan du få som ogift också — tusen andra ha’ gått äktenskapets mödor igenom; hvarför skulle då inte också du göra det? Eller är det något annat? Ärdu sjuklig, så att du inte kan gifta dig — ja, så har du inte rätt att hindra honom därför — då må han ta’ sig en annan!”

“Ha-han har alltid ^arit så hjälpsam — och snäll mot oss!”

“Och så lönar au honom så!’*

“Jag tycker också ibland det är svårt att inte ha* nå’nting annat med sig än mor, som är så sjuk

och eländig! Hade hon varit död-------”

“Ja, men det vet han ju på förhand! Är du glad vid en riktigt ?”

“Ingenting ser jag ut — kanske ha-han se’n

tyckte bättre om nå*n annan — och då------”

“Jo, du är glad vid honom och det riktigt rejält ändå. Res nu med honom bara!”

“Inte i dag — jag kan inte! O, nu blir jag en visa i hela församlingen för det jag har sprungit efter honom också!”

“Det var också något. Tag nu och tvätta dina ögon, så ska’ jag gå ut och tala med Lars. SesåP Hon gick ut.

“Hör du, Lars! Nu ska’ jag säga dig som saken är: glad vid dig är hon, men i dag kan hon inte resa med dig, säger h(on — hon är rent konfys,

och det kan man inte undra på. Kör nu hem-------”

“Men det är så försmädligt att ha’ lånt hästar och så inte resa — bara för det hennes humör ä’ så där sorteradt-----”

“Asch! En karl bry sig om hvad folket säger! Och så är det inte meningen du skall resa hem medhästarna ntan att få ärendet uträttadt. Härifrån reser hon med dig hem till sitt, men stanna inte där, ntan kör bara genom byn mot prästens — hon törs inte kasta sig af, och se’n ni har åkt genom hela byn, skäms hon att dra’ sig tillbaka, så tala om allt för prosten, så talar han nog med henne. Friskt mod bara! Och kom nu in, var glad och munter och låt mig föra ordet.”

De kommo in. Stämningen var tryckt, men steg under kaffedrickningen så småningom.

Lars skrufvade på sig.

“Ja, sa’ Bengta. Jag har talt med Martina och hon både är glad vid dig och tar dig — du får bara ge henne lite’ tid att sansa sig. Och nu sitter du upp hos honom och åker hem, efter du gått hit — och när er tid är kommen, åker ni nog till prästen också samman — det är min tro.”

‘‘Ja, men inte i dag”, sa’ Martina.

‘‘Jag måtte vara ett vidunder till karl, rent, efter du behöfver mer betänketid än fem, sex år”, sa’ Lars och drog smått på munnen.

“Å, nog tycker du han är snäll, hva, Martina!”

“Det är han visst, det!”

Och hon gaf honom en blyg, men varm blick.

“Ja, farväl med er! Och glöm inte att jag vill vara med på bröllopet! Jag ska’ slänga en af mina sämsta träskor efter er, så det ska’ bli riktigt lyckosamt!”

Så körde de. Bengta stod vid vägen och skyg-gade med handen öfver ögonen.De voro länge tysta.

“Aldrig trodde jag att där skulle behÖfvas medlare mellan oss två — hvarför är du så rädd för mig? Jag har då aldrig varit stygg vid dig.”

“Det är svårt att finna ord för allt hvad en tänker — nog vet du där ingen jag håller af mer än dig.”

“Nå, det var då ändå något. Då blir du min hustru ?M

“Det är kanske min lott.”

“Då fara vi nu!”

“Nej, släpp mig af vid vår väg! Nej, nej! Här var det! Men människa, hvarför slår du på hästarna — det är väl aldrig din mening att köra dit nu? Släpp mig af! Hör du Lars! Jag slänger mig i gropen — jag hoppar af!”

“Det gör du ej — jag håller dig allt. Nu äro vi ute, och fram ska’ vi! Genom byn och fram till prästgården skall du: vill du se’n säga nej hos prosten, så får du göra det! Men lek inte så att da får ångra dig hela lifvet! Det ber jag dig om!,?

Hon grät hela vägen — först häftigt, sedan lugnade hon sig något. Men hon sade ej ett ord till honom.

• •

“Kom nu!” sade han nästan hårdt då de kommit fram.

Hon lydde nästan mekaniskt, men var så blek, att han höll händerna redo att ta1 mot henne, om hon skulle segna ned.

Så kommo de in.Prosten tog synnerligen välvilligt mot dem: Lars hade varit en bland hans bästa drängar.

“Jag har kommit hit för att få lyst för oss”, sa’ Lars lite’ sväfvande.

“Nå det var förståndigt. Ni har visst funderat länge på den saken, efter hvad jag hört, det är ju bra att inte förhasta sig. Hur är det med Martinas mor?”

Lars redogjorde för saken, lämnade alla upplysningar, och Martina sade inte ett ord.

“Om söndag skulle det lysas således — det är bägges er mening, hvaf”

“Ja”, sa; Lars ljudeligen. Martina teg. Men prosten antog väl, att den som tiger, samtycker, och skref in dem.

Så gratulerade han dem hjärtligt.

Lars tog honom i handen, bugade sig och sade adjö.

Martina gick som i sömnen, neg, men sa* inte ett ord.

Inte ett'Ord sa’ hon heller på hemvägen.

Men då de kommo till hennes hem, sa’ hon:

“Nu har du fått din vilja fram så långt — men så sant Gud lefver, jag går ej med dig till prästen en gång till. Då går jag hellre i ån.”

“Ååh”, sa* Lars lätt om hjärtat. “Kommer dag, kommer råd. Vi äJ inte där ännu. Och fast du inte vill i dag, vill du nog när så nära blir.”

“Aldrig”, sa’ hon.

Och tonen var inte häftig, utan sorgsen. Allvarlig och djupt sorgsen. Lars kände sig nästan beklämd om hjärtat — trots sitt lugn.På söndagen lyste det för första gång och fortgick i vederbörlig ordning.

Men Martina var inte i kyrkan någon af dagarna, hvarken när “de flögo upp’-* eller “trillade ner”. Alla Lars* försök voro fåfänga. Inte heller talte hon med honom om kvällarna.

Hans bekanta brydde honom för det de inte varit i kyrkan, men han fattade mod, såg lugn ut och skyllde på hennes mors sjukdom.

Men inom sig var han oijolig och började bli ångerfull. Kanske han ändå hade burit sig galet åt!

Det blef utlyst söndagen före jul. Lars hadc gladt sig åt helg i eget hem, gjort fint och köpt hem hvarjehanda.

Men när han ville ha dagen för vigseln bestämd, bara grät hon och gick ut i kammaren.

Värre jul hade Lars aldrig tänkt sig.

Två dagar före jul gick han till Bengta och talte med henne. Stegen voro lite’ lättare, då han kom därifrån. Äfven

den gången gick han till prosten och med honom hade han ett långt samtal.

På hemvägen hvisslade han "På blomsterklädd kulle-----"

Det gjorde han aldrig, utiom när han var vid viktigt godt lynne.

• *

*

På morgonen själfva julafton satt Martina med hufvudet lutadt i händerna — så satt hon mest nu for tiden. Modern satt upprätt i sängen och flätade sitt gråa hår."Har du tänkt något på mat tiU julenV9 sporde hon dottern.

Denna endast skakade på hufvudet.

"Jag förstår dig inte; nu är det lyst, men inte närmare kommer det. Jag har vårdat dig så bra jag kunnat, men kanske du ändå i ungdomsyra har förgått dig, så att du inte är honom värdig. Tala då om det för din mor — eller honom. Något slut får där ju bli. Sådan sorg ens barn kunna göra en." "Ack nej, det är ingenting sådant! Ni förstår mig inte, om jag också talte ut allt som kväljer mig. Tyst! Där kommer visst någon. Måtte den inte vara Lars! Åb nej, han har inte varit här på två dagar! Han är väl ledsen vid allting, stackaren!" "Ja, du kan nog glädja dem, som hålla af dig." "Goddag och glad jul!" ljöd prostens raska röst. "Hur är det med gamla mor, hva t Får väl hit och so om den stackars sjuklingen — kanske ett hjärtligt ord kunde behöfvas till julfesten."

"Jo, det kunde det nog", mente gumman, som blef allt med meddelsam. Snart hade hon omtalat alla sina sorger för honom. Martina hade gått ut i kammaren.

Dit gick om en stund också prosten.

Och nu var det han, som talade allvar med Martina.

Sedan han förvissat sig om att inga vanliga hinder afskräckte henne eller orsakade hennes oförklarliga motvilja att låta viga sig vid den man, som hon utan tvifvel älskade, sade han till slut: "Men det måste vara något, som bekymrar dig, någpt som du ser i orätt ljus, något, som jag kanskekunde lätta dig ifrån, jag, som har liteJ mer lifs-erfarenhet än du. Säg mig det nu uppriktigt!" Hon satt länge tyst och färgen på hennes kinder växlade. Slutligen började hon:

"Jag har alltid varit lite' glad vid Lars, och strax vi blefvo bekanta såg jag nog, att han höll af mig; men han var alltid ett sådant beskedligt lif och lät andra gyckla med sig ute bland folk, så jag nästan tyckte det var förargligt, när de sade jag skulle ha honom."

"Åh, jag tyckte där var ruter i honom, när han tjänte hos mig —"

"Jo, se prosten förstår mig nog inte. Jo, se, därför kom det sig så, att jag gick och höll honom uppe år efter år — när jag så blef allt mer fäst vid honom, ångrade jag, att jag missaktat honom. Jag var rädd att Herren skulle hemsöka mig för det. Förstår prosten mig?"

"Fortsätt", sade prosten vekt.

"Och så hörde jag en gång han sa', att han var så glad vid barn, och ömkade de föräldrar, som inga hade. Och så kom jag att tänka på, att jag nu har gått och låtit min ungdom förgå — jag är nu redan öfver de tretti. Om jag nu toge honom och Herren skulle straffa mig med ofruktsamhet och han skulle täras bort af sorg för det, så skulle jag aldrig få en glad stund. Därför tycker jag att jag är rent för

gammal för honom---------jag är så ängslig — —

inte för mig själf, inte. Men ack, om jag hade tagit honom för fem år se'n."

Och hon grät, men lugnare och lättare var hennes sinne, nästan glad hennes blick.Prosten föreställde henne huru dåraktiga hennes farhågor voro, huru ingen kan föreskrifva Herren någon nådegåfva, minst barnens, och fick henne slutligen öfvertygad.

Jag vet du har i hastigt mod aflagt en dyr ed att aldrig gå till prästen med honom oftare”, sa’ prosten till slut. “Men det är väl ingenting, som hindrar dig från att gå med prästen till honom, hva'?” tillade han skämtsamt.

Nej, hon skulle strax gå och kläda sig.

“Och då kan han forsla hem gumman och dina grejor i eftermiddag. Och så kan där bli julfröjd i hans hus för er allihopa!

“Farväl, mor! Nu tar jag Martina med mig ner till Lars och viger dem — jag har både kappa oeh bok med mig. Och se’n får han mina hästar att hämta mor.”

“Tack, tack, prosten! Större julfröjd kunde jag aldrig få.”

Ocb så gingo de.

• •

Lars väntade dem tijoligen, ty han mottog dem i helgdagsdräkt redan i förstugan.

“I dag kommer du frivilligt — ändtligen?” sa’ han och såg forskande på henne. “I dag ämnar du svara ja högt och tydligt t”

Hon smålog lätt — allvarligt, men äfven lyckligt.

“Innan jag svarar, skall jag fråga dig: Lofvar du att aldrig någonsin förebrå mig att jag dröjdeså länge med mitt ja, när jag försäkrar dig, att jag alltid haft dig kär och ingen annan!”

“Det gör jag — inför Gud och prosten!” sa’ han otvunget.

“Då ställer jag allt öfrigt i Herrans hand.

Så räckte hon honom handen, och de gingo in i stugan, där två grannar redan befunno sig, och prosten började vigseln.

Hennes ja hade en egendomlig, obeskrifligt skär klang.

Efter vigseln drack man ett par glas vin.

Så sa’ prosten:

“Och vill du ha’ mina hästar att flytta hem gamla mor och lite hvarjehanda, så skall jag skicka ner Måns med dem strax. Så kan du, Martina, ju åka hem: med din man skall du ju följa, om det här till fots eller vagns.”

Hon log så vackert.

“Flytta självfva julafton — ja, ja, jag har mig själf att skylla! Hur vi ska’ kunna få med allt, bara!”

“Å det ger sig nog! Blir det inte klart i dag, så blir det nog en annan dag! Det är mitt gamla ordstäf. I dag synes det att det är sant!” sa’ Lars förnöjd

“Jo, jo,” sa’ prosten. “Bara man vet hvad man vill, så--------”

“Ja, och så hvad hon vilL Och båda vilja detsamma. ”

Därmed följde han prosten ut.

Men när han gick in i kammaren efter hatten, nvisslade han, så att det gaf eko i hela huset. Ochså stack han hufvudet in genom dörren, log, nickade och sa’:

“Adjö, lilla mor!”

Hon nickade tillbaka, röd om kinderna, och då hon blifvit ensam, föll hon på knä och bad länge till julens konung, som kom till jorden som ett litet barn för att läka förkrossade hjärtan.Pråsta-Saran.

Hur väl jag minns den gamla stugan, som låg där vid vägen mellan Gubblösa och Töslunda! Liten men med

skinande hvita kalkväggar, brunrödt korsvirke, blanka om också blågröna fönsterrutor, blommor och gardinremsor i fönstren, körfvel utanför tröskeln, en liten rabatt med lavendel och tu-senskönor nedanför bikupan under kammarfönstret och 14 eller 15 hästskor öfver dörren.

Därinne satt i länstol vid sängen den gemytliga, rosenkindade, silfverlockiga Prästa-Saran. Merendels stod en kaffekopp framför henne, och kaffepannan ofvanpå kakelugnsleret. Maten var inte halfva födan för Prästa-Saran, förty kaffet var hennes allt.

Och ändå kunde hon laga mat som få på jorden. När jag under de sista åren af min skoltid och början af min studenttid gaf mig ut i bygderna för att botanisera eller studera skånefolket på närmare håll, smet jag gärna ett slag in till Prästa-Saran. Hennes första ord voro vanligen:

“Hur fort ska han gå?”

Första gången missförstod jag henne.

“När Sara säger ifrån, om det så vore på fläcken.”

Då blef hon förlägen.'‘Inte mente jag så!*’ sa’ hon. “Jag ville bara veta, om jag kunde hinna laga nå’nting godt åt honom — skolpojkar och unga studenter ä’ alltid galna i god mat och granna flickor. I första ungdomen står maten främst — se’n ta* flickorna försteget.’’

Från den dagen voro vi vänner. Ni kan inte tro så mycket härlig mat hon bullade upp för mig, som under skoltiden ofta nog svalt mer än man kan tro, när man nu för tiden ser mitt goda hull. Sär-slcildt var hon styf i att “författa” omeletter, vol-au-vanger, puddingar, krämer och “änglamat”. Och så hade hon syltburkar------ah---------

Hon var outtröttlig i att nödga och truga och persvadera -- fast gudarna ska’ veta, att det inte behöfdes.

“Åh nej, men ät nu, så är han snäll. Inte kan jag äta opp det, och det är ju synd att det ska’ förfaras. Inte heller kan jag skicka efter eller hugga tag i skräddarens eller skomakarens kvinna: de förstå sig bara på fläsk eller gröt eller välling. De ä’ små grisar — bara de få någonting ihoprördt åt sig, sörpla de i sig det.”

“Men en kan väl göra buken till sin gud också?” sporde jag försiktigt.

“Jaa, men det är just genom att slefva den fyrkantig med hvad som helst. Inte är man lärd som den kan vara, som har hvit mössa, men månntro man har både sett och hört och stafvat och lagt ihop. Nu har han hela lifvet för sig och kan bli hvad han vill.”

“Lyd aldrig goda råd!”“Jo, jag tackar, jag!”

“Snacka inte! Sven skräddares Jöns har haft prästkall i flera år. Men glöm aldrig en sak!”-

“Och det skall vara?”

“Det var ett märkvärdigt råd — om det nu är godt eller inte.”

“Nej, för det får en människa bittert ångra. Det har varit min olycka. Han känner väl inte närmare till Prästa-Saras öden?”

“Nej.”

“Så ska han få höra dem nu i rad, efter han åt så bra af hönsfrikadellerna. Men då ska’ han också slå i sig en bringare mjölk till. Det var snällt. Han förtjänar att bli en hög herre i sina dar, för han förstår sig på det, som är godt. Det betyder inte så litet.”

“Nej, kanhända. Men berätta nu.”

“Om någon har slitit ondt i barndomen, så är det jag; många barn voro vi, och få brödbitar hade vi. Men en sak kan jag säga inför Gud på mina föräldrars döda mull: vi fostrades upp till gudsfruktan, ordning, lydnad, trohet i det lilla, ärlighet och renlighet utan och innan. Med lärdomen blef det däremot som det kunde — rent jämmerligt,

om cn ska' säga det sant är — jag lärde mig att till husbehof läsa gammal svensk tryckstil, men den latinska har mest varit slipstenar för mig. Mitt namn kan jag skrifva — lite tryck- och lite skrif-bokstäfver — men det är också allt. Och inte heller har jag behöft mer — jag har aldrig skrifvit något bref i alla mina dar. Inte heller har jag fått något."“ Intet enda kärleksbref V9

“Nej. Min bana började jag på gåsabacken, men det var alltid min fasa att gå där dagen i ända och drifva samman med de andra gässen. Många gånger föll jag på knä och knäppte hop händerna och ropade och bad: ‘Käre, gode, snälle vår Herre! Låt det regna, men nu strax, så jag kan få drifva gåsflocken hem!’ När det så inte hjälpte, skrek jag och stormtjöt och stampade i marken. Men solen sken lika vackert för det. Vår Herre bryr sig inte om dumma ungars böner, hot och larm — och väl är det. Hur skulle han annars kunna regera världen t

Jag har aldrig haft mer än två tjänster i lifvet se'n jag blef framläst. Den ena varade i 27 år och den andra i 23. Bägge två voro i prästgårdar, och bägge mina husbönder följde jag till hvilan i graf-vens mull.

På bägge ställena var jag omtyckt, ja, jag var allt i allom i huset — det kan jag säga utan att skryta. På söndagseftermiddagarna var jag inte den, som var ute och slängde och flöjde på dansbanor och förstörde mina söndagskläder, utan då satt jag hemma vid postillan. Och så läste jag ibland Genoveva och Christian Scrivers Själaskatt — det är den enda gudliga gammaldags bok, som där finns lustiga historier i. Och något roligt måste en människa ha' — om hon så ska' söka det i andaktsböckerna.

Aktsam var jag i mitt ämbete. Aldrig sa' jag emot, när husbondefolket befallde något, och jag tror inte att jag på alla femti åren slog sönder merän tre kaffekoppar, en soppskål och två lampglas. Nå, det var nog det, men människan är ju ett svagt käril, och det V kökskärlen med, isynnerhet nu för tiden.

Hvad de voro glada vid mig, både prosten och kyrkoherden Edendahl! Skulle prostens mamseller ha' en ny klädning, så var det alltid jag som skulle in och se, om den satt bra och klädde dem i färgen. Kom där en ny pastor, så skulle jag ha ögonen på honom i alla vinklar och vrår och spana ut, om det kunde vara så vuret med honom, så han kunde påtänkas som svärson.

Var det nu så, att jag upptäckte, att han hade nå'n liten plunta i garderoben eller nederst i kofferten nere i magisterrummet eller var slarfvig med tvätten eller hade en hop medicinflaskor, så varnade jag dem, för så'na präster, som ha sådana där kuckelfuffens för sig, blir det aldrig några kontraktsprostar af. När prästmamsellerna blefvo äldre, togo ju ett par af dem hvad som bjöds. Men på mig kunde de i alla fall inte skylla, om det gått galet på något vis.

Och var där någon ko, som blef sjuk, och det var fråga om att skicka bud på djurläkaren, så hette det alltid: ‘Vi ska höra först hvad Sara säger, innan vi hämta den andre fädoktom*. Och alltid frågte de mej, när prosten fick sitt stygga håll eller frun fick sin ryggmatiska värk. Men är det inte både tröstefullt och märkvärdigt, att under alla åren inte ett djur gick till de galater under miu vård, utan när prosten dog, hade där en professor från Lund varit och opererat honom. Det var allthan som fick ta' gamle prosten på sitt samvete — det var inte jag, som skurit och fläskat i min käre prost.

Kanske studenten inte vill tro mig, men en gång, när kyrkovärden skulle ha medalj för långvarig och trogen tjänst, kallade prosten in mig och läste upp för mig i förväg en dag det talet, som han skulle hålla till kyrkovärden i koret vid medaljens högtidliga öfverlämnande. Och så frågte han, hvad jag tyckte om det. Jag sa1 — som sanningen var — att det var fasligt granna ord, som kyrkovärden skulle få att grunda öfver den dagen, men jag sa' också, att där inte stod ett ord om hur han brukade klå sin kvinna, när han kom från sta'n och var ‘på stöflarna’. Men då sa' prosten att det inte hörde till dagens högtidlighet. Han hade, förstås, rätt i det. Men en lärd karl förstår ju också vida mer an en enfaldig tjänarinna.

Alltid hade jag ju haft ord om mig att vara ordentlig, rask och duglig; det var väl förtjänt, för jag var inte den, som låg på latbänken. Från arla morgon till särla kväll var jag i selen och sparade mig aldrig. I trädgården som i väfven, i mjölkkammaren som vid knyppeldynan var jag alltid i verksamhet och jag tror den skulle få ett oändligt göra, som skulle räkna ut, hur många tusen alnar lakansväf och duktyg jag slog i hop mellan de andra sysslorna.

När jag tänker på hur många människor, som dröna sina år fram och mest sofva och äta, kan jag inte förstå, hur de få tiden att gå.

Där var många, som kommo och slogo om hjo-nelag, helst när det började bli bekant, att jag hadeslantar på kistebottnen och att prosten Bokström hade skänkt mig 1,000 riksdaler för min trogna tjänst. Det stod i hans testamente. Och ändå flera kommo där när jag fått ärfva faster i Tranlunda och farbror i Bromöllan.

Men det blef aldrig nå'nting af.

När Eskil i Ugglarp kom, var jag fast besluten att säga ja. Men så går mamsell Emma just i den vefvan och får mässlingen, vuxna människan, och skarlakansfeber, och bägge delarna ä' farliga för barn men värre för gamla. Och hon låg i ett halft år. Ingen kunde passa henne mer än jag — inte kunde jag tänka på kärlek och giftermål, när hon låg för döden, det lilla lifvet! Men Eskil ville inte vänta vecka efter vecka, och så tog han skräddarens Bengta.

På samma vis gick det ett par andra gånger. Alltid kom det något emellan. Gick jag in och talte om i förtroende för husbondefolket, att någon gärna ville ha mig till kvinna, var det samma visa: 'Men min kära Sara! Du hör ju till oss och står i pappas testamente. Du har det ju så bra men du vet inte hur du kan få det. Tänk att aldrig få ha sin fria vilja utan alltid vara tvungen att lyda! Nej, du Sara, gift dig aldrig — det är vårt råd, och det går af hjärtat.'

Ja, jag, mitt dumma får, lät skrämma mig; jag förstod, att rådet gick af hjärtat men att de sade så, därför att de inte kunde vara af med mig, inte ville undvara mig, bara tänkte på sig själfva. Tvungen att lyda! Hvad fick jag göra annat än lyda alla de femtio åren jag var prästpiga f Och lydaalla från prost och prostinna ända ner till de minsta ungarna, som inte kunde snyta sig själfva men ändå kommenderade mig.

Det är den enda dumhet, jag har gjort här i lifvet, men så var den också så stor, så den räcker till för alla mina dar. Mina ungdomsår gingo sin kos. Riktigt strålande glad och riktigt lycklig har jag väl ändå aldrig varit. Nog är det en tröstefull känsla att veta hur man är allt för andra, men en borde väl också vara nå'nting för sin egen räkning medan det ännu är tid. Se'n är det så dags.

Nu har jag ju pengar, så många jag behöfver för mina återstående dar, sitter i lugn och ro och kan dricka kaffe så många gånger om da'n jag gitter — därför är det heller inte så stor glädje med det som andra tro. Men ålderskrämporna ha redan låtit så smått höra af sig, och mina fattiga släktingar slita upp trösklarna här — inte för min skull utan för att utspeja, hur länge det kan dra om, innan de få dela rofvet. I alla fall är det tungt, att ha slitit ut sig för andra i all sin dar och så veta att det finns folk, som går och önskar lifvet af en. Och just ens allra närmaste! Bara jag inte hade varit så enfaldig och lydt de där goda råden, som kommo rakt från hjärtat! En kunde ju kanske fått smaka lifvets bitterhet, men så kunde en haft barn, som lagt samman ens ögon en gång. I fjol tänkte jag ett par dar på att ta' Abraham på n:r 31 — undantagsgubben. Det är en snäll man, och han har sin lust i ordet. Men hvad skulle det båtat till? I nya testamentet har jag inte hört talas om nå'n Sara, som fått söner vid 90 år — inte ens vid12ä *TtiN sf uGöft och Gårdar

70!!! Och kanske hade gubbatrollet blifvit stygg vid mig: han är tio år yngre än jag, och han har gått på kolportörsmöten också den sista tiden, säga de, och läser Pietisten. Nej, det var nog bäst, att det blef, som det blef, se'n jag nu är så ålderstigen. Det finns inga galningar så löjliga som de där gå på grafvens brädd.

Och så är det ju det, att här så sällan kommer en människa, som en kan tala ett trohjärtadt ord med: jag har ju hört många förståndiga och lärda män i mina dar både på predikstolen och inne i prästgården. Där fastnar alltid något i ett ungt sinne, men kryper en in i snigelhuset och aldrig får höra ett visdomsord, så blir en själf också sömnig och dåsig, och en kan inte ge något af det man har till den, som har mindre. Jag blir så glad som en spelman, när jag ser hans hvita mössa — då vet jag, att jag får mig en kär snackestund. Men det är kanske sina två, tre gånger om året — han skulle komma oftare, mycket oftare!

Hvad har då en pelikan i öknen att göra annat än att sitta och tänka och rufva öfver förgångna tider? Åh, ibland kan jag sitta och grubbla och tänka på Eskilander i Lammamossen timme efter timme. Det var en rar karl, ska*

han tro! Ståtlig att skåda! Och så han kunde lägga sina ord!

Jag minns den gången han kom och friade. Det var en söndagseftermiddag, och jag satt rent ensam i folkastugan, för lilla Kersti hade gått ut: det var fast det aldrig blef någonting — åtminstone inte till någon glädje för Kersti, stackars barn. Nft, det ska' vi inte tala om."' 'Nej, tala nu om Eskilander!"

"Jo, jag satt där, och Scrivers Själaskatt hade jag på ena knät, och katten på det andra och en lavendelkvast i handen. Och jag hade somnat till ett slag, för varmt var det och lavendeln var stark, och katten hade också lurat till.

Jag spratt till, när Eskilander tog i dörren, och jag tappade både katt och själaskatt. Men som den pojken tiggde och bad mig, att jag skulle ta1 honom! Han hade varit glad vid mig se'n vi gingo tillsammans och läste för prästen. Ja, jag sa', att jag visst inte hade nå'nting emot honom — och det hade jag inte heller. Då blef hans anlete alldeles som förklaradt, som det står om Moses på Sinai berg. Men jag hade så när mist andan, när han tog mig om halsen och kysste mig rakt på munnen. Inte kände jag mig precis ond. Som jag ändå borde ha blifvit, för vi voro ju inte vigda, och det kunde således inte vara riktigt rätt och Gud i behagligt. Men jag kände mig så besynnerlig — det var precis som hjärtat skulle vilja stanna i bröstet på mig.

Men så sa' jag ju, som sant var, att vi det året nade dubbelt så många kalkonkycklingar som annars i prästgården, och att ingen annan än jag kunde passa dem, för det är några fasligt kinkiga och kitsliga kreatur, och att vi skulle ha ångtröskan på hösten — för första gången i prästgården — och då kunde han ju begripa, att jag inte kunde flytta från dem det året.

Han satt en stund och såg allvarligt på mig — åh, jag glömmer det aldrig! Och så blef han gul-blek som ett vax i sitt ansikte. 'Du erkänner själf', sa' han, 'att du håller af mig och du vet, att jag har alltid hållit dig kär. Och så kommer du med sådana usla och eländiga de obotfärdigas förhinder som några kalkonkycklingar och en ångtröskah Somliga sälja sin lefnads lycka för pengar eller glans eller ståt — somliga ge bort den i blindhet, för de se inte hvad som är värdefullt och hvad som är värdelöst. Hvad har du för förpliktelser till en massa kalkonungar

Så höll han på en god stund. Men jag gaf inte efter. När han var gången, låg jag hela natten och grät. Många, många gånger har jag tänkt, hur sanna hans ord voro. Och nu vet jag, att honom skulle jag haft. Han tog se'n en bra tös till kvinna. Men hvar gång jag ser deras barn i kyrkan, får jag alltid huka mig ner i bänken och snyta mig och torka ögonen."

- *

-

Ett par, tre år senare skattade Prästa-Saran fit förgängelsen. Hennes uppfattning om släktingarna visade sig fullt riktig. Ingen frågade efter hennes muntliga förordnande om pengars fördelning, likets jordande eller grafstenen. Hennes döda kropp sveptes i det sämsta linne, som kunde uppletas, kistan såg ut som en hackelseho, och inte ens den gamla silfverhalsknappen, som hon burit från sin tidigaste barndom, fick hon med sig i grafven. Maten på jordafärdsdagen var ytterst tarflig och snålt tilltagen, men brännvinet flöt i strömmar, och grif-tefärden var därefter. Grafstenen var den ynkligaste och billigaste, som stenhuggaren hade pä lager, och spräckt på en af korsarmarna.

Slitningen och trätorna om boet började redan innan "spettkakorna" stufvats in i näsdukarna be-grafningsdagen. Men de varade länge och vållade stora misshälligheter och bitterhet mellan fränder-na. Boets vårdare vordo stämda på bouppteckningsed och sedan processades i åratal.

Prästa-Saras 8,000 kronor beredde inte hennes släkt mer glädje än henne själf.

Jag kom en gång att tala om den saken med den gamle klockaren som hade väl reda på Prästa-Saras öden.

"Hvarför gick det så galet med hennes guld, du klockarfar!" sa' jag.

“Därför att hon hade förkväft kärleken i sitt hjärta. Det gör ingen ostraffadt, ty kärleken är hufvudsumman af lifvet. Att förkväfva kärleken är nästan lika såsom ett slags barnamord.”

Ja, så sa’ klockaren i Gubblösa.Hugg inte upp vakar för andra.

“Ja, ja men, sa’ den gamle klockaren en gång. Nog är det sant, att vintern är en välsignad sak. Först och främst har den julen med sig med alla smakbitar från slakt och bakning och ölbrygd och se’n alla de dägeliga julkalasen. Och de långa kvällarna ä’ också härliga, om folk vill läsa något nyttigt — en tidning eller en bok — eller de vilja ta’ sig en liten pasasa eller gå in i sångföreningen. Sånt har ju folk inte tid med på sommaren, men så komma i stället små fåglar och kvittra då.

Allra skönast är det nog ändå, att vintern lägger isbrygga öfver allt, där folk annars har svårt att ta’ sig fram. I min hemtrakt längtade vi alltid efter frosten flera veckor före jul. Se, där lågo flera byar, större och mindre, på ömse sidor om ån, men där var nära tre fjärdingsväg mellan broarna, så att de, som bodde midt emellan, hade ett fasligt schå, när de skulle öfver till byn midt emot. Inte om sommaren just, för då kunde folk ju vada öfver, men tidigt på våren och sent på hösten, när som ån svällde ut och svämmade öfver ängsmarkerna på långa sträckor.

Därför var “julaknutan” så efterlängtad: då kvistade ungdomen öfver på några minuter. Skridskor förstodo ju just inte så många sig på att be-126gagna den tiden, men man slog kana eller drog töserna öfver på kälkar.

Jag kommer just nu att tänka p& en historia, som hände en jul — precis för 50 år se’n, om jag inte tar rent för mycket miste. Norr om ån låg Grusåkra by, och midt för på andra sidan låg Gåsatofta. Långa tider af året träffades byarnas ungdom aldrig utom vid kyrkorna bara för det af-ståndet mellan broarna. Men vid juletid voro de i lag för jämnan.

Klockaren i Grusåkra hette på den tiden Strömbäck. Sjunga kunde han inte, för hans röst hade gått till Per Matts höns. Orgel hade han aldrig kunnat spela. Men dricka tuting kunde han och stod väl med gubbarna, och därför betalte stämman alltid en 50 riksdaler om året till skolläraren för att han skulle spela i stället för gubben och hjälpa honom med sången.

Och så hade klockare Strömbäck en dotter — den vackraste tös som fanns i häradet: bara jag tänker på henne, blir jag ung på nytt. Håret var svart som det egyptiska mörkret och långt, så hon kunde sitta på det. Och en sådan mun sedan!

Grusåkrapojkarna voro inte lite stolta öfver sin granna klockaredotter, ska’ jag säga. De hörde gärna att grannbyarnas pojkar voro tokiga af kärlek till henne, men de hade gett sig tjyfvingen på att ingen utböling skulle få henne.

I Gåsatofta bodde många rika knasar, och där voro flera åbosöner, som hade spekulationer på klockare Strömbäcks Eskilina. För hon var rask både i inne- och utegärning och kunde spela bådeorgel och piano och sjunga som en ängel. Gubben Strömbäck var inte heller så barfota, utan hon skulle nog ha lite af hvarje, både i kistor och skåp, den da’n hon trädde i brudstol. Jag kan försäkra, att där togos många liftag för hennes skull och många näsor sprungo i blod också.

När jag hade tagit min organistexamen, var jag hemma i Gåsatofta en tid. Jag var ju bara Ola Snickares pojke, men som musikmänniska gjorde jag mig ärende till gubben Strömbäck, och vi trifdes godt samman. Jag sjöng och spelade — orgel med Eskilina och bondtolfva med gubben: det instrumentet var det enda, han kunde från pärm till pärm, om det var i hög registrering eller låg. Och hur jag gick där och skulle sätta Eskilina in i harmonilärans första grunder, så gjorde vi utvikningar i alla möjliga tonarter, så vi blefvo förskräckligt “adagio” båda två. Jag var då åtminstone “kär som en klockarekatt”.

Men en vacker dag började visst gubben Strömbäck “osa katt”: han blef sur och tvär och lät mig ganska tydligt förstå, att jag gärna finge gå hans dörr förbi. Gåsatoftaborna kunde bli på sin sida om ån, föda sig redeliga och inte söka komma sig upp i smöret på den andra sidan.

Följden af det här blef naturligtvis raka motsatsen till den, han beräknat: ett par timmar senare hade jag fatt i

Eskilina och tvang henne att bekänna kort. Joo, för all del — visst hade hon mig kär! Men hon kunde bara inte begripa hur det skulle bli till något, så galen som gubben var på alla utbölingar. Och han hade strängeligenförbjudit henne att träffa mig eller tala mig till mellan fyra ögon. Men i alla fall — om jag nu nödvändigt ville — och vågade, så — så, ja, så låg där en stor sten vid dörren till källaren i den lilla backen vid klockarebolet, och därunder skulle hon nog någon gång kunna lägga en liten lapp, och ville jag smyga öfver isen någon vinterkväll och lägga en liten rad där, så skulle hon bli glad — det förstås. Och i källaren gick aldrig någon annan än hon.

Nå, det blef ett fasligt skrifveri både af henne och mig, och alla skalbaggar och tusenfotingar voro väl så lagom glada åt att bestrida postmästaresysslan, för taket till deras vinterpalats lyftes opp allt som oftast — om de nu inte lågo i vintersömn. Hur det så var med den saken, vet jag verkligen inte, fast jag sprang där öfver isen hvar och hvarannan kväll, för klockaregården låg ju ett stycke från byn ända nere vid ån.

Så ett par dagar före jul var jag i "breflådan" och hittade ett stort bref. Jag fick brådtom och läsa kan Ni tro.

"Min hjärtans trolofvade!

Nu är pröfningens och sorgens stund kommen: Erland Evertson var här och friade i går. Och far sa' ja, fast jag sa' nej. Och Erland blef arg, och jag hörde ute i köket genom dörren, som jag låtit stå på glänt, att Erland sa' till far, att folk hade sett dig gå hit och att han bara skulle önska att du ginge och trillade i en vak och finge dig en afsvalning, så skulle nog kärleken förgå. Och så pratade de så mycket, som jag inte kunde urskilja.Så för Guds och vår kärleks skull, så gå inte den vanliga vägen utan långt omkring och se dig väl före, för om någon olycka skulle hända dig, finge jag ingen glädjedag mer."

Ja, så stod där.

Och mycket annars om evig tro och kärlek förstår Ni. Men den, som skrattade i mitt gullgula skägg — det var jag och så funderade jag på, hur jag skulle komma deras ränker och onda anslag på skam.

Nu är jag en af dem, som se i mörker som en katt. Och bakom Erlands egen ladugårdslänga höll jag utkik öfver ån. Lilla julafton smög han sig ut med en yxa i hand och jag loverade efter på lämplig distans och hörde, hur han högg upp vakar på ett par ställen — en stor precis midt för klockaregården. Och se'n gick han in till gubben Strömbäck.

Jag pallrade mig en annan väg bort till fönstret. Mörkt var där som i en säck, och där stod jag länge och väl och lyddes men kunde ingenting se. Jag kikade in genom köksfönstret. Där stod Eskilina inne alldeles ensam, och jag knackade sakta. Hon kom men bad mig för Guds skull gå, och jag hann bara tala om Erlands mannadåd. Så kom någon inifrån rummet, och jag kilade. Jag hörde hur gubben frågade Eskilina, hvarför hon stod och släppte ut värmen. Som svar slängde hon ut ett helt ämbar diskvatten, som jag också fick godt af.

Jag gick där ett par timmar och spankulerade. Än var jag vid fönstret till kammaren och hörde genom luckan, hur Erland skröt med sin jord ochsin stugulänga, och hur gubben klockarfar svor öfver mig. De blefvo allt mer högljudda och stojande.

Och s& kommo de ut, först Erland och s& gubben. Erland skulle gå hem och gubben följde honom på vägen. Han skulle ju se på den präktiga vaken, som Erland hade huggit opp. Jag var inte långt från dem.

Hur de nu stodo där och dividerade, togo de öfverbalansen och plumsade ner i den stora vaken båda två. För en stark karl i vanliga förhållanden skulle det ju ha varit den ringaste småsak att krafla sig upp. Men nu voro de "lite i hättan" — och inte så lite ändå — och tämligen välfödda och oviga och tungrodda.

Det blef ett förfärligt kakalorum, och gubben skällde ut Erland alldeles förskräckligt.

"Du äst en mandråpare af begynnelsen", sa* han argt, "det är hvad du äst. Och nu få vi dö här och aldrig mer fira den heliga julkvällen. Dra upp mig, din fähund!*' röt han.

"Jag kan inte komma upp själf!" jämrade sig Erland.

“Åh, du milde Skapare! Alltings uppehållare! Våra själars saliggörare! Och förlåt oss våra skulder — Det är rätt åt dig, som lider det dina gärningar värda äro, men jag hafver intet ondt gjort, ditt kräkpulver. Och min stackars lilla Eskilina! Som ett lam utan herde — mitt blod komme öfver dig och dina barn!”

Nu var det jag, som ryckte in på skådebanan“Hoj, hohoj! Hvad står på! Hvem är det! Är det någon drunknad! Är det en osalig ande! Är det spöken!’’

“Vi ha dränkt oss!” kved Erland med jämmer* lig ton.

“Hvilka vi!”

“Kantor Strömbäck och jag!”

“Hvilken jag!”

“Erland Evertson.”

“Jo, du har nu alltid varit en spelevink och olycksfågel, men inte inbillar du dig, att den gamle, hygglige kantorn går och trillar i ån så här dags. Nej, du!”

“Dra upp mig! Mig först — den andre fähunden kan gärna ligga där: det är han, som huggit upp vaken.”

“Huggit upp vaken — hvarför det då!”

“Det var nog mest för din räkning.”

“Är ni galna, människor. Det här är ju nidingsdåd — folk kunde ha gått ner sig: då hade Ni blifvit domfällda som mördare.”

Jag tänkte, att det var bäst att ringa i larmklockan för deras samveten ordentligt.

“Åh, hjälp opp oss!”

“Nej, jag vågar inte.”

“Åh, Herre Gud! För barnungens skull. Snälla du — jag sjunker — du ska’ få henne. Ta mej först!”

“Nej, låt gubbarackaren ligga! Ta mig först, 8& ska du få hundra riksdaler.”

“Så mycket är du inte värd!” skrek jag till Erland.Och så fick jag gubben i kalufsen och slängde upp honom på isen.

“Men ger du mig tusen riksdaler till bosättning, ska’ jag väl dra opp dig också! Kantorn är vittne.”

“Visst är jag det.”

“Jaja, du ska’ få det, men skynda dig! Snart är det slut med krafterna.”

Två minuter efteråt var han oppe.

“Spring nu in, farbror, och hälsa Eskilina från mig. Och jag kommer och äter julgröt hos Er i morgon. Godnatt! Spring om Ni kan, farbror!” “God natt med dig, min påg! Gud signe dig!” “Seså, Erland! Nu gäller det dig om du inte ska’ stå här och frysa ihjäl. Lägg nu benen på ryggen och ränn! Marsch, pannkaka!”

“Jag — jag törs inte!”

“Hvarför det då t”

“Nej. Här ä’ fler vakar och jag vet inte hvar de ä’ och jag ser inte riktigt — det är så mörkt — och så toddarna — M

“Tag mig i handen, din padda!”

Och så drog jag honom långt omkring i en förfärlig mängd krinkelikrokar och aflevererade honom slutligen välbehållen vid hans egen port.

Han var blöt af svett som han dragits upp ur ett bykekar.

“In med dig nu!” sa’ jag. “Och håll så snatt-ran om dina syndiga gärningar, för din egen skull! Egentligen skulle jag låtit dig gå ner i de andra vakarna också och låtit dig betala tusen riksdaler för hvarenda en, som jag drog dig upp ur.”“Ack, du ska’ få hvad du begär. Men Iofva mig att tiga!”

“Bara nu inte någon oskyldig människa kommer i natt och plumsar i och dör — då kommer ogärningen öfver ditt hufvud!”

“Ojojoj!” började han stöna.

Dagen därpå firade jag julafton i klockaregår-dcn, och historien kom inte längre. På sommaren gifte Eskilina och jag oss.

I tretti år lefde vi lyckliga — det är något att ha varit gift med världens vackraste klockarefru.

Nu är hon borta: någon ska’ ju först bryta opp af två. Det blef hon. Men hon sitter kvar här i hjärtekammaren.Bara en gång i lifvet.

“Får jag tala ett par ord vid dig, fart”

“Minsann får du det, mor, och det alldeles gratis, utan penningar och för intet.’1

“Att nå’nting fattas tösen — det kan en blind se. Men hvad är detf Jag tror vi få ta’ henne in till professor Ribbing i Lund och höra hvad han säger.”

“Det kan jag ge dig lika bra besked om som han, vet du, mor.”

“Du! Du skulle förstå dig på nå’nting så sublimatiskt som en kvinnas hjärta — en sådan klumpe-dumpe-bumpe som du är! Pyyh!” fnyste frun.

“Hvad som fattas tösalifvet är en ring på vänster hand — ja, det hjälper inte att du himlar dig, mor. Det är ditt eget fel att hon ser ut som en “vissenpära”: du har födt opp henne med versböcker och romaner, och så vill hjälten inte uppenbara sig. Stackars unge! Hon kan inte sy ett knapphål, eller baka en äggkaka, men rimma kan hon, så gudar sig forbarme! Skulle vi falla ifrån, vore hon olycklig, om hon själf skulle behöfva förtjäna sitt bröd, för hon duger inte till nå’nting hvarken ute eller inne, så hon komme på fattighuset, om hon inte finge ärfva lite efter oss.”“Hon! Med sin fina edukationsuppfostran och

sin salongsvana — åh, du skulle blygas!”

“Jag gör så också i tysthet, men det är [-försent,-] {+för- sent,+} så det lönar sig inte att tala om det. Du har

fått råda rent för länge. Och därför är här ingen annan råd än att du får ta’ henne med dig till en badort och ställa ut henne till påseende, om nå’n skulle vilja ta’ henne.”

Åh, så’na uttryck, om ditt eget barn!” “Isynnerhet ditt, gumman min! Men ett säger jag dig: ingen förlofning får eklateras, förr än jag har sett det utsedda slaktoffret. Och ingen, som talar på vers, utan en klok praktisk klumpe-dumpe-bumpe- trumpe, som din egen otäcke man. Se så, nu ska’ du inte se sur ut, gumman! Utan kyss mig — du är lika glad att komma ut och lufta på dig som Aurelia. Och så kommer jag väl efter en dag och ser hur ni har det och hurudana skapelsens herrar ni skaffat er att tyrannisera. Ska’ vi betrakta saken som afgjordf”

“Du är då i alla fall en snäll gubbe, far, fast du inte är vidare poetisk. Och ett varmt hjärta har du för de dina----”

“Och en bra börs, och du vet hvar den ligger. Hur mycket ska’ du ha för att resa in till sta’n och ckipera dig och tösen t Du vet det går lättare att bli af med en häst, om den har ett vackert schabrak på sig.”

“Börjar du nu igen!”

“Det räcker väl med femhundra ‘krigare’t” “Jaa du! Det är inte godt att säga. Enfårjningenting för pengar i dessa tider. Men jag kan ju i nödfall f& lite mer se’n.”

IL

Fjorton dagar senare hade fru och fröken Guld-holm anländt till Barnlösa. Naturligtvis kommo de ögonblickligen med i sällskapslifvet. Hvar-enda själ visste ju, att godsägaren Quldholm var rik som ett troll, och hans kvinnliga anförvanter förde sig väl, talade om poesi, s& det var en lust att höra på det — om man nu själf låg åt det hållet — om all slags konst och musik i allmänhet och studentsång isynnerhet. Att frun ibland trasslade in sig lite oförsiktigt i främmande ord och talesätt brydde man sig inte om att märka. På sin höjd log man i mjugg.

Löjtnant Hjalmar Klöfverblad blef genast deras beständige kavaljer. Det var en man, särskildt skapad för badortslif: han gjorde festdikter till alla bemärkelsedagar, ordnade fransäsen vid alla baler, skref i damernas album de mest rörande poem och var hardt när oumbärlig.

“Han är en riktig ‘suppleant’, det får man medgifva!” sa’ fru Quldholm med smältande stämma.

“Usch, hvad du uttrycker dig, mamma,” sa’ Aurelia och knyckte på näsan.

“Du förstår väl jag mente ‘supplement’ — han är alldeles oumbärlig.”

En dag blef ingenjör Oskar Malmfält presenterad för damerna Quldholm.“Skrifver ingenjören vers!” frågade fröken Aurelia under samtalets lopp.

“Nej, Gud ske lof! Jag sysselsätter mig bara med nyttiga saker.”

“Så gediget men så trivialt!”

“Ja, se jag inlåter mig aldrig på annat än hvad jag kan. Tycker fröken Guldholm om musik f” “Oooh!”

“Nå, då lider fröken naturligtvis osägliga kval vid att höra på ett positivt”

“Usch, tala inte om sådant elände bara!”

“ Tillfällighetsrim äro diktens positiv — takten finns, och den borrar sig in i öronen. Men den konstnärliga, anden och själfva känslan, saknas. Poesi är lif — riktig poesi — och lif är kraft, men inte fraser. Hvad äro hundra under svett och möda konstruerade sonetter mot en slåttermaskin!”

Fröken såg på honom. Var det drift t Eller öfvertygelse f Men samtalet afstannade.

På kvällen frågade fru Guldholm sin dotter, hvad denna tyckte om ingenjören.

“Ja, jag vet inte, hvad jag ska’ säga: jag har riktig respekt för honom, tänk! Han ser så säker ut och rak i ryggen — han vet nog hvad han vill.” “Där ser man ändå skillnaden på en fin karl och en, som gräfver ner sig i papperslunter! Tänk, så rar löjtnant Klöfverblad är! När han ser på en, så är det som han ville falla ner och tillbedja, och så är han så smidig och “lillegant” i sina rörelser! Ingenjören är stel som han hade sväljt en timmermansblyerts, och han slår inte knut på ryggraden, när han bockar sig. ”m.

En vacker dag kom patron Guldholm och hälsade p& de sina, gjorde bekantskap med deras bekantskaper, var rättfram och trefUg och lät champagnekorkarna flyga. Han blef genast omtyckt. P& kvällen sa’ han till sin gumma:

“Nå, de som ni ä’ mest ihop med, äro löjtnant Klöfverblad och ingenjör Malmjfält. Hvad tycker du om dem, du morf”

“Åh, du, löjtnanten är så rar — och sina dikt-▼erspoem, som han skrifver. Se bara hvad han har skrifvit i Aurelias album! Här ska’ du fä höra:

Det fagraste, som vi diktat,

Det djupaste, som vi känt,

Blir aldrig i toner biktadt Och ej bevaradt i pränt.”

“Stopp lite! Det har inte han skrifvit.” “Prata! Här står ju hans namn under.”

“Det finna ju i Minne och längtan af E. N. Söderberg, den där boken, jag köpte till Aurelia en jul. Inte läser jag

just sä ofta poesi, men när jag gör det, kommer jag också ihåg den.”

“Men det kan ju inte vara möjligt”, sa’ Aurelia. “Se efter! sa’ gubben lugnt. Boken ligger på divanbordet där.”

“Pappa har alldeles rätt.’-8

“Ser du, ungen min! Lånta fjädrar-------Nå,

hvad tycker ni om Malmfält!”

“Asch, sa’ gumman. Det är en sådan där ‘idealist’ eller ‘idiot’, som bara tänker på uträkningar.” Qubben föll i skratt.“Det skulle kunna ha varit en man för dig, Aurelia,” sa’ han med en suck.

“Har du kommit hit för att förbittra v&r sommaridyll, pappa?”

“Nää, det har jag inte, men det anar mig att någon får spela försyn här — det är väl som vanligt skralt med mammas eftersyn!’’

“Jag vill bara upplysa dig om att när det är så dags att där ska’ väljas för lifvet åt vår enda dotter, så ska’ jag be att få ta’ den saken om hand.

Det ska’ vara kvinnans fina instinkt-----”

“Om du kommer med aldrig så granna utländska ord, är det jag, som bestämmer. Du förstår dig inte mer på karlar än jag förstår mig på korsetter — du begriper inte din egen man----”

“Åh, han är väl inte så märkvärdig: där är jnstament ingenting att förstå.”

“Det tror du! Men det säger jag: ska’ det bli någon af de två, så blir det inte löjtnanten.”

“Inte blir det den där trästocken ingenjören, nu vet du det.”

“Jag tänker, att Aurelia får väl ha ett ord med i laget, om det skulle gälla.”

“Det tror jag också, pappa.”

“Då är jag lugn: hon är kvinna och har sin mors delikatess!”

“Det var så fint, så jag begrep det inte---”

“Du har aldrig förstått mig, Guldholm.”

“Jag har väl inte det. Godnatt med er! Nu går jag och lägger mig.12’SVENSKA FOLKUFSBILDER IV.

Dagen efter gjordes en segeltur ut&t sundet. Vinden friskade i och det gällde att ha ögonen med sig.

Ingenjören var kapten och han hade gifvit hvar och en sitt att sköta. Vid en vändning gjorde löjtnanten tvärtemot order, och båten kantrade.

Gumman skrek och Aurelia höll henne sällskap. Men den, som skrek värst, var ändå löjtnanten.

“Hjälp! Jag kan inte simma!” skrek han.

“Hvarför gjorde du tvärtemot order då t” fräste ingenjören.

“Skrif vers under tiden!” sa* patronen, halft pint af skratt. “Det bör vara ett inspirationens ögonblick. Häng dig fast i båtén, mor! Jag ska’ nog få dig i land; du är så trind, så du flyter på fläsket. Håll i tösen, Malmfält! Så där ja. Här har du en åra, Klöfverblad — rid på den! Asch, visst bär den dig, — sparka med benen, precis som du stode i stigbyglarna--------”

“Jag är vid — infanteriet. Buuh! Plusch mhrmm!”

“Trampa katt, så godt du kan — ser du: där kommer en båt därborta. Om fem minuter ä’ vi räddade, hvarenda kotte. Bara hållen er fast och gnon och sprattlen. Var inte rädd, gumman min — vi dö inte i dag. Vi ha mycket att uträtta i världen än — jag ska ha patent på min nya mejerimaskin, och du ska ha Aurelia väl bortgift. Baska på

där borta i båten! Såja! Ta nu först min gumma — och se'n löjtnanten — vi andra hålla nog ut. Puuh!Såå! Puuh! Jag tror jag har fått mig en och annan kallsup ändå! Så där ja — det var skönt att ha de sina på det torra igen! Tack ska' ni ha, fiskargubbar! Detta ska' ni inte ha gjort för inte, det lofvar jag och gubben Guldholm. Låna löjtnanten sin tröja, annars får han snufva. Ho och hej och hipp och hurra! Det är roligt att drunkna någon gång då och då, när man bara kommer lyckligt opp i lagom tid. Nej se på Malmfält — sicken en baddare! Hurraaa! Satte han icke vår båt på köl igen! Nu sitter han som ensam själf här skare där borta och breder sig och gör sig viktig. Här är så trångt, så jag går öfver till honom, så ska' han och jag prata förstånd. Ni kan sitta och göra vers i den här båten. Ska' du gå med far, Aurelia! Nå Gud signe dig för det ordet, stumpan — kom då! Jojo, pappa har ändå en egen dragningskraft —"

Löjtnanten satt kvar i fiskebåten och glodde

surt.

Sjöäfventyret väckte stort uppseende, och Aurelia blef badsocietetens hjältinna en hel vecka. Hennes mor sa' att alltsammans föreföll henne som det underligaste "tabernakel", och Aurelias väninnor brydde henne oupphörligen för de båda kavaljererna.

Löjtnanten lät sig icke bekomma utan uppträdde lika ogeneradt som förr. Redan dagen efter cirkulerade ett förtjusande poem om kantringen, tillägnadt Aurelia, och alla föllo ned och tillbådo skalden. Gumman Guldholm var i sjunde himmeln.

Patronen läste det och sade helt torrt:"Hvar har han 'knyckt' det?"

Ingenjören tog saken helt lugnt — han till och med höll sig undan.

"Någon af dem får du ta, naturligtvis, den som räddade dig, förstås!" hviskade väninnorna. Och det var löjtnanten, förstås. Ingen kunde uppge, hvarför det var han, då det ju var genom hans förvållande som båten kantrade, men han var ju så söt och rar.

Aurelia lät dem prata och sa' ingenting. Men inom sig var hon inte så litet stött på Malmfält, som ej med en min lät förstå, att han väntade någon belöning. Det var ju då i alla fall han, som tagit tyglarna, när den andre ställt till oredan. Var han en så krass materialist, att där inte i hans hjärta fanns en sträng, som kunde klinga om kärlek? Ständigt var han lika kall och ständigt lika småsatirisk. Han och Aurelia gnabbades oupphörligt. Ibland kände hon sig riktigt förnärmad — kunde inte människan förstå — kunde han inte begripa — att----------

V.

Säsongen led mot sitt slut. I en löfsal sutto patron Guldholm och ingenjör Malmfält och smut-tade på en grogg.

"Jo, nu har jag varit här ute fyra gånger några dar i taget. Nu börjar det bli kyligt om kvällarna, och både mor och tösen längtar hem tror jag.

"Jo, jag skulle rest för fjorton dar se'n — om inte det hade varit — för en särskild orsaksskull. Jag ska' tala om det för farbror för jag behöfver hvarken tiga med det eller skämmas för det. Det är för Aurelias skull. Jag har visst inga pretentioner för det jag fiskade upp henne — och det skulle jag gjort med själfva Klöfverblad. Men jag håller af henne — det är någonting hjärtegodt hos henne fast hon nog är lite bortklemad."

"Ja där är guld på botten! Det är där visst, det."

"Kanske farbror finner det besynnerligt att jag inte har begärt henne till min hustru —"

"Åh, jag förstår dig så väl —"

"Jag är rädd att vi inte passa samman riktigt; hon har så öfverspända åsikter och är så svag för grannlåtsfraser — sådant är inte min sak."

"Ser du, min gosse ; det är inte så mycket hennes skull som hennes mors och följetongernas. Hur tror du, det skulle se ut i hjämkontoret till och med hos någon af oss två, som ändå ä' kloka och tänkande människor om vi

matades med engelska tevattensromaner till frukost, amerikanska detektivhistorier till middag och franska äktenskaps-dramer till kväll. Men där är kärna innerst — som jag sa'. Och vill du ha henne, kan du göra henne till en bra kvinna, om du bara inte ger efter i tid och otid — som jag har gjort. Men säg ingenting nu! Vi fara på fredag — res du dagen förut! Just att du ingenting säger, ska' imponera på henne. Kom så ut om en månad och sätt ihop de nya maskinerna åt mig, så får du se henne i hvardagslag och hon dig i ditt arbete! Så är det klippt ska' du se. När en karl går i sitt arbete, ser han dubbeltså stor ut som när han går i uniform och slår d&nk och tillägnar sig andras versar. Nå, du är väl inte rädd, att någon under tiden kommer dig i förväg V'

“Ja, det kan väl hända att han friar till henne. Men ger hon honom ja, är det inte den tös som jag ska' ha.”

“Hon gör det inte, kära Oskar — det kan du lita på.”

Och så klingade de. Guldholm hade ett riktigt ungt leende i ögonen och en stor skalk i sydöstra mungipan.

YL

Innan ingenjör Malmfält for, tog han ett ganska ceremoniöst afsked af Guldholmska familjen.

Aurelia kände sig nästan sårad: var han inte stel som han hade varit på introduktionsvisit!

“Skrif ett par rader i mitt album!” bad hon.

“Jag skrifver aldrig vers!” sa' han.

“Men prosa då! Hvad som helst! Bara ett par ord.L”

Han funderade ett ögonblick.

“Nåja. En gång i världen kan man väl göra sig skyldig till en barnslighet.”

Och så tog han pennan och skref:

“Må din lefnads farkost på seglatsen öfver lif-vets haf aldrig sakna en stark arm vid rodret!

Oskar Malmfält.”

Hon såg på honom.

“Jag kunde ha sagt min mening mycket kor-tare, men vid för tvära vändningar kan båten lätt kantra!” sade han.

Så tryckte han allas händer och gick.

Aurelia gick också. Hon gick in och grät.

4‘Hvad där är för en skillnad på honom och på löjtnanten!”

“Du har rätt, mor! Du är en skarpsynt kvinna !” sa' gubben.

Det är lätt att tänka sig, hur stämningsfull den afskedsfest var som anordnades för patron Guldholms, när de foro dagen därpå.

Löjtnant Klöfverblad strängade sin lyra. Alla gräto. Utom patronen och Aurelia.

Gubben hviskade sin dotter i örat:

“Det är synd att vi inte ha hela ditt poembibliotek med — vi skulle nog hittat kvädet. Men det ha vi ju tid att söka upp under vintern/9

I sista minuten sökte löjtnanten upp patronen och bad om Aurelias hand.

“Har du frågat flickan själf?”

“Nej, naturligtvis gick jag först till hennes far.”

“Hm! Har du mycket skuldf”

“Nej, inte just som värst. Men i alla fall satte

jag up en kort förteckning--------”

“Det gjorde du rätt i . Det är jag, som har hand om pengarna/1

“Jag försäkrar att---------99

“Och jag tackar dig för allt besvär, du har haft med mina fruntimmer. Men jag tror inte du känner min dotter tillräckligt för att du skulle—99 “Inte ett ord mer! Jag går — för att — dö!”“Gör du? Nå, så lef väl! Här har du förteckningen — det ska’ aldrig någon få veta, att jag har sett den-----”

VII.

“Nej, men ska’ du resa redan, Aurelia lilla!” sa’ väninnorna och kramade henne. “Tack för alla trefliga stunder, snälla du! Men nu är du tvungen att tala om hvilken af dem det blir. Löjtnanten förstås?”

“Jag förstår inte!” sa’ Aurelia pinsamt berörd och blossade ända upp till hårfästet.

“Se, så menlös hon ser ut, det lilla lammet!”

“Ingen har sagt ett ord till mig i den vägen.”

Väninnorna jublade i tysthet.

“Åhå, du vill inte ut med det. Men det spörjs nog. Och lycka till! Glad och lycklig framtid! Adjö, adjö, lilla kära, rara, söta du!”

En tid efteråt kom ingenjör Malmfält till patron Guldholms egendom och satte ihop de nya mejerimaskinerna. Redan första kvällen föll talet på löjtnant Klöfverblad. Tidningarna visste berätta, att han gått i engelsk krigstjänst för att strida mot boerna.

Gumman Guldholm smälte i tårar och talte om män, som hade mod nog att offra allt för en idé, för civilisationen. Hon hade alltid sagt att löjtnant Klöfverblad var en sann “egoist”.

Ingenjören sa’ inte ett ord — han inte ens drog på smilbandet.

Men på kvällen kom ett bref till patronen från en bank. Det hade en underrättelse att meddela,att en växel diskonterats, trasserad af patronen och accepterad af löjtnant Klöfverblad å så och så mån ga hundra kronor. Endast för Aurelia och Malmfält berättade han, hur saken hängde samman: han ville ej låta världen få veta, att den store badorts-poeten satte icke blott sitt eget namn under andras dikter utan också andras namn på sina ”aflångt fyrkantiga nödmynt”.

Under fyra månaders tid voro ingenjören och Aurelia samman, lärde känna hvarandras svagheter och kantigheter och började bli i bästa mening bekanta. Hon fick småningom leda till de många vidunderliga romanerna och tog till Hagdahls kokbok, fick ögonen upp för verklighetens kraf och för den ‘6opoetiske” trätobroderns förtjänster.

Och så kom det en dag, när han satt och bläddrade i hennes album. Främsta bladet var fortfarande oskrifvet.

”Jag har aldrig fått något poem i mitt album se’n,” sa’ hon bedjande.

Han trummade tveksamt på bordet med fingrarna.

”Får jag skrifva fyra ord med verklig poesi uti på den här sidan?” frågade han slutligen. ”Om inte Aurelia tycker om dem, ska* jag rifva ut bladet så lätt, att det aldrig ska’ märkas, att det har suttit där.”

Hon nickade med blossande kind.

”Skrif!” sa’ hon.

Och han tog pennan och skref:

Aurelia Malmfält född Guldholm.Och därmed lade han albumet framför henne. Hon såg upp. Och så kysste han henne.

“Och så säger du, att du inte kan skrifva poesi!” hviskade hon med strålande ögon.

“Inte när som helst och inte till hvem som helst. Bara en gång i lifvet — och då författar jag den själf.”Tre vise män.

Ni kände aldrig nämndemannen Esbjörn Sten-bilsson i östervångf Nej, jag kan tro det. Också har där ju blåst många rader se’n de lade hans trötta ben till hvila på kyrkogården.

Alla kallade honom “en ärans man”. Och det betydde då för tiden i de bygderna, att han stod sig bra, gick i kyrkan tre söndagar i månaden och till skrift enligt vedertaget bruk, lånte ut pengar räntefritt till dem, som gingo hos honom på hösten eller voro hans handtverkare, kräfde bara fem procent af andra, tog inte gärna mer än fyra supar i hvardagslag och aldrig mer än högst sex på ett stort gille men ändå hade anseende för att vara en nykter och ordentlig man. Skolläraren höll Esbjörn alltid på sju stegs af stånd och husmännen på tie, men sa’ ja och amen till prästens förslag på alla stämmor. Han rökte en gammal pipa från farfars tid men skulle aldrig kunnat besmitta sin mungipa med en “rökepinne”, sådde och höstade på bestämd dag efter en gammal anteckningsbok från 1700-talet utan afseende på väderlek och årsmån, steg ordentligt upp kl. 4 hvar morgon och väckte folket och kröp se’n till kojs vid 6-tiden, sof största delen af dygnet på vintern men nöjde sig med fyra timmars sömn på den tid, då höstarbetet skulle skötas. Han hade inga tidningar och just inte så många böcker: 150bibeln, som han läste ett par kapitel i på böndags-eftermiddagarna, psalmboken och almanackan. Den sistnämnda togs ofta fram — det gällde att hålla reda på de stora marknaderna på Kivik, Sjöbo, Lund och Konstamölla. Där fick en duktig bonde aldrig saknas. Och så hade han en enda, enkel, orubblig men också gifvande lefnadsregel: att aldrig ge ut en skilling, som kunde sparas.

Med den grundsatsen och några lika förståndiga dessutom samt ett bra fädernearf kunde en hemmansägare förr i tiden snart och lätt komma på grön kvist, helst om han hade ögonen med sig och gifte sig till en bra förmögenhet. Det hade Esbjörn Stenkilsson gjort. En tid efter yngste sonens födelse dog modern, och nu hade Esbjörn bara ett mål för sina sträfvanden: han skulle skaffa sönerna hvar sitt hemman med samma upptaxering och samma uppsättning i hästar, kor, får, svin och gäss.

“Om alla tre ha hvar sitt till samma värde, så behöfva de inte slåss om stumparna efter mig”, sa’ gubben.

Hur han gnodde och gned på styfrarna, lyckades han i sitt förehafvande. Men när han gjort myndighetsgille för den yngste och sett honom flytta in i egen gård, lät han den äldste alldeles öfver-taga stamgården — det var ju förstfödslorätten — satte sig in i undantagslängan, låg och drog sig till långt fram på morgnarna, läste bibeln — mest de historiska böckerna — till och med på hvardagarna, lånte tidningen hos prosten hvar söndag och brydde sig snart inte en gång om sina bin. Alla voro öf-verens att när det hade gått därhän, kunde det inte vara mycket bevändt med nämndemannen i Öster-vång. Och ja minsann gick han en dag till kojs på allvar: han tyckte väl, att han inte hade precis så mycket att uträtta här i världen, om han också inte just gick någon i vägen. Men ibland blef tiden honom märkvärdigt lång, och inte var det heller någon glädje med att kunna få sofva, fast han nu kunde haft tid till det så mycket han ville.

Och så dog han en natt — tyst och stilla som han hade gjort all annan gärning här i jordelifvet. Han kom hederligt i graf ven — jordafärden och gillet gick till öfver 300 riksdaler. Det var mycket på den tiden. I öfver fjorton dar efter begrafnin-gen gingo alla tio hjonen i fattighuset uti bakrus och magplågor: de voro ju bjudna till Östervång hvar dag, så länge gillesmaten räckte. Den “starten” höll på att ta död på dem — ett så långt “an-nandagsgille” hade de aldrig varit med om förr.

II.

Nu öfvergingo alltså den gode nämndemannens gårdar, gods, grunkor och grejor till de tre sönerna Stenkil, Esbjörn och Eskilander. De fingo snart vedernamnen “De tre vise männen i östervång”. Hvar och en af dem var nämligen vis på sitt vis: Stenkil var envis, Esbjörn frågvis och Eskilander näsvis. Egentligen brukar ingendera visheten ha stor välsignelse med sig. Ett skånskt ordstäf säger ju rent ut: “Envis får stå, frågvis får gå, och näsvis får klå”. Men det är som tjufven sa’, när hanbröt sig in i prästens spiskammare: ‘‘Ingen regel utan undantag!” sa’

han.

Det är ju tämligen klart, att de tre vise männen snart blefvo föremål för många giftermålsplaner. De sågo ju godt ut, voro hyggliga på alla ^is och hade rikligt af denna jordens goda. Inte hälsade de på hvarann i hvardagslag, men de träffades vid kyrkan, på gillen, marknader och stora auktioner.

Så en dag, när Stenkil fyllde år, skickade han dem bud att de skulle komma hem till fädernegården. Det gjorde de ju gärna. De voro mycket fästa vid hvarandra, fast de inte bredde ut sig om den saken i onödan.

När de sutto där och klingade i allsköns gemytlighet och sade ett ord hvar tionde minut, utbrast Eskilander helt plötsligt:

“Nå, när ska’ ni gifta er, pojkar?”

De sågo på honom och på hvarandra en lång stund utan att svara.

Så sa’ Esbjörn:

“Det är ju mig, som de annars skylla för att vara frågvis! När skall det smälla för dig själf, Lillebror?”

“Egentligen ska’ väl Stenkil yttra sig först — efter förstfödslorätten — och jag sist.”

“Hva’ ska’ man med en kvinna att gå och förarga sig öfver? Man har nog af pigorna: dem kan man åtminstone säga upp, när de bli rent omöjliga. Men det kan man inte göra med en kvinna,” sa’ Stenkil.“Hvem ska’ man gifta sig med?” mumlade Esbjörn. “De rika här i socknen ä* så leda så det är fasligt, och en fattig kan en ju inte ta’, när en sitter i våra förhållanden.”

“Ta’ en fattig — när hon blir din kvinna, så blir hon ju rik,” mente Eskilander.

“Lille bror har ju alltid varit en tosing — till att prata, menar jag!M sa’ Stenkil.

“Där ä’ godt om mamseller i prästgården, du Stenkil. Där kunde allt vara någon, som hade lust att ta’ hand om ‘Den vise i Östervång* och alla hans härligheter.”

“Tack ska* du ha! Brodera och spela fortepiano — det kunna de nog, men mjölka och väfva kunna de inte, antar jag. Hvad skulle en bonde med en sådan?” sa’ Stenkil och stoppade sig en ny pipa.

“Nää. Och en åbokvinna i hatt är en styggelse Herranom: det är ‘hälften hund och hälften tassa’.”

“Och så ä’ sådana där herrskapstöser så spinkiga och snörda, så de hålla väl knappt att ta’ i, kan jag tro — inte för det jag har försökt,” sa’ Eskilander. “Annars är det ju onekligen, obestridligen och ovedersägligen lite enformigt ibland att vara alldeles ensam — helst om kvällarna och morgnarna och den öfriga da’n. Hvem af er var det som suckade? Någon var det.”

Så blef det tyst en lång stund.

“Hvad tycker ni om småskollärarinnan?” sa’ Eskilander slutligen, och så bolmade han som ett lokomotiv på sin nytända pipa.“Jag kan staf va för längese’n!” mumlade Stenkil.

“Men hon kunde hjälpa dig att lägga samman — här som ä’ så godt om allting i kistor och skåp,” sa’ Esbjörn.

“Inte har hon nå’nting att fylla dem med!” mente Stenkil.

“Jag träffade henne i prästgården på prostin-

nans födelsekalas. Hon heter-----”

“Nu ska’ vi höra hvad den frågvise vet.”

“Hon heter Milda Maria Millström, är 22 år, har fem systrar och två bröder. Hennes far var kronolänsman och lämnade inte efter sig annat än skulder och barnen och änkan; nu hjälper Milda syskonen — M

“Ja, men hon har ju nästan ingen lön själf —” “Hon syr på symaskin på lediga stunder och

virkar och stickar strumpor------”

“För resten stå ju alla karlar på tå för henne—”

“Inte du — inte vi, menar jag,” sa’ Eskilander. Men tycker ni inte hon är grann, hva?” sa’ Eskilander. Och så hon sjunger se’n-----”

“Hö-ör du, Lillebror! Hmhm!”

“Sa’ du nå’nting?”

“Jag tycker nästan, det låter som — hm-----” .

“Som — hvad menar du?”

“Som du tänkte ta’ henne,” sa’ Esbjörn.

“Har ingen af er tänkt ta’ henne, går jag ju ingen i vägen —”

“Men där kan ju vara någon annan,” sa’ Stenkil långsamt.“Det blir ju min sak — och hennes.'l “Har du friat!’’ sporde Esbjörn.

“Nej, jag är yngst!” sa’ Eskilander. “Och dä jag det är, ville jag först naturligtvis fråga er, som hafven förstfödslorätten, om någon af er tänkt spörja henne. För det ska’ ju vara ordning i allt.” “Hm. Det tror jag inte — hm, det vill säga — om hon inte tar dig, Lillebror, så hm — kanhända jag----------”

“Äsch, vill hon inte ha mig, så tar hon väl inte dig!” sa’ Eskilander.

“Åh, skäms, broder Näsvis!”

“Ja, du har försteget. Besluta dig då inom veckans utgång! Se’n blir det min tur — om inte Stenkil gör anspråk på att få börjat”

“Nej, bevares! Slåss ni, småpojkar!’’

“Hör du på den! Två år äldre än du, Esbjörn, och fyra år äldre än jag. Kanske man ska’ be att få säga farbror t 1 alla fall har jag nu en verklig pliktskyldig vördnad för dig, Stenkil, och jag har inte träffat på en bättre — jamaika än den du, du har.”

“Nå, har lillebror pratat mycket med henne!” “Åh, vi ha träffats någon gång då och då — af en händelse — så där —”

“Hm, jojo — ja visst. Kan man stå hela dagen på utkik — med ögonen på den nya skolan, så —

naturligtvis — hm-------”

“Nej, hör på Åldringen! Hur vet du dett Har du också stått på utkik t Det här var mycket värre än jag först trodde! Jaså — hela släkten. Frånofvan och ned igenom — från Metusalem och ner till det barn, som vardt födt i går!”

“Håll du snattran — du ser ut som du voro född i går!”

“Sådan färg gubben har på kinderna, ser du, Esbjörn! Röd som ett bär, du!”

“Har du sett någon bli grön i synen af romtoddy t” morrade Stenkil.

“Åhja, när han ingen fått. Nu ska’ vi inte retas med patriarken. Vi ha som sagdt träffats en hel hop gånger och pratats vid om en hel del saker. Ni kan tro, hon har läst så mycket — hennes far hade en stor boksamling — och hon kan så mycket vers utantill. Somt är så vackert, så man blir rent som en annan människa, när man hör det. Och som hon spelar orgel — här om söndagen spelade hon i stället för klockaren, efter han skulle på barndop i Oällåkra. Ni var inte i kyrken. Alla människor vände sig om och såg upp på läktaren. Hon lät inte trumpeten vråla, som gamle klockaren gör, efter han inte har någon ton kvar i halsen. Utan hon drog ut de lena stämmorna — de där, som likna lärkorna — och hela tiden hördes hennes röst öfver orgeln. Så ska’ det vara — det har hon

själf sagt. Sången är hufvudsaken, och orgeln ska' både stödja och hjälpa till, ser ni Och hon syr sina kläder själf och kan väfva allt slags konstväfnad, af den gamla sorten, som har kommit till heders igen genom Jakob Hulle och på Hvilan. Det är en dundertös, ser ni, pojkar!"

"Bevara mig, Lillen! Du är ju galen i henne, så det ryker om dig. Nu ska' du ta' och gå tillhenne genast och tala rent ut, så du får veta, om hon vill. Inte ä' hvarken Stenkil eller jag sinnade att gå dig i vägen — det kan du väl begripa och förstå. Och inte skulle det väl heller löna sig — det är lätt att begripa: mig har hon svarat på frågor så där till husbehof — dig har hon talt förtroligt med. Ta' henne! Lycka till! Jag kan väl få en annan, och Stenkil vill ju ingen ha i"

"Nej, det vill jag min lif och pennaknif inte." "Nå kommen då bort till mig på söndag kväll, så ska' jag se, om jag inte kan ha något nytt att tala om för er."

"Lycka till, Lillen! Men tänk dig för, medan tid är! Qlöm aldrig en sak: fruntimmer ä' fruntimmer, du Lillen!"

"Du har alltid rätt, Stenkil, för du är gammal och förståndig. Men kan du säga, hvad världen skulle med dem, om de inte vore fruntimmer t Då kunde en ju inte gifta sig med dem! Nå, det skullo ju inte göra dig något!"

III.

Nå, på söndagen gick Stenkil först in till Esbjörn, och så följdes de båda åt till -Eskilander.

"God kväll! God kväll! Nå, hur gick dett"

"Som det skulle naturligtvis," sa' Eskilander helt lugnt. Men jag ber er inte slå er ner nu — vi ska* först följas åt till Milda. Jag har varit i sta'n efter ringar, så vi skola förlofva oss i kväll. Hon ville det skulle ske i skolan — folk skulle inte ha någon anledning att säga någonting om att honsprang bort i gårdarna, förstår ni. Som församlingens ämbetsman får hon vara på sin vakt naturligtvis. Men om jag går dit en kväll och hälsar på i sällskap med en sådan patriark som Stenkil, så kan det inte vara betänkligt, helst som Esbjörn följer med och gör Stenkil uppmärksam på att vi grönskållingar fnittra, om vi skulle göra det, och det kan väl hända, för tösen ä' uppspelt som en fiolsträng. Kommen nu!"

Så följdes de åt till småskolan.

Milda mottog dem med en enkel rättfram hjärtlighet, som synbarligen genast intog den lycklige fästmannens bägge bröder.

Eskilander satte genast tramsekvarnen i gång. "Jaha, nu är hon min fästmö, ser ni pojkar. Och se här, du Milda, här är min farfar, gamle Stenkil — han är fyra år äldre än jag — och farbror Esbjörn här är två år yngre än farfar bara. Bägge två ha nog gått här och dragits med lite klockarekärlek till dig, men de tyckte, som sant var, att de voro lite för gamla, och därför skulle jag försöka min lycka hos dig, så du kunde få stanna i släkten åtminstone. Jag har nu alla dar vant deras kelegris, så de ha unnat mig det största äpplet och det fetaste fläsket — därför skulle jag förstås också ha det raraste tösalifvet. Se sådana bröder ä' de, och därför ska' du alltid hålla af dem, vörda dem och hafva dem för ögonen — näst mig förstås." "Är det inte en stollef" sa' Esbjörn. "Hur har du kunnat bli glad vid den tosingenf"

"Jag tycker han säger sanningen, jag — och inte behöfver man se sur ut, när man säger den.Det få vi lärarinnor minsann nog lära oss, att ju vänligare och gladare vi te oss, dess lättare ha vi att vinna de små."

"Det är på det viset hon har tagit lille mig också!" sa' Eskilander. "Jag har alltid varit Lillebror."

Så kom kaffet fram.

"Hvad här är nätt och fint!" hviskade Esbjörn, när Milda var ute i köket. Så där fägnesamt för ögat har ingen af oss hemma, fast vi ha så godt om gods och grunkor — vi kunna inte göra det så där riktigt trefligt omkring oss. 'Karlar ä' ändå karlar' — som Stenkil säger.'1

"Nej, han säger: 'Fruntimmer ä' alltid fruntimmer'. Han kan inte hitta på något bättre att säga om dem, förstår

du!” sa’ Eskilander och klappade ‘Farfar’ på kinden.

Sedan de fått kaffet i sig och pratat lite om hvarje, började Eskilander plocka upp ringar ur en ficka.

“Seså, Milda!” sa’ han. “Här har du ingredienser — laga nu ihop trolofningskalas! Se bara på mig och hur lycklig och glad jag ser ut, och titta inte på dem, som sitta och sura, för det de ingen fästmö ha!”

“Du vet väl, Milda, att maken till näsvis karl finna intet”

“Du vet väl också, Milda, att vi tre bröder ha all världens vishet fördelad på osst Stenkil envisheten, Esbjörn frågvisheten och jag näsvisheten. Ett säger jag dig: gå nu inte och ta’ vrångvishetenpå din lott, för då blir där inte annan vishet kvar till våra ättlingar än — ovisheten.”

Och nu skulle ringarna växlas.

* 4 Ska ’ nu inte Stenkil, som är äldst och likasom i fästmannens fars ställe, hålla ett litet gratula-tionslyckönskningstal? ” sa’ Esbjörn.

‘' Det kan du göra själf, så får du känna hur det känns/9 mente Stenkil. “Men annars ska’ jag be att få kort och godt säga: ‘Lycka till!’ Eskilan-der kan bli en bra karl. Han har alltid varit en bra pojke, utom när han har pratat för mycket pöjta. Får han nu en snäll kvinna, som tar honom om hand, så går nog allt väl, för — hm — ‘fruntimmer ä’ ändå alltid fruntimmer’.”

“Här har han gått och skrufvat och slängt om sitt gamla ordstäf, tills han en gång ändå fick det på rätt plats!” sa’ Eskilander och skrattade. “För resten är det min förtjänst att gamlinga-bröderna ha blifvit så hyggliga: mot mig skulle de vara hyggliga alltid och för mig skulle de vara ett berömligt efterdöme — därför tordes de aldrig hitta på hyss.”

“Du har dina ljusa ögonblick, Eskilander!”

Så tog Milda fram sitt album.

“Det är far och det är mor. Och där sitta de andra två systrarna, och det är bröderna.”

“De andra flickorna se också bra ut,” sa’ Stenkil långt om länge.

“Hör du på ‘Farfar’, du Milda! Ja min lif töar han upp på gamla dar, du.”

“Tyst, du ‘Lille kom sist’. Hvad heter den där?” frågade Esbjörn.“Det är min äldsta syster — Alma. Hon är det beskedligaste lif, som finns.”

“Hon skulle passa Stenkil, som är s& envis och aldrig ger efter. Nå, hvad heter hon?”

“Det är den näst äldsta. Hon heter Emilie, är 24 år, har svart burrigt hår, kolsvarta ögon, är förtjust i alla djur, hästar och hundar, kor och kattor. Men hon är mycket tyst.”

“Det vore nå’nting för dig, Esbjörn — den kan du inte fråga ihjäl.”

“Ä’ de också lärarinnor?” sporde Esbjörn och Stenkil samtidigt.

“Ja, båda två. Och de andra ämna pallra sig samma väg.”

Stenkil satt tyst en stund.

‘ * Här behöfdes bestämdt ett par småskolor till! ” sa’ han därpå lugnt.

“Nu vill han ha dem hit för att lägga ut sina snaror för dem — en ann kan vara så god som eu ann!” sa’ Eskilander.

“De komma nog hit till vårt bröllop,” mente Milda. Så kunna ju bröderna få se dem och de andra också.”

“Annars kan då en af dem söka sig hit efter Milda, när hon afgår, och så kan någon af Er stå färdig att ta’ den nya. Och så kan den tredje i sin tur bli anammad af den återstående brodern — så får hvar och en sin, och så bli vi och Millströmmar-na stamföräldrar för hela sockneen med tiden. Så kunna de yngsta systrarna komma — där ä’

någon åboson, som de göra yr i mössan, hvar i sin tur och ordning. Tänk, sådan enighet och sådant broder-skap där ska' bli i församlingen, om nu inte släkten är värst, som det står i det gamla ordstäfvet," sa' Eskilander skämtsamt.

"När ska' ni gifta er?" sa' Esbjörn.

"Frågvis? Men annars blir det nog så fort som möjligt — vi ha ingenting att vänta på. Dröja vi för länge, blir Stenkil så gammal och styfbent, så han orkar inte dansa på vårt bröllop."

"Pratmakare! Hml Men — hm, skulle inte lilla snälla Milda kunna bjuda hit de där två systrarna? Det skulle kunna vara roligt att se dem i verkligheten och i ansiktet."

"Nu ska' ni se, att han vill vi ska' ha bröllop alla tre på en dag!" sa' Eskilander och slog ihop bägge händerna. "Det finns då ingen, som ä' hetare på gröten, än gamla gubbar, när de ä' kära." "Ja, be dem hit!" instämde Esbjörn.

IV.

Det dröjde heller inte längre än ett par månader förr än där stod ett ståtligt bröllop i öster-vång. Och i ortens mest spridda tidning stod:

"Ovanlig högtidlighet. I förra veckan firades uti östervång af Hönslösa församling ett ovanligt bröllop, i det tre bröder gifte sig med tre systrar. Brudgummarna voro Stenkil, Esbjörn och Eskilander Eshjörnsson och brudarna Alma, Emilie och Milda Millström, alla tre småskollärarinnor. Bröllopet firades med gammaldags ståt och stass, och glädjen stod högt i tak på de tre brödernas gamla fädernegård."En trollkonstnär.

Det riktigt myllrade en söndag för 20 år sedan på kyrkbacken i Kviståsa. Gummorna stodo i spridda grupper och dryftade dagens händelser, granskade hvarandras kläder, kalfatrade maten på det senaste gillet, gifte bort bondsöner och åbo-döttrar samt blottade hufvudet andäktigt och nego, när det ringde samman. De visste, att nu kastade prästen ut ärter till dufvorna, innan han i sakta mak ställde sin gång genom trädgårdens äppelalle till kyrkan. Gubbarna togo en sista pris ur hvarandras dosor, slogo med snusnäsdukarna dammet af söndagsstöflarna, och satte sig sedan så smått i rörelse mot kyrkdörren.

Sist kommo byns unga flickor och tågade uppåt gången, följda af blickar från ömma, stolta mödrar och längtande, klippska åbosöner och drängar. Det var lustigt att se deras min, när de gingo in: somliga slogo ner ögonen och sågo menlösa ut, liksom de aldrig trott, att någon människa tittade på dem; andra sågo sig omkring åt alla sidor, så att det såg ut som om hufvudet "suttit på en zitter-tråd', och ännu andra nickade åt alla sidor och logo mot bekanta. Det var mest töserna från lägena, som voro lite friare och lifligare af sig; de riktiga "rågknasarnas" döttrar voro mera stela och hög-164tidliga, hälsade bara mot hvarandra sinsemellan och tittade aldrig åt karlbänkarna.

Allas tankar sysslade ännu med den händelse, som utgjort samtalsämnet uti de olika snackekot-terierna på kyrkogården: församlingen hade fått en ny skollärare i dagarna.

Och den vanliga frågan var denna:

"Har du sett den nye läraren! Hur ser han ut!"

"Han ska1 ju kunna trolla — är det sant!" "Jag har sett honom," sa' nämndemanskan. "Han var inne hos oss första dagen han var kommen hit: han behöfde ju fråga sig för om ett och annat här i församlingen och ha lite råd. Den för-sta veckan åt han hos oss — betalte ärligt för sig — det dröjde ju innan han fick ihop något till bosättning. Det är inte så godt att inrätta sig på en främmande ort, när en ä' en ensam karl."

"Hemma hos er finns det gudskelof töser, som kmnde hjälpa honom," sa' rusthållarens kvinna och såg menlös ut. "Men hvad är det för snack där har kommit ut om honom, att han kan trolla!"

"Trolla — pyttsan! 'Smöret af en smörgås och en kyss från flickemun' •— som ordstäfvet säger."

Det var klockarefrun, som yttrade sig. Hon hade skinn på näsan och tyckte aldrig om, att folk talte om någon annan än hennes man. Som klockare stod han ju prästen närmare än skolläraren kunde göra, och därför tyckte hon sig vara den andra af församlingens fruar.“Åh, jag tror det är med trollkonstnärerna som med de ‘kloka kvinnorna’ — det börjar bli ondt om dem,” sa’ nämndemansmoran. Det drog ju i en och annan mungipa, för klockarefrun ansågs inte precis som en af de kloka i bygden utan tvärtom rätt enfaldig.

“Men hur har talet kommit ut!” frågade kyr-kovärdens kvinna.

“Jo, det kan jag tala om,”sa’ nämndemansmoran, “för vår Amanda hörde och såg på alltsam-man. Hon går ju och läser i år, men de andra dagarna är hon i skolan. Men där ha vi prosten.”

“Kommen in och ta’n en kopp hos mig allesamman, när kungörelserna börja läsas opp, så vi få höra historien ordentligt l” bad kyrkovärdens kvinna.

“Åh, inte ska’ du göra dig besvär!” mente alla.

“Prat — besvär!”

Och så gingo de in i kyrkan och satte sig att fundera öfver den nye skolläraren — kunde han verkligen trolla!

II.

Där kom han med raska, spänstiga steg uppför kyrkegolfvet och satte sig i klockarestolen under siflertaflan midt emot predikstolen uppe vid koret. I Kviståsa kyrka fanns på den tiden ingen orgeL Klockaren tog upp första psalmen med sin vanliga, skrikiga darrande röst, som nämndemannen brukade likna vid kalfgelé, och församlingen sökte hänga med — så godt det nu gick.

Då hördes med ens en härlig, djup och fyllig stämma från klockarestolen: det var den nye skol-läraren, som tog ledningen. Klockaren blef så perplex, att han tappade koncepterna och tystnade, prosten vände halft på hufvudet, alla ögon från fruntimmersbänkarna riktades mot den nye sångaren, som stod där, trygg och reslig, medan solstrålarna från kyrkfönstret lekte i hans blonda, krusiga hår och på hans friska, rosiga kinder. Vacker var han — om han nu kunde trolla eller inte, hvis-kade flickorna till hvarandra. Och lite hvar af dem rycktes med — så kraftigt hade psalmsången inte på åratal klingat i Kviståsa kyrka.

När prosten hade kommit upp på predikstolen och börjat mumla på sedvanligt sätt: “Kongl.

Maj:ts nådiga kungörelse om--------------” började

fruntimren troppa af, och snart hade kyrkovärdens kvinna hela sommarstugan full af kaffetörstiga väninnor.

“Ta’n nu af det lilla här är — varen så goda! Och låt oss få höra, hur det förhåller sig med den där trollerihistorien — hvem det nu är, som kan den. Men en sak säger jag: det är en, som kan sjunga.”

“Det är som vore det min man upp i dagen,” sa’ klockarefrun.

“Hm! Hm!” hördes på åtskilliga håll.

“I hans ungdom, förstås!” sa’ hon.

Och så lade sig mumlet.

“Jo, det gick till så här,” sa’ nämndemansmoran. “Första dagen, när skolan började, frågade han barnen , hur ofta där brukar skuras i skolan, och de svarade ju som sanningen är, att där skuras aldrig, utom när gamle Mästers kvinna hade an-vandt skolsalen till bak och slakt vid julatiden. Dä skickade han efter dragonens kvinna — Kronvall-skan ni vet — och hon lade sig på golfvet och gnodde i flera timmar. Under tiden sprungo barnen och lekte på skolplanen, och han var själf med och rustade om lika lifligt som någon af pojkarna.

Så om en stund kommer prosten och tog i, så det hördes långa vägar, ska’ ni tro. “Hvad är det här för påfund T? röt han. “Ska barnen springa här och förnöta tiden och slita opp strumpor och skor i stället för att lära sin katekes!” Och så där vidare. Men läraren hälsade så vackert på honom och så gingo de afsides och språkade en

stund, och efteråt var prosten mild som en morgonmjölk och klappade skolläraren på axeln. Tänk, prosten, som röt och lefde med gamle ‘Mäster’, så knäna skramlade på det arma lifvet!”

“Hvad heter den där nye!”

“Han heter Sven Rosengård. Men det var inte nog med att han fick bukt med prosten, som alltid har varit så stram mot skollärare och lärarinnor här i församlingen, utan han lärde färgaren nere i kvarnen veta hut — och det är inte mors bästa mat. Han kom stabbandes in i skolan — lite på röken var han — det är han ju för resten alltid nästan och han väsnades och svor och bråkade och gastade. Rosengård bad honom gå sin väg med detsamma, men han blef stående och skroderade om sina färg-kyper och sin kvamrörelse och sina utländska höns. Då sa’ Rosengård: ‘Titta noga på den mannen, pojkar ! Och låt mig se att ingen af er blir lik honom!9 Och det blef så tyst i skolan, att man kunnat hörasitt hjärta slå, och färgaren skämdes — det har väl inte händt honom på många år — och han smet Utan att kanna få fram ett ord”

‘ ‘ Ja, det var ett underverk riktigt — färgaren, som ingen har kunnat tysta mun på och som inte har försyn hvarken för prosten eller länsmannen.” “Men det allra bästa är att på kvällen gick han ner till färgaren, och hvad de pratade sinsemellan, vet ju ingen, men dagen därpå kom en stor korg krusbär upp till skolan, och läraren gjorde stort fruktkalas för de små. Då är där någon som säger: ‘Hvar har Mäster fått alla dessa rara bären — de ä* nästan som bären i kvarnen V Så skrattade han och sa’: ‘Jo, ser ni — jag kan trolla lite smått till husbehof.’ Och så skrattade han. Det ser också ut som han kunde det: färgaren har varit nykter en 3—4 dagar och i går var han med ute på vången och höstade.’*

“Det är ju ett underverk!”

“En dag gick Rosengård ner i fattighuset. Och han hade gummorna att skura och sopa och göra rent, och han bjöd dem på kaffe och kakor och sjöng för dem och spelade på en flöjt, som han har, som kan skrufvas i sönder och stoppas i en ficka. Och han läste små berättelser för dem och talte med hvar och en särskildt. Till och med ‘Tokiga Töre’, som annars ränner rent naken där nere, smög sig in och tog lite kläder på sig, innan hon kom in i rummet, där han satt och berättade.

Och barnen, som förr i världen bara gjorde spektakel med gamle ‘Mäster’ och drefvo nojs med honom, äro som omskapade — tysta och snälla —-och kanna sina läxor som ett vatten. Någon af de första dagarna försökte Ola Smeds pojke, som ju är ett hår af hin håle, att hitta på något hyss. Läraren låtsade först som han inte hade märkt något, men när smedpojkarackaren inte ville sluta upp, såg Rosengård tyst men allvarligt på honom och så sa’ han:

‘Jag ska’ tala om en historia för er, barn! Det var en gång en pojke, som inte var snäll i skolan, utan gjorde sin lärare ledsen och störde sina kamrater. Så en dag blef han sjuk och en natt drömde han, att han var död. Men när han kom till himmelens port, stod Vår Herre och slog mot honom med handen. ‘Hvad vill du härt’ sa’ Vår Herre.

— ‘Komma in, förstås!’ sa’ pojken — ‘Här får ingen drifva ofog!’ sa’ Vår Herre, ‘och för den som finner sitt högsta nöje i det, finns här ingen plats.’

— ‘Det tänkte jag aldrig på!’ sa’ pojken. — ‘Nej, nej. Men tänk nu på det, om din lefnadsdag för-länges!’ — Därmed vaknade pojken. Se’n aktade han sig för ofog. Jag vet det, för den pojken var jag. Och jag glömmer aldrig Vår Herres anlete — det kan ingen glömma, som har stått inför det tyngd af synd och skuld. Tänken på det, pojkar, när barndomsyran vill springa af med er!’

Det blef tyst i skolsalen som i kyrkan. Ola Smeds pojke är som ett lamm, och alla de små skulle kunna gå i elden för sin lärare. Det är nästan, som de alla hade stått ett ögonblick inför Vår Herres anlete.,J

“Jaså! Så det är på det sättet han kan trolla!’’ sa’ klockarefrun. “Inte är det väl nå’t trolleri, in-te, att göra en elak människa till en god — det är ju rakt fram omvändelse, som står så tydligen be-skrifven uti nådens ordning i tredje hufvudstycket, fast kallelsen och väckelsen ska’ gå före----”

44Och upplysningen!” sa’ småskollärarinnan.

III.

Nu hade Sven Rosengård tjänstgjort i Kvist-åsa ett helt år. Det hade nog varit en sträfsam tid, men i alla fall såg det ut som han fortfarande kunde trolla lite smått. Han fick flera föreningar till stånd, slöjd infördes i skolan både för gossar och flickor, och en aftonskola kom till stånd. Han räckte till för allt: det gamla sockenbibliotekets dammiga, förtrasade, fläckiga luntor plockades fram ur vind, källare och vedbod, ordnades och blefvo eftersökta af äldre och yngre. Flitiga fattigmansbarn fingo 44 Jultomten" i julklapp, och det yngsta släktets håg för läsning väcktes, tidningar började anskaffas lite hvarstans i gårdarna, och på vintern lärde han barnen att åka skridskor. Själf blef han alltmer afhål-len, och redan andra terminen höjdes hans lön öfver det lagliga minimum med 100 kronor och det utan hans ansökan men ändå enhälligt på prostens ocb sKolrådets hemställan.

Naturligtvis var han en nagel i ögat på några, som förut varit en skräck i socknen, däribland ett par rika men förfallna åbosöner. De hade en tid varit en riktig skam för sin bygd, men nu fingo de märka att man började 44dra sig för dem". I sin harm lade de sig en kväll i försåt för honom och ämnade klå upp honom. Men genom någon vänligsjäl hade han fått en vink om det, och när de rasade upp nr diket, drog han opp en elektrisk ficklampa nr fickan och riktade ljuset mot deras ansikten.

Och så sa9 han lugnt och gemytligt:

“Goddag, mina vänner! Jag tror att ni har gått och trillat i diket! Vänta, så ska' jag lysa er — jag bär alltid en eller ett par lampor i fickan. Det behöfs inga stickor att tända eller släcka dem. Se här! Nu brinner den — släcks! säger jag. Nu vill jag ha den tänd — lys! säger jag. Jag kan tända och släcka den 25 gånger på en minut. Se här!"

De sprungo som skamsna valpar. Men allt starkare blef tron i Kviståsa, att den nye Mäster kunde mer än annat folk. Nå, det var ju också sant, fast inte alla viste, att han under sin lundatid brukade vara mycket samman med sedermera adjunkten i Stockholm Otto Balke, som lärde honom en hel del fysik och kemi, som inte stod på seminariets schema.

På lediga stunder, fast de just inte voro så många, tittade han fortfarande då och då in hos nämndemannens, där han första dagarna efter sin ankomst funnit ett tillfälligt hem. Det troddes också allmänt att han skulle fästas vid den familjen genom ömmare band. Där funnos jm fyra flickor, alla snälla och välväxta och fagra att se på, alla raska i ute- och innegärning som modern, alla enkla, klartänkta och rättframma som deras fader. Ocb litet att vänta hade de också, när de en gång skulle träda i brudstol, om också det inte gick löst på några femsiffriga taL Men tiden gick och det hördes intet nytt om Rosengårds hjärteangelägenheter.

IV.

S & en tid fore jul satt han en dag och pratade med nämndemanskan, som fortfarande omhuldade honom på allt sätt samt var som en mor för honom nästan.

“Hör nu, Rosengård!" sa* hon. “Ska1 han inte snart ta' och tänka på att gifta sigt"

Han skrattade.

“Jag tycker inte jag har tid ännu och inte heller råd riktigt. Här finnes så mycket att göra i församlingen, och se'n en karl blir gift, hinner han aldrig tänka på mer än sina egna. Det är den stora idén i katolska kyrkan, att prästerna aldrig ska' ha familj. Men annars har jag nog lite smått under senare tiden funderat på att gifta mig. Ser mor Marna! Det är nog lite enformigt med sill och potatis till frukost och ärter och fläsk till middag och mjölgröt till kväll 30 dar i månaden och bara någon enstaka gång undantagsvis 'stenkakor' — hårda, så man kan slå ihjäl en oxe med dem — kål i stället för ärterna nå'n gång, och ibland en bit kalops. Tänk en oxe kan ha gjort många förtretligheter under sin lifstid och man förlåter det nötet dem —1 naturligtvis. Så går han till de galater — och blir kalops. Han får förlåtelse £ör det också, för det är inte hans skull."

“Men har inte Rosengård ätit kalops, som har varit bra, fastän den varit lagad här i huset."

“Jo, visst! Jag säger ju alltid, att det gör inte smack, hvad en maträtt kallas — det beror på, hur den är lagad. Men se, gamla Bengta kan inte laga194 FRÅN STtJGOft OCH ÖÅRDAR

mer än 4—5 sorters mat. Nå, inte dör man hungersdöden af det, men nog kan det inte skada med en smula omväxling. Och skulle det vara hra roligt att ha någon att dela tankar med och sträfva så där särskildt för. Nog vet jag också hvem jag har tänkt en smula på.”

“Nej, säger han det, Rosengård lille! Hvem är dett Han kan gärna tala om det för mig! Åh så han har fäst sigt Nå, vi ä’ jn så gamla bekanta.”

“Hon är lite väl nng ännu.”

“Ack, det är väl inte---------”

“Jo, naturligtvis.”

“Ja, men människa! Jag sa’ ju inte hennes namn.”

“Men vi tänkte på densamma — den rätta — det vet jag.-1’

“Jagu, kan han trolla, om han vet, hvem jag tänkte på!”

“Amanda naturligtvis-------”

“Det var en ryslig karl!”

“Ja, inte är han vacker, men jag får väl lefva ändå.”

“Prata nu inte trams! Inte behöfver Yår Herre eller föräldrarna skämmas för honom.”

“Inte kan jag väl få bättre kvinna, än om jag tar henne härifrån gården.”

“Säger han det, Rosengård!”

“Ja, det gör jag. Men, se mor! De tre äldre äro ungefär jämnåriga med mig, och dessutom ha

de nog lite hvar sina små tycken----”

“Nej, na säger jag då verkligen rent ut •—”“Det ämnar jag också göra. Marie har sina tankar åt det hållet, där Måns Michaelsson bor

_____ 99

“Nä, men det här går öfver mitt förstånd. Det trodde jag inte en katt mer än jag hade nos om. Hur vet han det!”

“Det kan man läsa i tydlig stenstil, om hon och han se på hvarandra, och en annan står och ser på dem bägge. Det var Marie. Hulda dansar aldrig

med någon annan än riksdagsmannens Håkan------”

“Ja, men gubben vill ju inte. Tror han, att där är riktigt allvar och besked med Håkan!”

“Alldeles säkert. Han har för resten hviskat ett ord i örat på mig — det dröjer nog inte länge, förrän han kommer och säger ett sött ord.”

“Hvad hon skall bli glad — nu ger det sig om jag kan gissa rätt.”

“Ja, det säger jag med-----”

“Häradsdomarens Per — se’n nu fadern har blifvit hygglig. *

“Detta öfver går mitt förstånd------------”

“Gubben har själf en gång talt om för mig att far har sagt till Per att om inte fadern —”

“Ja ja, det är sant; jag vet det. Jag tyckte det var synd om pojken, och Augusta grät. Men en kunde ju inte låta henne komma in i en sådan släkt — sådan gubben var förr. Nu är det Gudi lof på annat vis.”

“Nå, så jämnar det sig ju för dem.”

“Men nu ska' ja tala om nå’nting för honom, Rosengård. Amanda hvarken talar eller tänker på någon annan än honom, och så ung som hon är, harhon heller aldrig tänkt på någon annan. Bär han henne i sitt hjärta, gläder hon sig bestämdt.,,

“Det visste jag, och därför har jag inte gjort mig brådtom.”

“Men han ska’ heller inte gå för länge och söla. ‘Dansa och gifta sig ska* man, medan man är ung’, står där i visan. Nå, han tittar väl hit på julafton i år också t Jo visst ska’ han komma. Inte sitter han ensam nere i skolan! Vi ha det ju på enkelt gammaldags vis men här är ju åtminstone lite ungdom och lif. Och kommer Rosengård så få vi lite sång, som far tycker så mycket om. Och nu ha ju töserna lärt sig sjunga med i sångföreningen.”

V.

Så var det julafton. Och i nämndemansgården stod glädjen högt i tak. Sven Rosengård inöfvade lekar med flickorna, och han dansade och blåste flöjt, spelte fiol och gaf töserna gåtor att gissa.” “Nu ska’ vi rimma!” sa’ han. Jag gör en fråga och den ska’ flickorna svara på med ett karlnamn men på rim. Som äldst börjar Marta.”

“Det här ska’ bli lifvadt,” mumlade gumman. “Hos hvem var Martas tanke i jåns!”

“Hos Måns!” kom svaret utan ett ögonblicks betänkande.

Allmänt jubel.

“Nu är det Huldas tur.”

Stor spänning.

“Hvem var det som i går sköt kråkan!”

“Det var Håkan!” sa’ hon och såg lycklig ut. “Nå, nu är det Augusta, som skall fram.”“Hvem bar Augusta i tysthet kär T”

Hon dröjde med svaret.

“Det är Per!” jublade de andra.

“Nu skola vi känna lillan på pulsen.”

“Hvem vill Amanda sig välja till vänt”

Hon rodnade så vackert. Det blef tyst. Alla väntade på hennes svar.

“Kan jag inte få göra en fråga först,” sa’ hon. “Jo visst,” sade alla de andra.

“Hvem älskar Sven af själ och anda!” “Amanda!” jublade han.

“Fråga nu om igen!” sa’ hon skälmaktigt. “Hvem vill Amanda sig välja till vänt” “Skolläraren i Kviståsa!” sa’ hon.

“Hör du — det var inte rim, du!”

“Men reson var det — och sanning med!” sa’ hon blygt.

“Nå, det var ändå bättre. I högra ytterfickan i min ytterrock ute i förstugan ligger en julklapp till dig. — Gå ut och ta’ den hit in, så är du snäll. Du ser att din uppgift som Martha börjar allaredan.”

Hon gick och kom igen med ett klotformigt föremål, omgifvet af papper, ombundet med tråd och stort som ett kålhufvud.

“Tag nu och öppna det, tösen min!”

Efter mycket besvär voro alla omslag borttagna. Och inne i låg en — potatis.

Hon såg förvånad på honom.

Så bröt han den sönder.

Inuti lågo två guldringar, vederbörligen *nam-nade’. Hon fick tårar i ögonen.“Vill du ha den ena?” sa’ han hjärtligt.

Hon räckte honom handen med en varm men skälmaktig blick.

“Men här är en skuld, som skall afplånas. Hon rimmade inte nyss. Hon får göra det om igen.’’ “Hvem väljer Amanda för lifvet till vän!’* “Sin fästman Sven.”

“Och hvad var det jag förtjänte nyss!”

“En julakaka-------”

“Amanda!”

“Som kallas kyss!”

“Han får unga töser att tala på vers och han plockar fram guldringar ur råa potatis — kan den inte trolla, måste jag inte förstå mig på trolleri!” sa’ nämndemansmora och tog sin gunstling om halsen.

“Lite poesi måste vi ha åtminstone vid högtiderna, tills vi hinna så långt, att den räcker året om,”Ett julbesök i fattigstugan

“God dag, mor!"

“Nej, hvad ser jagl Ville 1 Har dtt gått den långa vägen t Och i sådant snöslask!”

“Gått! Nej, spmngit har jag — skenat. Hvad är fyra mil för ett par unga ben t”

“Nu är du väl alldeles genomsur om fotterna! Eom hit, din lille stackare! Här har du ett par gamla träskor att ta’ på dig! Och ta’ så af dig strumporna, så kan jag torka dem på kakelugnen, innan de andra fattighuskäringarna komma hem. Åh bevars! Strumpsockarna ä’ ju så en kan vrida dem, och inte blefvo de stoppade i går — det är då lätt att se.”

“Att de bara kunna vara så blöta! Där är ju bål på bägge sidor af skorna, så att, hvad som rinner in genom ena sidan, borde ju kunna strax rinna ut på den andra. Nå, hur har ni det nu för tiden, stackars mor! Det gör mig så ondt, att ni, som har suttit och haft sådan regering, skall fira er julafton på fattighuset i år. Jag ligger många gånger om nätterna och gråter, när jag tänker på det”

“Det skall du inte göra, barnet mitt Så bra som jag har det nu, har jag kanske aldrig haft det Du tror det inte! Jag skall tala förtroligt med dig, Ville; du är ju tretton år gammal och nära nog en liten karl på egen hand.”“Jo, jag tackar, jag, karl! Det dröjer allt bra länge, innan jag ‘får stöflar på bägge benen' — åtminstone hela.”

“Ser du, Ville! Jag gjorde inte rätt, när jag gifte mig med din far, men jag gjorde det ju för att göra min far till viljes. Det är i sådana frågor som en ska' mer lyda Gud än människor. Jag var rik, och den jag höll af var fattig; honom svek jag, när jag tog din far. Och den, som din far hade gett sin kärlek, var också fattig — henne svek din far. Och så gifte vi oss två. Det var Mammon, vi tjänade, och inte Gud, som är kärleken, för bägge kan en inte tjäna.”

“Nej, det står så i skriften.”

“Därför gick det också som det skulle gå. Vi trifdes inte ihop — hvar gick och bar på sina samvetskval och sina minnen. När vi så kommo ihop och trätte, sköt den ena skulden på den andre för den synd, som bägge hade begått. Sådant är människohjärtat, du.

Så blef din far en ansedd man, kom in bland stöttepinnarna och var mest borta i sällskaper, och lät allting hemma gå vind för våg. Jag sörjde, för jag förstod ju, hur det skulle lyktas tillsist, men råda bot kunde jag inte. Så gick han hastigt bort — genom en ond bråddöd — du har nog inte glömt, när de kommo åkande med honom, blodig

och sönderslagen.”

“Det var en förfärlig natt, mor!”

“Nu ägde vi inte en spik i vägg, se’n allt var utredt, utan fordringsägarna togo allt hvad som fanns. Så fick jag min svåra värk och kunde hvar-ken gå eller passa mig själf. Se’n kom jag på socknen, och du kom ut som vaktpojke, din lille stackare, som hade varit van vid annat från barn* domen.’’

“Äsch, jag, som är ung och frisk, reder mig nog, men ni, som är gammal och skröplig.”

“Reder dig, ja! Du har ju blifvit en riktig Magerdal------”

“Det är jag glad for: det finns ingenting så otäckt som unga pojkbytingar, som ä’ pösiga som julkorfvar. ”

“Nå, så kan man också ta’ det — är du bara nöjd, så går allting lätt. Nej, vet du, jag har det så lugnt. Mannarna i fattigvårdsstyrelsen ä’ så snälla mot mig — de veta ju att det inte egentligen vai jag, som var skulden till kullerbyttan. En kan ju få någon gliring någon gång, men ingen jordisk lycka är fullkomlig. Värre voro då de andra gummorna strax: alltid fick jag höra, att högmod går före fall, och att drinkare och slösare varda fattiga. Men jag svarade dem aldrig, och nu ha de så småningom lugnat sig.. Tro du mig, Ville, att den tiden jag lefde i välmakt och rikedom uti nämndemansgården i Grynaboda, som var alldeles som en gäst-gifvaregård med sus och dus från kväll till otta och stök i stugor och kök från otta till kväll — då hade jag aldrig någon ro. Jag var led af hela regeringen och många gånger så trött, att jag ville segna ner. Nu kan jag sitta och läsa Herrans ord, tänka öfver allt hvad jag brutit och bereda mig att varda täckelig Honom, som kanske inom kort kallar mig till sin eviga ro. Hade jag inte dig att tänkapå, skulle jag hvarje dag tacka Gud för hvad han gjort. Jag gör det ofta, ofta, men ibland har modershjärtat så svårt att böja sig under den himmelske Faderns vilja. Kanske är det för öfrigt hans vilja och råd, att jag skall lefva så länge, att jag får se dig lycklig och bärgad — det vore ju den största fröjd jag kunde få på min lefnads afton, innan jag läggs ned i graf.”-

“Nog ska’ jag försöka, mor lilla------”

“Det vet jag nog. Starke Herren dina svaga krafter! Men ett vill jag lägga dig på hjärtat — öfverge aldrig för slem och vinning ditt hjärtas vän, om du får någon — som du väl får.”

“Det skall jag aldrig, mor!” sa’ Ville allvarligt. “Men nu ska’ vi tala litet om dig, min påg!” “Hur har du det? Ä’ de snälla mot dig? Jag var alltid öm om tjänarna — kanske Herren låter dig röna ömhet af andra. Tala nu riktigt om alltsammans för din mor! Ack, nu har du ingen, som går och stoppar dynan om dig, se’n du har lagt dig.”

“Nej, det får jag allt göra själf, om det skall bli gjordt. Hur jag annars har det? ‘Han själf’ är sträng, men rättvis är han också. Moran är snäll och vänlig, men lite ‘noga’ af sig. ‘Rätten vill hon göra — något så nära; rätten vill hon ha och lite till!’ som där står i ordstäfvet. Och så är det tre flickor — snälla allesammans fast jag ju inte så tidt är samman med dem.”

“Nå, du stadde om dig. Fick du någon ökning på lönen?”“Hm, jag har ju ingen lön — att räkna egentligen. Två blångarnsskjortor om året, en verkens-klädning hvart annat år, två par strumpor och ett par träskor om året, en mössa hvartannat och ett par stöflar, när jag har tjänt ut tredje året — det är alltihop. Pengar får jag inga. Och jag har ett halft år kvar på stöflarna — jag har inte tjänat in dem förrän till aprilflyttningen. ’ ’

“Jaja, där finns ju de som slita värre än du och ha det sämre! Kan du tänka dig, att jag nästan kände på mig, att jag skulle få påhälsning af dig i juldagarna t”

“Ja, det var väl klart. Kan en inte träffas till hvardags, har en åtminstone högtiderna att längta till.”

“Stackars Ville! Du är frusen och fotablöt och hungrig också, som naturligt är. Och jag, som bara inte har en bit mat att bjuda mitt enda barn i själf-va julhelgen!”

“Trams! Mat!! Inte tänker en på mat, när en sitter och talar med sin mor! Jag åt i morse klockan två, innan jag lade af. Och jag fick ett knyte med mig. Nu ska’ vi lösa opp det och se hvad katekesen innehåller. Ser ni, mor! Smörmatar, julafläsk, svinfötter och ett stort stycke risgröt, inlagt i ‘Skånska posten’. Och klenäter! Mor, här ska

hållas gille. Det måtte ha varit Engla, den minsta flickan, som har varit med och mäklat, när modern lade in resmaten — det är en sådan snäll tös, kolsvarta ögon, och det var hon, som kom ut till mig med knytet i går afse.”

“Men hvad är det för en påse du hart”“Det — det är en julklapp till mor.” “Tramsebyxa! Inte har du nå’nting att ge bort i julklapp?”

“Nänä. Inte är det nå’nting i sig själf eller nå’nting värdt att nämna. Men det är i alla fall hjärteligen välment. Var så god!”

“Nej, men pojke! Kaffe! En hel påse kaffebönor!”

“Ja, när jag var här sista påsken, gjorde det mig så ondt, när ni sa’: ‘Det enda, jag riktigt saknar, det är kaffetåren — den vankas inte sju torsdagar i en vecka. Men det är kanske nyttigt för den mänskliga naturen att försaka värdslig vällust!’ Då satte jag mig för, att till julen skulle jag då ha med mig lite kaffe, när jag kom på besök hos er.” “Käraste Ville! Du har ett godt hjärta mot

din gamla mor! Nå, hur har du-------”

“Jo, när jag skulle gå i går, så bad jag husbonden om lof, förstås. Då frågade han hur ni hade det på gamla dar, och jag talte och förklarade allting så godt jag kunde. Och så sa’ jag: ‘Det var en sak till, kyrkovärd!’ sa’ jag. ‘När jag sist träffade mor, sa’ hon, att hon saknade kaffe så fasligt — hon är ju gammal och har varit van vid det i alla sina dar — men det är inte ‘mat för Måns’ numera, hvad henne beträffar. Nu skulle jag vilja fråga, om det går an: jag skulle ju ha ett par stöflar i april, om jag lefver så länge. Men om jag nu väntade med dem till hösten, skulle jag kanske kunna få en riksdaler eller en banko att köpa för till mor — det räckte nog hela året ut!’ sa’ jag.”

“Hur vågade du, Ville?”“Frågan är väl fri, när hon är ärlig. Han tittade så hvasst på mig och så sa’ han: — Det lär nog inte gå för sig, sa’ han. — ‘Jaja, då lönar det sig ju inte att tala mer om det, och ta’ nu inte illa upp att jag frågte!’ sa’ jag — ‘Nej/ sa’ han. ‘Det går inte, för stöflarna ä’ redan färdiga, och du får dem ett halft år i förväg’, sa’ han. Och så gick han in efter dem. ‘Var så god!’ sa’ han. ‘De kunna ju bli bra att ha, när du ska’ gå hem till mor i ett så’nt här vägelag’. — ‘Bevars väl!’ sa’ jag, ‘det skulle då väl aldrig i lifvet kunna komma i fråga att jag tar ut de nya stöflarna i sådant väder och fördärf-var dem första gången, jag har dem på! Åh, nej, tack för mig! Jag har mina gamla — dem tar jag och smörjer med tran. Lite gagn har en alltid af ett par stöflar, om de se aldrig så skrala ut på närmare håll: de ä’ ju ändå alltid ett par stöflar, och det finns folk, som inga har, inte ens söndriga.”

Han skrattade åt mig.

‘Du är förståndig och sparsam!’ sa’ han.

Och när jag så hade bockat mig och tackat för stöflarna, tog han fram en riksdaler ur sin mull-vadsskinnpung, och så sa’ han:‘Men kaffe till mor ska’ du få ändå. Jag vet verkligen inte, om mor har mer hemma i den vägen än vi behöfva under helgen,’ sa’ han. Jag begrep ju så godt, att han inte hade någon vidare lust att gå till moran och tala om det. ‘Därför har du här en peng, som du kan köpa kaffe för själf i en handelsbod under vägen någonstans,’ sa’ han.

Den som blef glad, var allt jag. Nog har den karlen hjärta! Låt’en se’n vara lite bister ochbarsk och rynkepannad ibland — en kan inte annat än vara glad åt honom.”

“Du har rätt, så rätt, Ville! Men du skulle aldrig gått och köpt kaffe till mig för den stora pengen — den kunde du haft mycken glädje af för egen räkning.”

“Nej, men mor! Nu ska* ni väl inte göra mig ledsen ofvanpå alltsammans?”

“Åhnej, det ska’ jag inte! Tack, lille snälle Ville! Och hälsa din husbonde så hjärtligt och tacka honom också! Hans påse har värmt opp ett gammalt hjärta — säg honom det! Och tala om för honom, att när ‘Karna Krycka9

kommer hem efter sin stora tiggeritraskning, ska’ hon och jag ha oss en riktig kaffejunta. Hon är snäll, och så är hon ärlig — det kan en inte säga om alla här — och därför ska’ hon få hand om kaffet och laga det åt mig. De andra törs jag inte lita på, och då jag inte kan gå, är jag ju inte människa att sköta det själf.

Och så får jag väl också dra fram med min lilla julklapp — tror du kanske, att jag inte har tänkt på min lille pojke till jul? I öfversta lådan i hörnskåpet ligger ett paket — ta* det ner till mig! Just det ja. Jag har det där, för ingen räcker så högt utom ‘Karna Krycka\ Var så god, Ville lille!” “Åh, ett par strumpor! Tack, mor!”

“Ja, det är kanske de sista, din mor stickar åt dig. Det har gått smått med dem — jag lade upp dem vid midsommartiden. Men jag kan ju inte hålla på mer än några minuter i taget, så ondt som jag har af den värken.”“Ack, stackars gamla mor! Och inte en möjlighet att få tala med en doktor!”

“Jag tyckte ändå, att jag skulle ge dig något, som jag själf hade ‘kommit ihop’. Och så var det ju som ett sällskap och en hälsning till dig — hela' tiden jag stickade dem, tänkte jag ju bara på dig.” “Men hur fick ni garn, mor?”

“Joo, du, jag hade en underkjol, en riktigt fin en från forna tider, när man var ett mönster i kostym väg från hjässan till fotabjället. Hvad skulle jag med den nu? Jag kommer nog aldrig ut om dessa dörrar, förr än jag ska’ göra den sista färden och installera mig på kyrkogården. Så sa’ jag till Mårten Ols Malena, som går hit någon gång och ger mig ett stop mjölk och lånar Schartaus ‘Femton predikningar’ — det är besynnerligt för resten att en så rik bondkvinna lånar predikningar af en fattighusgumma — så sa’ jag: ‘Vill du ta’ den här,’ sa’ jag, ‘och ge mig lite ofärgad ull i stället efter heder och samvete, för det skulle vara till strumpor åt Ville?’ Det gjorde hon gärna, för hon tyckte kjolen var vacker. Och det var den.”

“Men sitter ni inte nu och fryser, mor?” “Prat! Jag frysa — jag, som har på mig allt hvad jag äger och har! Det är förståndigt att slita upp allt hvad man har, när en ingen lämnar efter sig, som kan ha gagn utaf det. Därför sitter jag också alltid i söndagsstass — din gamla mor, Ville, är som i forna dar alltid ‘den finaste i sitt umgänge’ — åhåjaja! Men så sliter jag heller inte som värst nu för tiden, så stassen håller en tid.’2“Är det ‘Kama Krycka’, som kommer där nere på vägen t”

“Linkar hon!”

“Ja.”

“Fäktar hon med armarna och slår omkring sig med kryckan t”

“Ja.”

“Då är det hon. Det var då också en riktig välgärning, att du kom, innan hon hade pallrat sig hem, så jag var ensam hemma. Nu ha vi fått talas vid lite i förtrolighet — främmande ä’ ändå alltid främmande, du Ville! I den vägen är det fortfarande liksom under min välmaktstid, du — nästan åtminstone: då fick en heller inte så tidt vara i fred och ensam med sin Gud och sitt samvete. Rika och fattiga ha också ibland samma plågor. Jojo män sann. Jo, det är hon — jag känner igen, hur hon stampar snön af sig.”

“Jag är alldeles proppfull af mat nu; låt henne gärna få smaka, om ni inte vill gömma det till er själf, mor!”

“Åh, det ska’ en aldrig göra. Är en fattig ska’ man dela med sig hvar gång en får en godbit. Och så är hon så snäll — snattar aldrig en bit från mig. Ja, jag delar alltid med henne — det är så hjärt-innerligen väl ment, ser du, Ville. Nu är hon här. Goddag, Karna! Så du är hemma igen! Känner du igen Ville, min son! Han har varit här förr — han skäms inte för sin gamla mor, fast hon har kommit ner lite på ärans stege! Hälsa vackert, Ville!”

“Goddag, goddag, Ville — hur står det till med hälsan och kärleken! Du är lycklig ändå, du Ingar,som har en son att tänka p& och hoppas förl En annan står rent ensam i världen — vi två ä’ ju inte släkt. Och väl är det, för annars vore vi nog inte så goda vänner I”

“Annars något nytt på bygderna t”

“Jo du! Jonas är död — i förrgår natt 1“ “Jo-Jonas! Min Jonas!”

“Det vill säga, den som borde blifvit din, ja.” “Jaasåål”

“Och en annan har gått till hvila-”

“Hvem då!”

“Gertrud--------”

“Som---------”

“Som din man, svek, ja. Träffas de på hinsidan grafven, och hon har sitt gamla munläder i behåll, lär han nog få en het halftimme i början. Hon kunde säga bra stygga saker om honom, när hon var i tagen.”

“Det tror jag aldrig Jonas har gjort — han förstod, hvarför jag gaf efter, och därför kunde han förlåta mig.”

“Hvarför du gaf efter! Åh, håll mina kryckor, medan jag dånar! Liksom du själf skulle veta det! Nej, min tös!”

“Hvad säger du!”

“Låt oss höra då!”

“För far ville, och en ska’ lyda sina föräldrar.” “Om han befallt dig hoppa i ån, hade du då gjort det!”

“Nää. Det hade varit att fresta Gud.” “Begriper du inte, att det var mycket värre! Om du legat i ån, kunde någon kommit och dragitopp dig. Men hvem skulle dra dig ut ur ett olyckligt äktenskap, som du själf kastat dig it Nej du, där ä’ många, som hoppa i galen tunna, och så bakefter säga de, att de gjort det därför och därför, men inte ha de så mycket mod, att de kunna erkänna att det var deras egen tanklöshet, som har vållat olyckan. Och världen är stor, och mycket kan en skylla på. Här går jag nu som en pelikan i öknen och har gått här linkande i femtio år. Hvem ska’ jag skylla på t Katten, som ref ikull min gungstol, när jag var 4 år, så jag föll och vrickade höftbenen i en röraf Ja, det är bekvämt nog. Men Gud och mitt samvete ha väl reda på att, när jag var 18 år och doktorn hade pysslat med benet i 4—5 år då och då och det var så godt som i ordning, gaf jag mig opp och dansade en midsommarskväll — jag kunde inte uthärda att se Frans Vinborg, den ståtlige husaren, dansa med alla de andra men inte med mig. Jo jo! Jag fick för dansa, jag. Min bästa väninna fick honom. Han lefde rackare i huset hvar dag, svor, skränade och slogs. Så hängde han sig och lämnade efter sig sex barnungar, en uniformsmössa och tre tomflaskor. Det var för att få den lyckan och den karlen, som jag dansade mig fördärfvad för hela mitt lif. Men fast det såg ut som ett straff, var det min högsta lycka; jag slapp att komma i elände med honom, bära skammen, när han hängde sig, gråta öfver de svultna ungarna och känna hjärtat brista för deras skull. I stället har jag föda och husly och varmt omkring mig: du och jag sitta här och kuckelura. Ingen af oss är någon dansdocka, utan här i detta lilla skrymsletsitta vi och läsa Guds ord, tala om gamla tider och dela de smulor, som ibland falla frän den rike mannens hord. Jag har korgen full i dag, må du tro. Alla hade spandérbyxorna på, du!”

‘‘Och Ville hade stor förning med sig — här ska' kalasas.”

‘‘Milde Skapare! Svintassar! En skulle inte smaka dem förr än annandagen egentligen, men jag tror inte jag kan styra mig så länge. Det var noga räknadt bara de, som fattades för att vi skulle ha de sju slagen julsofvel. Nu är du Ingar och ‘ Karna Krycka’ lika väl försedda som hennes nåd på Bac-kamöllan: oxkött, lamkött, fläsk, gåsasida, korf, sylta — och så nu svinatassarna. Lifvet är skönt ändå — ibland — vid julatid, — när en har godt om god mat.”Herde och hjord.

Prosten satt fördjupad i kyrkoböckerna: han var sysselsatt med sammandragen till Statistiska centralbyrån.

Då ljöd en väldig klatsch på gården, och en ny-lackerad droska, förspänd med två smällfeta hästar, stannade vid dörren.

“Såå! Har jag dem här nu t” mumlade prosten, steg hastigt upp och tog på sin prästkrage, som låg bredvid silfverdosan på den stora ‘konkerdansen’.”

“Stig in!”

Och in trädde rusthållaren, den myndige Mårten Mårtensson, åtföljd af kommunalnämndsordfö-randen Jonas

Göransson.

De voro de rikaste i hela socknen.

“Fint främmande som kommer till prästgården i dag!” sa’ prosten.

Leendet på hans läppar var lite mångtydigt.

“Hml”, myste rusthållaren. “Vi skulle hit och ta’ ut lysning åt min äldsta tös och Jonas här. Han har till slut kommit underfund med att det ej är godt att mannen blifver allena, hehee !2’

“Nänej! Var så goda och tag plats!”

Efter åtskilligt krusande satte de sig.

Jonas såg lite förlägen ut. Var det på samma sätt med rusthållaren, dolde han emellertid sina 192känslor under en mask af godlynthet, som dock endast ofullständigt täckte det drag af brutalitet, som präglade det grofva, breda, rödbrusiga anletet.

“Bruden har väl gifvit sitt bifall till det tilltänkta äktenskapet ?” sporde prosten.

“Jojomen, tror jag: en sådan karlakarl..” “Skriftligen, förstås! Får jag papperet..” “Jag..jag trodde inte det behöfdes något skriftligt; det är min tös och jag svarar för henne.” Mårtens min vardt en smula morsk.

“Hm! Det är nog bra! Men alldeles nog är det inte, ser du Mårten! Personligen eller skriftligen — ettdera! Så heter det!”

“Jag brukar inte fara åstad i ogjordt väder!” sa’ rusthållaren.

Och nu var minen riktigt mulen.

“Inte jag heller!” ansåg sig Jonas böra till-lägga.

“Nänej! Hm! Men, se det hör till god ordning.”

“Åh, det har nog händt mer än en gång att här har lysts i denna kyrka utan skriftligt!”

Nu var Mårten röd i flinten.

“Jojo, det kan nog vara!”

Prostens leende var blidt, men blicken var skarp.

“Nå, då vet jag inte hvarför det ska’ bråkas med mig!” sa’ Jonas och reste sig upp.

Prosten såg upp öfver glasögonen.

“Såå? Du vet inte det? Undras mig om dina egna papper äJ så klara? Du?”

“Hvad behagas?” bröt rusthållaren ut.“Hur har du det ställdt mellan dig och skräddarens Tilda! Duuf Har du dragit försorg om den lille, dun! Och har hon afsagt sig alla anspr&k! Har du skriftligt på det! Duu!”

“Det är klart för langese’n! Dumheter ha yi gjort allal” sa’ rusth&llaren öfverlägset.

“Såå! Tala annars inte mer än för dig själf I” Prostens ton rar kall och rusthållaren såg ned. “För resten ska’- en så’n där slinka ha lagom pretangsioner, och hon har fått sin rätt — öfver, inte under! Jonas har minsann råd till det.’’

Och Mårten kråmade sig.

“Först och främst ska’ jag säga herrarne, att Tilda inte var nå’n slinka, fast hon lät Jonas locka sig från dygdens stig.”

“Åh, det ra’ vi väl två om!” tyckte Jonas.

“Jojo! Naturligtvis! Inte hade hon gjort det dig förutan! Men eftersom du vill ge henne halfva skulden, så tänk

lite närmare på saken! Hon hade — liksom du — en frestare i sitt eget kött och blod. Men hon hade en till — det var hennes egen husbonde — och en i sin förhoppning att ditt rika hem skulle bli hennes — det var tre.”

“Jag lofvade henne aldrig äktenskap!”

“Nänej, men hon kände dig som en hederlig karl. Sa’ du, att du ämnade bedra henne, kanske! Nänej!”

“En person i min ställning kan inte gifta sig mod en piga.”

“Hm! Men var hon god nog att vara mor åt kommunalordförandens barn, kunde hon väl varagod nog att bli hans hustru ooksä. Fast hon kunde träffat på en finkänsligare och mera renhjärtad.u

“Vi ha inte kommit hit för att höra några ‘cho-kaner’!” sa’ Mårten arg.

“Nänej, men sanning ä’ salt i surt öga!”

“Och här är skriftligt från Tilda, om nu allting ska rara 'efter vattenpass’!”

“Nåå! Tag hit det då först åstad!”

Prosten tog det och läste:

“At jag undertecknad ingenting har at an-merka mott kommun-ordf. Jonas Qöranssona äktenskap med rusthållaredottren Bengta Mår-tensdotters bröllop intygar

Tilda Andersdoter.”

“Hon har själf skrifvit det — det syns på staf-ningen!” tillade rusthållaren försmädligt.

“Hm! Jojo! Stackarn fick aldrig gå i skola, utan passa sina syskon tills hon skulle ut och tjäna sitt bröd. Och det blef mängdt med tårar! För resten är intyget inte laggildt: där finns inga vittnen.”

“Sådant där gör man väl helst upp utan vittnen, tänker jag!” sa’ rusthållaren barskt.

“Hm! Jojo! Men det ska’ styrkas, att hon själf fullt frivilligt undertecknat det där papperet.” “Åh, den som har pengar, behöfver inte bruka tvång!” log rusthållaren och knyckte på näsan. “Hm, nänej!”

Sedan han tagit en lång pris, fortsatte prosten: “Nååt Bengta! Vet hon om alltsammans!” “Ja”, sa’ rusthållaren kort.“Och vill ändå ha honom! Jag hade nästan trott henne bättre, den tösen.”

“Ingen är felfri och allting kan förlåtas!’2

“Jaa, när det är ångradt och godtgjordt. Hur dn har ångrat — ja, det blir din sak, som du får göra opp med din Gud. Men hur har du godtgjort Tilda? Du tror att du uppfyllt allan rättfärdighet, när du har slängt till henne några pengar åt barnet

— ditt eget barn, Jonas! Men hur har hon blifvit godtgjord för sin sorg, sin skam, sina svikna för* hoppningar? Nu är hennes lefnadshistoria slut — skrifven med tårar och blod. Men din bara börjad

— du rifver bort de suddiga och nerplumpade bladen, helt enkelt. Tror du Herren gör detsamma? Och är du inte rädd att Bengta en gång i ett ögonblick af misstämning kan ta’ fram de där bladen och läsa om dem för dig? Förlåta är inte alltid det samma som glömma. Tror du inte den tanken kan vakna hos henne: ‘Han glömde en annan för mig

— mig kan han glömma för en tredje’?”

“Så får jag bära det”, sa’ Jonas allvarligt.

Han kände sig synbarligen slagen.

“Men då skall du inte ha din gamle själasörjare att skylla på, ser du. På domedag skall Han kräfva alla församlingens själar utur min hand — jag både skall och vill göra min plikt, mot fattiga som rika. Och jag lyser inte förrän Bengta har varit här eller jag får fullgiltigt, tillfredsställande bevis på att — att ingen annan sålt hennes framtid, utan att hon gör det själf. Kör hem efter henne — det är snart gjordt.”“Och bli en visa för hela

församlingen *— det gör jag inte!” sa’ rusthållaren.

“Inte jag heller!” sa’ Jonas.

“Den gången Tilda blef mor utan vigsel, tog ditt anseende större knäck, du! Men jag kan låta en af mina flickor gå bort efter Bengta — om vi nu ska’ vara så rädda för hvad folk säger. Sitt!’2

Och därmed gick prosten ut.

“Det här spektaklet kunde jag undvarat!” murrade rusthållaren, då de voro ensamma.

“Faslig gubbe!” sa’ Jonas. “Men han har ett munläder, så en får inte en syl i vädret, när han drar på. Det är så godt att ta’ alltihop på en gång — så är det öfver. Ge mig en pris, svärfar!”

• •

•

Prosten kom igen och tog tag i sina kyrkoböcker utan att säga någonting vidare.

“Det ser just inte ut till något med hafren i år!” sa’ Jonas om en stund för att bryta tystnaden, som började bli plågsam.

“Nänej! Du sådde för tidigt — en ska’ inte förhasta sig, utan se omständigheterna an.”

Så blef det tyst igen.

“Stig in!”

Det var Bengta.

Hon såg godt ut, var högrest och härdabred, men linjerna kring munnen tydde ej på vekhet i hjärtelaget.

“God dag, Bengta! Var så god och sitt opp i soffan!’2Inte ett ord växlades mellan Bengta och de tv& männen, ej en blick.

“Ser du, min flicka! När lysning begäres, skall bräden muntligen eller skriftligen afgifva sitt samtycke till äktenskapet. Därför skickade jag bud efter dig, så att inte din far och Jonas skulle behöf-va rosa med oförrättadt ärende. Ar du sinnad att ingå ett kristligt äkta förbund med här närvarande Jonas Göransson!”

“Ja”, sa’ bon kort och utan att se upp.

“Nå. Du vet också att en ung kvinna för hans skull..”

“Jag vet alltsammans!” afbröt hon nästan hårdt.

“Nåå. Och du hyser till honom en så fast och uppriktig kärlek, att du glömt och förlåtit allt, aldrig kommer att förebrå honom det! Utan älskar honom i nöd och lust med den kärlek, om hvilken Aposteln säger: ‘Kärleken vänder aldrig åter, han tror allting, hoppas allting, lider allting’!”

“Ja”, sa’ hon halfhögt efter en stund.

“Då har du väl heller ingenting emot att Jonas tar hem den lille, som Tilda inte kan uppfostra såsom det anstår ett barn af en man i sådan ställ -ning som Jonas, när ni två få eget hem. Mot det oskyldiga barnet kan du ju inte ha något agg, och fadern har du förlåtit — då gör du en god gärning och kan hoppas kärlekens lön af Herren.”

Busthållaren såg på Jonas, och denne såg ömsom på Bengta och ömsom på hennes far.

Bengta rodnade och bleknade om hvart annat.

“Det händer aldrig!’* sa’ hon skarpt“Hvarför inte dett Ska’ ni bli ett, s& hör därtill också, att båda söka försona den enes fel. Han har gifvit den lille lifvet — gif du honom modersvården 1”

“Hvad som har varit, har jag inte med att göra! Det är nog om jag förlåter!”

Hon reste sig upp.

“Nänej! Man kan förlåta på många vis. Hm! Nej, sitt, sitt! Men då fruktar jag att din kärlek inte är af rätta halten. Vore jag som du, skulle jag inte bygga min lefnads lycka på så lösan sand, vet du, Bengta!”

“Det där blir väl en sak mellan mig och min hustru, skulle jag tro!” sa’ Jonas, och hans röst darrade af vrede. “Där ska’ ingen lägga sig mellan barken och trädet.”

“Tror du att onda tankar och hemligt agg och all annan ohyra inte är värre — det suger all must och saft och kraft, du!”

Jonas teg.

“En fråga till, du Bengta!” tillade prosten om en stund. “Står där inte i denna stund någon annan bild för dig, någon, som har varit dit* hjärta kär — eller är det än t Skulle så vara — och det händer oftare än världen tror, att en rik flicka kan få tycke för en fattig yngling — så kom bara ihåg, att Herrans hand kan allt förändra och att de hinder, som människors själfviskhet kunna resa mellan två hjärtan, äro ingenting. Det är först när hjärtat själf dömer sin första, rena kärlek till döden, som hoppet är ute — då stänger hon sig själf från den rättaiyckan. Ocb gör det med en mened. Tänk dig väl för, Bengta!M

Flickan blef alldeles likblek.

“Min tös är inte af det slaget som slänger bort sig, ocb det bär börjar gå för långt!” sa’ rust-hållaren.

Prosten låtsade som ingenting.

Då hördes en svag, tveksam knackning på dörren.

“Stig in!”

Det var Tilda.

Blek var hon och tärd af sorg och kanske nöd, men af stor fägring, trots det hon var liten till växten.

“Goddag, Tilda! Åh, stig du mans på och bli inte rädd; det är jag, som sändt bud efter dig. Sitt bort i soffan! Sitt bort, säger jag.”

Bengta drog kjolarna åt sig, när Tilda satte sig i soffans andra hörn.

De båda allmogemännen sågo på hvarandra, pionröda af ilska.

“Har du skrifvit det härt” sporde prosten Tilda och gaf henne papperet.

“Ja”, svarade hon lågt.

“Har du fått skriftligt på hvad han skall ge årligen till uppfostran af ert barnf ”

“Nej, han har lofvat mig hundra riksdaler om året — och det är frikostigt; nu ska’ inte lillen be-höfva lida nöd, om jag får ha hälsan.”

“Hm! — Hvad skulle du säga, om han toge barnet till sig när han nu gifter sig?”

“Jag ska’ säga prosten rent ut att------”“Tyst!I hvad skulle du säga, Tilda?”

“Ooh! — Aldrig, så länge jag lefver. Barnet är min enda glädje, och den har jag köpt dyrt. Det ska* ingen människa ta’ från mig!”

“Hm! — Nähej! Vänta lite nu — sitt!”

Oeh prosten lät pennan i hast dansa öfver ett pappersark.

Om en stund reste han sig.

‘1 Se, här är skriftligt erkännande af dig, Jonas, att Tildas barn också är ditt, och en förbindelse att årligen betala till dess uppfostran hundra kronor samt att höja den summan till två hundra, om Tilda faller ifrån, innan pojken

fyllt femton år. Nu skrif-ver du under där och Mårten Mårtensson skrifver på som borgesman — ingen vet hur lifvet kan ge stalta sig. Jag och Bengta ska’ bevittna handlingen. Det är inte värdt att ni konstrar — då blir här inte lyst!”

“Åh, så finns det väl konsistorium!” sa' rust-hållaren och skar tänder.

“Ja, gå du dit — ‘jag följer', sa' Jon! Du är stolt öfver ditt gods, men Herren är med dem, som värna de faderlösa du, Jonas!”

“Jag ska' skrifva på”, sa' Jonas beslutsamt. “Det är inte mer än rätt.”

“Bra nog ändå?” sa' prosten och slog honom på axeln. “Nu är jag lugn för henne, den öfver-gifna — kunde jag vara detsamma för er, som ämna bli ett!” tillade han med sorgsen stämma.

“Nu är det aftaladt!” sa' Bengta kort.

“Nå, Mårten Mårtensson! Ska' du skrifva på som borgesman nu?”“Vill inte far, så gör jag det, om det är lagligt, förstås!” sa’ Bengta blek.

‘‘Det var bra sagdt, min tös! kanske kan det bli bättre för er än jag trodde! Men det duger inte — du har ingenting se’n du blir gift, om ni inte gör paktum! ’’

“Nej, vi ska’ inte ha några nymodigheter! Får jag hit pennan då!” sa’ rusthållaren.

“Nå, Tilda! svider det inte, när du tänker på att det skall lysa för Jonas och en annan!” sa’ prosten. Hon brast i gråt, men torkade strax tårarna.

“Åh! — Det har gått öfver något nu — strax var det rysligt! Kanske hade det blifvit svårare, om Jonas hade tagit mig — det kunde gått ut öfver lillen värst! Både han och jag hade kanske blifvit hubbade och skubbade i hvar vrå!”

“Kan du med uppriktigt sinne i dag inför Herrans anlete och den gamle prosten ta’ dem i hand och önska dem lyckat”

Hennes ansikte klarnade, fast tårar hängde i ögonlocken.

“Ja, det kan jag. Bengta passar honom bättre än jag. Och när nu inte lillen får lida nöd, så —”

Prosten reste sig, stor och vördnadsvärd.

“Ta’ dem då båda i hand och önska dem lycka — ska’ någons uppriktiga välönskan bli hörd, är det din!’1

Hon steg fram mot Jonas, blek, men med strå lande ögon, och fattade hans hand.

“Lycka till!” sa’ hon innerligt.

Tveksamt och skyggt vände hon sig mot Bengta. Denna steg upp och sträckte fram handen.“Jag önskar allt godt!” sa’ Tilda med lägre stämma och s&g upp.

“Tack!” sa’ Bengta och tog hennes hand i bägge sina, som skälfde af hennes inre rörelse.

“Nu kan du gä in i salen, Tilda! Jag tror att flickorna vilja bjuda dig p& en kopp.”

• •

“Seså, nu äro papperen klara, tror jag!” sa’ prosten, sedan hon gått.

Och så skref han in namnen.

Därpå steg han upp.

“Och vill ni nu gå hem från prästgården med bitterhet i hjärtat mot er gamle präst”, sa’ han leende, “så kan jag inte hjälpa’t. Jag har gjort hvad jag skulle göra — öfver kanske och inte under, som Mårten sa’ i dag. Och nu ska’ jag af allt hjärta önska er äktenskaplig lycka — om Herren kan anse den nyttig för er l”

“Kan inte inskränkningen tas bortf” sa’ Bengta med en liten darrning i rösten.

Prosten såg fast, men blidt på henne.

“Inte af mig, men bed du till Herran!” sa’ han. “Han ser till hjärtat!”

Men när rusthållaren och Jonas gingo ut, voro de ett hufvud lägre.

Och Bengta, som gick sist, kysste ödmjukt den gamle prostens hand.

Prosten lade hufvudet ner mellan sina händer, när han blef ensam.“Och ändå vet jag, att hon lofvade snickarens August tro och kärlek, innan han for till seminariet i fjol! Men det hör inte hit; jag varnade henne i dag.”

S& Jog han den stora husförhörsboken.

• •

I förstugan hördes tassande, tveksamma steg och hviskande röster.

“Knacka du på!”

“Nej, det skall väl du göra som är karl!”

“Du har mycket bättre snacketyg än jag.”

“Jo, jag tackar; jag riktigt skäms.”

Prosten spetsade öronen därinne och drog på mun; han visste hvem det var.

“Stig in!” ropade han därpå med hög röst.

De utanför stående blefvo så förskräckta, att de höllo på att kila sin väg.

“Gack du före!” hviskade en manlig röst.

“Nej, det hör väl dig till, som är karl!”

“Nå, blir det något af t” hördes prostens röst innanifrån.

“Jag tror vi gå igen-----”

I detsamma öppnades dörren inifrån, och prosten stod på tröskeln.

“Hvarför går ni inte in t” sa* han och nickade vänligt.

Mannen gaf kvinnan en liten puff, och så voro de båda inne.

“God dag, Hans! Och god dag, Karna! Sitt ner!”De bugade och nego, men ingen fick fram ett ord. Prosten slog sig ner i länstolen. Tystnad.

“Nåå!” sporde han ändtligen, och det ryckte i mnngiporna på honom.

De sågo förlägna på hvarann och knuffade hvarandra smått i sidorna.

“Har ni inte mål i mun!”

Kvinnan torkade sig om mun med förklädet, och mannen snöt sig med förtviflans styrka i en hvit näsduk, som genast blef snusbrun.

“Vill ni gifta er!”

“Ja!” svarade bägge på en gång och med lät-tadt hjärta.

“Hur gammal är det du är, Hans!”

“På det andra till sexti.”

Han blef alldeles röd ända opp i pannan.

“Och du, Karna!”

“Jag är fem år yngre—femtisju till Michaeli.’-2 “Ni ä’ just inte några dufungar, nå’n af er.” “Hans har inte blifvit färdig förr!”

“Jag trodde, ni var öfverens för öfver tretti år se’n!”

“Ja, nog ville jag!” sa’ Karna raskt. “Men Hans har väl trott han skulle få nå’n som hade lite

mera gods------”

“Aah!” — svarade Hans säfligt.

“Han har gått och hoppats i det längsta hos nämndemannens änka, men hon ville inte alls.” “Nää, så säger hon åtminstone”, sa1 Hans. “Och så har du nu beslutit att ta’ Kama!” “Jaa, en börjar ju bli gammal och skröplig nu och behöfver nå’n, som kan passa en. Och så ärju hennes hns inte så dåligt, när väggarna bli lite hvittade — och det kan jag göra själf. Och kon är duktig att mjölka. Jag har torf i undantag — 20 lass! Och fast Karna haft lite ondt i ena handen, är hon ferm att spinna — så jag tror nog det är Herrans vilja.”

“Hml — Och hvad tror du, Karna 1”

“Åh, jag tycker nästan jag skäms för folk att vi ha gått så länge och inte gjort allvar af det. Jag har ju varit glad vid Hans, se’n jag gick och läste fram mig, tror iag. Nu ä’ vi så gamla bägge två, att det nästan låter som ett spektakel att stå och lofva hvarandra kärlek i nöd och lust. Men det var väl inte Herrans vilje att det skulle, bli af förr, och jag kan åtminstone få bli honom ett stöd på hans ålderdom. Kanske vi kunde fått gå mer igenom, om det blifvit något af förr — Gud vänder nog allt till det bästa. Fast det har ju varit långt och

tungt de många åren---------”

‘‘Jojo! kan väl tänka det.”

‘‘Och Hans, som alltid varit lite världslig, kan behöfva någon, som läser för honom och talar om

det ena nödvändiga, när dagen skymmer------’J

‘‘Men om du själf blir sjukt”

‘‘Ah, hon — hon är stark som en björn!” “Skulle så hända, har jag honom ändå när mig i mina sista stunder! Det kan ju bli solsken på kvällen, fast det har varit en mulen dag.”

“Nog kan du aflägga ditt äktenskapslöfte med friburen panna!” sa’ prosten, och hans blick blef fuktig.

Och så skref han in dem.“Hvad a* vi skyldigat” sporde Hans lite ängsligt.

Prosten log omärkligt.

“Hvad tycker du det kan vara värdt att fä henne t” sporde han.

”Se, vi ha ju inte mycket någondera.”

Och han ref sig bak örat.

Earna trampade honom på foten.

”Inte ska’ du gnida på de styframa!” sa' hon och såg bönfallande på prosten, liksom hon velat be om ursäkt för att Hans var så världslig.

”För husmän är det bara en riksdaler”, sa’ prosten.

Hans tog efter långt letande fram en silfver-riksdaler.

Earna dök ned i kjolfickan.

”Här är en för mig — jag skulle gärna gett två för att få Hans.”

”En riksdaler för båda bara!” sa’ prosten.

”Ta’ då du din tillbaka, Earna!” sa’ Hans raskt och sträckte ut handen.

Earna vände sig från honom.

”Ta’ den, snälle prost!” sa’ hon, “och ge den åt nå’n fattig kvinna, när hon går i kyrke — efter sitt första barn. Vi få inga.”

Hans stod alldeles handfallen.

”Tack, Earna! Det skall jag göra!” sa’ prosten. ”Du kan vara säker att den blir det välsignelse med!”

Så gingo de. Efter mycket krusande.

“Den kunde vi haft själfva — sådana växa inte på enbuskar!” muttrade Hans i förstugan.“Fy skäms!” sa* Karna med gråten i halsen.

Prosten stack hufvudet ut genom dörren.

“Sådana som Karna plockar man heller inte på träd, du Hans! Och egentligen satt hon för högt för dig — det ger sig om hon kan höja dig litet ur jordens grus: annars får hon dig inte med sig ditopp, du! Jordmask, duu! Just du, ja!”

Och så låste han dörren med en försvarlig smäll.

På hemvägen gick Hans tre steg efter Karna. Nu var det han, som skämdes.

• •

“Hvem kan det vara?” mumlade prosten. “Stig in!”

“Förlåt, att jag kommer igen, men jag skulle så gärna vilja tala ett par ord med prosten. Rent ensamt, förstås!”

Det var Bengta.

‘ ‘ Sitt, mitt barn! Sitt!9 9

“Jag förstod nog att prosten pikade mig för Augurt — och det har också varit bra med oss länge: han hade mitt löfte och jag hade hans.”

“Jag har hört något sådant.”

“Och nu tror prosten att jag har svikit min tro mot honom, som är fattig, för att få Jonas, som är rik?”

“Det händer så ofta på det viset!”

“Men se, så är det inte: det är August, som har brutit sitt löfte — är det. Annars skulle ingen fått mig att böja mig — ingen i världen, och jagskulle hellre ätit torra brödet med honom än suttit vid all världens köttgrytor. Men nu skulle jag inte ta1 honom, om han så vore rikare än kammarherren på Godsbo.”

c * Och du är viss att han vändt sin håg till någon annan V 1

“Det vet jag inte, men han har brutit sin tro mot mig.”

“Verkligen?”

“Prosten ser förvånad ut? Hör på baral

“Strax efter det August hade rest till Lund för att sluta vid seminariet, kom jag in till sta’n en dag med far, och då gingo vi opp på ett hotell och skulle dricka ett glas vin, för far träffade en exerciskamrat. Och som vi sitta där, öppnas en dörr till ett annat rum på glänt, och hvem får jag se därinne? Jo, August, som står med armen om lifvet på en af uppasserskorna och kysser henne. Flera slag, prosten! Det var som där hade gått en knif tvärtigenom mig.”

“Såg du inte miste? Jag skulle inte trott det om August.”

“Miste! Hm! Det var inte så väl! Jag sprang bort och öppnade dörren — och då vände han sig om. Det var tyvärr nog han: han blef blodande röd, när han såg mig och släppte markattan.”

“Hvad sa’ din far för det du sprang dit bort?’J

“Han frågte förstås, hvad jag skulle där att göra, men jag sa’ bara, att jag hade sett en räf hänga vid disken, och den ville jag se närmare på. Men när jag tittade riktigt efter, så var det bara en vanlig bondhund där låg. Så sa’ jag.”“Hm!”

‘‘Dagen efter hade jag ett långt bref: han var förkrossad af ånger oeh förtviflan; han skalle aldrig

i lifvet mera-------liksom det var första gången.

-----Och han skalle ta’ lifvet af sig. — Usch! Jag

vämjdes vid honom och vid mig själf!”

“Hvad svarade du!”

“Jag skickade alla hans vers och hans torkado förgätmigej tillbaka — och inte ett ord. Kudden, som jag gett honom har han behållit — han har väl gett den åt någon värdshusslyna! Väl bekomme!” “Du är utan medlidande — döm inte för hårdt! Sann ånger afplanar all skuld.”

“För hårdt!!! Hvad skulle han ha sagt om jag hade gått och låtit kyssa mig af en kypare inne i Lund! Svara mig på det! Är inte trohetslöftet lika heligt för en karl som för en kvinna! Eller ska’ en hustru hålla till godo med ben och senor, se’n det lättsinniga världslifvet har tagit märgen! Om jag hade haft så mycket som en tanke för någon annan se’n jag vuxen blef, skulle jag inte sagt om det! För hårdt! Det finns inte dom, nog hård för sådan falskhet!”

“Men Jonas, som du tar, har ju felat och fallit

djupare ändå. Barnet------”

“Jonas! Han hade inte gifvit något trohetslöfte. Och Tilda ser nå’nting ut — han har blifvit frestad utan att ha någon sköld. Men August var bunden vid mig genom ett heligt löfte, och den där mamsellen — jag skulle inte velat ta’ i henne med

eldtång.-----En, som kanske halfva stan' har gått

och klappat och kysst! Smaklig måltid! Inte vetjag för resten, om han inte gått ända till grofva gärningar i sin otrohet — det skulle jag åtminstone alltid misstänka.”

“Men när du förlåter Jonas — kunde du inte förlåtit August ?”

“Förlåta — kanske?! Jag vet inte. Men om det också hade gått, skulle jag aldrig kunnat tro på honom mer. Och därför äJ vi skilda för lifvet.”

Hon reste sig.

“Det var bara det jag ville tala om. Har jag inte handlat rätt?”

“Kärleken förlåter allting, säger Aposteln.”

“Det måste vara en usel kärlek som förlåter falskhet!”

“Jag förebrår dig visst inte, mitt barn! Du kunde inte handla annorlunda — och August får nog dyrt plikta för det felsteget, kanske redan här i tiden. Men det kan komma en dag i ditt lif, då ditt hjärta inte vill tala bara om att handla rätt, utan att handla ömt och kärleksfullt. Hemmet sätter en hustru i så många svårigheter — du kan nog få tänka öfver om ditt handlingssätt mot August var dikteradt bara af kärlek — eller af lite sårad egenkärlek. Nå, du har valt — jag skall inte säga ett ord, som lägger sten på börda. Ty, ser du. Bengta, om du också inte för all

världens lycka ville ta’ August till make, så kan du heller aldrig glömma honom. Du har gråtit honom in i din själ — och du får nog känna ärren så länge ditt hjärta klappar — och se’n du svurit en annan trohet vid altaret.”

“Men hvad skall jag göra? Råd mig, hjälp.”Och högt snyftande kastade hon sig i soffan med näsduken för ögonen.

1 ‘Där kan ingen råda mer än En — gå till honom. Lifvet har svåra strider för sådana naturer som din, men, ser du! sådana är ock förvarad en ovansklig segerkrona! Tänk dig bara väl före, innan du låter viga dig vid Jonas!”Snåljoben,

När alla människor i byn kallade Jeppa för “Snåljoben”, kan hyar och en förstå, att de fattiga inte sleto upp hans trösklar.

Det var en besynnerlig kurre.

Han hade aldrig vurmat för mer än en ting. Och det var musik. När han som barn fick följa med far till grannsocknen, där det fanns orgel i kyrkan, satt pysen alldeles likblek, under det där spelades, och endast de tindrande ögonen förrådde glöden i hans inre. Men när han se’n kom hem, blåste han de märkligaste melodier på pilpipa och satte två extra strängar af snodd sytråd på drängens psalmodikon.

Snart gjorde han fioler af cigarrlådor och bytte sig till strängar af snickaren för svinfötter, som han tiggde af modern.

Men inte kunde nämndemannen tillåta sin Jeppa att bli birfilare; af spelmän blir det ju aldrig folk utan bara elände, det kunde man ju bäst se på snickaren — han hade spelat så han ägde hvarken bord eller bänkar.

Och sedan gubben på Jeppas rygg slagit sönder ett par riktiga fioler, som sonen skaffat sig, blef Jeppa liknöjd för allt. Ja, efter faderns död tog han ut sitt arf, köpte ett litet hus vid kyrkan, skaffade sig

SISen ko och en gris, dem han själf skötte, och drog sig helt och h&llet undan frän världen.

Kom någon af åbosönerna till honom, såsom under de första åren nog kunde hända, var Jeppas tal: “ja, ja; nej, nej”. Och de tyckte det var af ondo, helst han aldrig heller tycktes ha något i skåpet.

På böner om pengalån svarade han alltid ett torrt nej.

Bad någon om mat, fick han ett stycke bröd, en half spickesill och två kalla potatis jämte tillsägelse att genast ge sig af. Behöfde en fattig granne köpa mjölk fanns sådan gärna att få hos Jeppa, men han tog alltid en skilling mer för halfstopet än andra. Ville en handtverkare låna bröd, dricka eller potatis, gick det gemenligen också för sig, men Qud nåde den, som inte gäldade igen med bättre vara än han fått och i rågadt mått. Och så skulle stackaren dessutom laga allt gammalt skräp gratis.

Det påstods till och med att Jeppa i en spann på logen hade fjorgamla potäter, dem han lånade bort på hösten för att få nya i stället på sommarsidan året efter. Andras afund aktade han lika litet som deras spe eller de många historier, som cirkulerade om honom, såsom att han skulle spela fiol på kyrkogården om nättema, att han en sommar vandrat kring hela Skåne efter en ryktbar fiolspelare och vid dennes konserter stått utanför fönstren och lyssnat. Ty naturligtvis var han för snål att köpa biljett.

Det påstods att han själf konstruerat en kam-marorgel, men ingen hade sett den, s& det var kanske bara prat.

• •

Så kom julafton. Det var vid 7-tiden på morgonen.

I "Snåljobens” staga plirade tranlampan lika ynkligt som vanligt. Men där var sopadt och snyggt. Och eldadt.

Jeppa satt i skjortärmarna och summerade sina sparbanksböcker; han var inte af dem, som gömma sin mammon i gamla strumpor — då räntar den sig bättre i bankerna.

Plötsligt knackade det på dörren.

Jeppa tittade helt förvånad dit bort, men rörde sig ej. Först vid upprepad knackning steg han långsamt opp. läste ner böckerna i en kista, gick bort ocb öppnade.

En torftigt klädd kvinna steg in; hon neg ödmjukt och med skygg blick. Blek och förgråten.

Det var hans broders hustru.

“Per dog i natt", sade hon slutligen tonlöst.

Jeppa teg.

"Jag vet bara inte hur jag skall få honom hederligt i jorden!"

Intet svar. Hon började snyfta.

"Har du inte ett tröstens ord att ge mig t"

"Hvad svarade du mig för tolf år sedan?"

"Jag kunde inte svara på annat sätt!"

"Men jag friade förr än Per."

“Den en ska’ ha, får en."“Det en ska* ha får en också — se’n är det bara att ta’ vara på det. Men då får en inte göra storkalas hvar jul och kristnagille hvar midsommar. Per var en af dem, som alltid få det som de vilja ha, ty han ville alltid som andra. Men braska och rusta är en dyr lusta.”

“Hade du haft en broders hjärta för honom, hade brödskifvorna inte varit så tunna de sista åren'', sade hon förebrående.

“Tror du mina pengar hade räckt längre än dinat”

“Jag har inte ett ondt ord att säga på honom vid hans graf.”

“Nå, då ligger han ju lugnt”

“Men barnen har ingen som står dem närmare och kan hjälpa nu. Du kan väl inte vara så obarmhärtig, så du... ”

“Jag kunde stått dem närmare. Men då sa’ du nej — nu är det min tur.”

“Och du, som äger dina tre tusen riksdaler kanske.”

“Femton skall det väl vara till nyår. En samlar mycket på tolf år — både pengar och agg. ”

“Hvad har du för glädje af allt hvad du samlar!”

“Hvad har ni för glädje af allt hvad ni lefvat opp!”

“Där har åtminstone varit glädje.”

“Nå, så lef på den i juldagarna, då!”

Hon dolde ansiktet i förklädet.“Ja, d& får jag gå. Det kan inte bli bittrare att äta socknens bröd än en hjärtlös släktings”, sa’ hon och reste sig upp.

“Kanske det!”

“Och måtte du inte i din sista stund få känna din hårdhet för tungt! Glad jul skulle jag väl säga! Och Han, som ser till änkor och faderlösa, skall väl se till mig och de mina. Farväl!”

Och så gick hon.

Han satt länge i tunga tankar. Så blåste han häftigt ut lampan, ty ute var det full dag.

* •

•

Få eftermiddagen steg prosten in. Då stegen hördes på förstugubron, skyndade Jeppa att gömma fiolen under sängtäcket.

“God dag, Jeppa Andersson! Och glad jul!”

“Tackar! Detsamma tillbakaF-*

“Jag kommer från ett sorgens hem. Du vet väl, att Per dog i natt?”

“Ja. Inga var här i morse.”

“Hörde det. Jag var där med en skärf, men jag har många själf att mätta, och därför gick jag hit.”

“Jag hade tänkt mig till prosten en af dagarna”, afbröt Jeppa.

“Nå, det var bra. Du är en förmögen man, säges det.”

“Ja, jag har samlat lite. Och det är just det vi skulle tala om. Prosten vet ju de kalla mig för ‘Snåljoben’?”“Hm!”

“Och snål har jag varit i många år — namnet är bra påhittadt. Men jag har aldrig gjort någon annan för när än mig själf och aldrig procentat. ” “Det har jag aldrig heller hört någon säga.” “När jag växte opp, var jag så glad vid musik — det var mitt lif, men far tålte inte, att jag spelade. När jag blef min egen herre, var det för sent att börja, och stenbacken här måste jag bryta opp för att föda mig, om jag inte sknlle röra styfrarna. Fiolen ljuder inte bra under krokiga fingrar. Så har jag aldrig hunnit någon väg, och strängaspelet i mitt hjärta har blifvit ostämdt; jag har inte lefvat riktigt, utom de få gånger, som jag har fått höra en riktig konstnär, och efteråt har jag varit så mycket mer missnöjd med allting och mig själf med.”

“Jo, jo, stackars Jeppa!”

“Se, far hade aldrig vuxit opp så han hade fått höra sång och spel. Där fanns inte en orgel i hans födelseförsamling heller — och där de inte ha orgel i kyrkan, där få de aldrig nå’n aning om det nya Zions härlighet. Och där finns ingenting, som gör människan blidare än musik.'”

“Det trodde inte Inga, när hon gick ifrån dig i morse.”

Jeppa teg en stund innan han fortsatte:

“Och ingenting, som gör henne hårdare än när hon längtar förgäfves efter toner. Och se, därför har jag sparat och snålat för att få samman ett kapital till en gärning, som jag tror är Herranom behaglig. Har en ett mål i sikte, så skall man styrapå det och inte bry sig om slingerbultar från ena eller andra sidan. Unnar man sig ingenting själf för att hinna fram, är det nog att man inte missun nar andra något.”

(‘Hm, det vill säga, att... ”

‘ ‘Att jag tänkt ge tio tusen kronor till inköp af en orgel i kyrkan här — jag vet att till det pri set kan det fås en bra orgel med fullt verk.” Prosten reste sig opp.

“ Det var ett vackert tillbud, och som kyrkans förste tjänare för jag frambära dig allas varma tack. Det kommer att göra ditt namn hedradt i årsböckerna”, tillade han med en forskande blick.

“Aåh. Det är inte meningen: gifvaren vill vara okänd. ‘Snåljoben' kan gärna bära namnet till döddagar — pytt, liksom jag hade frågat efter folka-prat! Men skall där bli glädje med orgeln, ska' vi ha hit en, som kan spela den — och därför får här vara organistlön. Jag hade tänkt att ge 150 kronor om året så länge — efter min död blir det fem tusen anslagna för den saken. Annars kunde det hända sig så, att där ingen glädje blefve med gåfvan: här behöfs något, som kan väcka opp folket, som bara eljest tänker på buken och mammon.”

“Em. Inte så galet sagdt! Hm. Tror du, att du själf kommer att få någon glädje af gåfvan?” “Måtte väl det — när jag hunnit mitt mål!” “Jaha. Men tror du inte, att du skulle ha större glädje af att ge din brors efterlefvande en del af pengarna och låta orgeln bli lite mindre, till exempel?”“Nehej! Ska' det vara, så ska’ det vara ordentligt.’1

“Men tror du inte att för Himlafaderns tron en glädjesång från ett af barnen, som du hjälpt, skulle klinga ändå

skönare än någon orgelstämma! Tror du inte det!”

Jeppa teg förstämd.

“Det fanns en historia förr i världen om en, som tog från de rika och gaf de fattiga, och — och det räknade han sig till förtjänst. Mig synes som du också skulle ta’ miste, fast på det andra sättet: du vill ta’ från de fattiga och värnlösa hvad både blodets och kristendomens bud säga dig till att gif-va, för att bringa det som gåfva åt Honom, som råder öfver allt och som hör harmonier från oräkneliga solsystemer — mest kanske lofsånger från oskyldiga barnaläppar. Du har nog i ensamheten tänkt mycket och tänkt tungt, men du har tänkt på ditt eget vis och därför har allting ställt sig i orätt belysning. Den lille ofödde minste, som aldrig fick se sin far i lifvet — tror du inte, att hans jämmer i nöd och svält skulle skära igenom, om där så kunde bli både trumpet och basun i din orgel!”

Jeppa dolde ansiktet i händerna.

“Hvad är det då för glädje af allt hvad jag försakat och gnidit och sparat!!,?

Prosten gick bort och klappade honom på axeln.

“Slå nu inte öfver! Bli en far för de små först... ”

“Det var inte så Herrans vilja — och inte Ingas heller!”“Jag vett Och det är inte att tala om den Baken nu. Anslå du halfva summan till orgeln, till exempel! Jag skall nog vara man att genomdrifva resten på en kyrkostämma, och kyrkan skall ändå lika fullt få sin orgel.”

“Men det blir inte min orgel!”

“Hm! Se, du Jeppa! Det var det jag var rädd för: du tänkte mindre på Herren än på dig själf. Det är så mycket nödvändigare att du börjar ditt kärleksverk på jorden — det går långsamt för människan att höja sig opp till Gud.”

Så reste han sig, gick bort till Jeppa och tog hans hand.

“Och nu säger jag dig farväl med en hjärtlig julönskan; jag hoppas, att Han, som lät föda sig till ett värnlöst barn och hälsades af änglasånger, skall också upplysa din själ. Frid på jorden och människorna ett godt behag!”

Därmed gick prosten.

• •

•

Det var en hård strid som Jeppa kämpade i ensamheten. Gamla minnen och drömmar, svikna förhoppningar, prostens allvarliga ord, hans egen stora plan, som nu tycktes honom så obetydlig — allt stormade in på hans själ. Han grep fiolen och sökte ge toner åt tankarna, men ackorden gledo beständigt öfver till julkoraler.

“Var hälsad, sköna morgonstund!”

Det var allt en förfärlig morgonstund för den stackars Inga! Per, som alltid varit så glad ochhurtig — han skulle gå fortare hädan än enstöringen! Och från alla sina små! Han hade sett en af dem så ofta, en liten kry en med nötbruna ögon, och bytingen hade till och med en dag stannat utanför grinden och halfhögt sagt: “Snåljob!” och därpå sprungit.

Om Jeppa ändå skulle gå dit ner! Mat att komma med på en julafton hade han väl inte — kanske potatisgröten kunde gå an ändå t Och så svinfötterna! Pengar hade han inga hemma och kunde inga få förrän efter helgen!

Men bara han ginge dit, så vore det något, — det kände han inom sig. Han tvekade, och så klädde han sig. Men uppsköt alltjämt att ge sig i väg. En gång klädde han åter af sig.

Men prostens ord gåfvo honom ingen ro, och sedan det blifvit skumt på aftonen, ställde han sina steg mot det gamla hemmet.

• *

De sutto kring bordet tysta och sågo på hvar-ann' med skygga blickar.

Bordet var ganska väl försedt med godt af alla slag; prosten hade synbarligen inte endast delat tröstens ord med de öfvergifna.

Då Jeppa steg in, vände sig alla. Det gled ett gladt skimmer öfver Ingas anlete, och då hon steg fram och bad honom välkommen, tryckte hon varmt hans hand.

"Det är er fars bror", sa' hon till barnen."Det är 'Snåljoben'!", ljöd det halfhögt från en liten ljuslockig byting med nötbruna ögon.

Modem blef helt blek af skräck.

"Ja, det är så", sade Jeppa, och där spelte ett egendomligt leende kring hans läppar. "Men", tillade han, "ni kan väl lära er annat namn på mig med tiden."

"Kan du spela fiol!" sa' den brunögde.

"Tyst pojke!" manade modern.

"Nej, men jag skulle vilja kunna det. Tycker du om fiolspel?"

"Ja, så mycket; men jag tyckte bättre om skolmästarens orgel, som han har inne hos sig. I går spelade han: 'Var hälsad, sköna morgonstund!'

för mig; jag kan den utantill."

"Nå, då får du sjunga den för oss i kväll sedan!"

Och i julnatten klungo de späda barnarösteraa så härligt. Jeppa måste vara med och sjunga.

Och då smalt den sista isen kring hans hjärta.

Den lille brunögde somnade på hans knä, och i sömnen log han så vackert och sade halfhögt: "Par!" under det han borrade in det burriga huf-vudet i Jeppas tröja.

Då kastade Jeppa en lång blick på Inga, som försänkt i djupa tankar hvarken hörde eller såg.

"Godnatt! Nu är det jag som säger dig: gladelig jul och tröst af Herran!"

"Att du kom, var redan tröst och glädje."

"Ja, sörj inte för de små — så länge som jag har något, så... ""Men det bästa är att slippa känna sig sä ensam — det känns allra svårast vid juletid."

"Kanhända; annars känns det tungt nog

alltid."

"Ja, du har försökt det, Jeppa."

Och hennes blick var fuktig. Men icke af makans smärta utan af moderns hopp om ljusare da-kw för sina kära,Stina sladdermaska,

Första gången jag såg henne var i kyrkan, berättade skolläraren. Jag hade följt min mor dit och satt naturligtvis, enligt ortens sed, bredvid henne i fruntimmersbänken. Jag fick lukta på gummornas lavendelkvistar och eau-de-cologne-flaskor och fick min konfektbit som de andra, när struten gick rundt.

Just som jäg under bönernas läsning låg nedböjd i bänken, hörde jag en röst bakom mig:

"Kersti, se på skomakarpojken! Har inte skomakarkäringen sytt om sin brune varkenskjol till den snor vargen! Och så har han nattkappa — men tvätta honom bak öronen ha de glömt — se, där sitta stora grimor!"

"Dä' va' lögn!" skrek jag till.

Prästen läste just: “Gif fridsam och lycklig sammanlefnad —”

Han tystnade, allas hufvud döko upp ur bänkarna, och mor, som i sin andakt blott hört mitt rop, nöp mig i armen, så att jag började gråta högt.

Som i en dröm såg jag prästens stränga öga hvila på mig. Så fortsatte han. Jag kröp snyftande djupt ner i bänken, men tittade bakom mig. Den, som sagt, att jag ej var tvättad, var alldeles röd i synen.Allt annat skulle jag tålt — det förargade mig nog att hon i mina nya kläder kände igen mors gamla kjol och hela min glädje öfver kostymen var försvunnen. Men när hon påstod, att jag ej var ren om öronen — det var för hårdt: jag visste nog hur mor gnott mig på morgonen, och därför kunde jag inte tiga.

När prosten gick opp för predikstolen för att läsa upp kungörelserna, böjde han sig in i vår bänk och sa’ “kom in i sakristian se’n”!

Mor blef både röd och blek — en sådan skam hade aldrig förr händt henne, och hon såg på mig med blickar, som om jag varit en missdådare. Så böjde hon sig ned och sa’: “Hvarför sa’ du så?”

Tårarna hängde i ögonlocken på mig, men jag sväljde för att ej brista i gråt igen. Och om en stund lyckades det.

“Hon sa’, att jag inte var ren om öronen.”

“Hvilken hon?” sa' mor och såg sig om.

“Den där med den breda munnen!”

Och så pekade jag på henne.

“Ack, hvad han ljuger!”1 sa’ den och himlade sig.

I det samma kom prästen ner igen.

Mor tog mig i ena handen, men med den andra grep hon i kvinnans tröja och sa’ beslutsamt:

“Nej du, du går allt med in, du!”

Och hon höll fast sitt tag.

Så stodo vi alla tre i sakristian.

“Har du inte mera vördnad för den heliga Herrans gudstjänst, din lymmel!” sa’ prosten och riste mig duktiga tag.“Det var hennes skull”, sa1 jag ganska oför-färadt.

“Det var en nedrig pojke att kunna ljuga inne i sakristian för sin vördige själasörjare”, sa’ kvinnan.

“Tyst och låt honom berätta! Nåå!”

“Joooho, hon sa’, att — mina nye kläder a* af mors varkenskjol, som ä-hä, omsydd till mihig, och det är sa-hant, men så sa’ hon att jag inte va’ tvä-hättad i öronen, och det var osanning, för mor gno-hodde mig en hel timma i dag.”

“Jaså”, sa’ prästen och såg förkrossande på henne.

“Det vet den evige, allseende Guden —”

“Tig kvinna! Och stå inte och svär dig men! Det är inte utan orsak som de kalla dig Stina Slad-dermaska, du! Församlingen är full af oreda genom dina historier, du! Det kan väl en åsna begripa, att inte ett barn sätter ihop sådana historier i Herrans helgedom, du!”

“Förlåt honom, kyrkoherde!” bad mor med tårar i ögonen. “Han förstod inte bättre.”

“Han ska’ förstå att tiga i templet, ska’ han. Men denna gång förlåter jag dig — det var mest hennes fel.”

Och han lade sin hand på mitt hufvud.

Jag kände mig som en hjälte, och mor med •*— det såg jag.

Så fick Stina sig en ny straffpredikan; vi kysste alla enligt dåtida bruk prästen på hand, och så bar det ut.Men pä kyrkogården atodo flera grupper väntande och skulle ae pä oss, när vi hade varit inne och fätt uppsträckning.

Kvinnan som suttit bredvid Stina och hette Kersti, steg fram till oss och sa':

"Du kunde gärna lära dig att tiga i Guds hus åtminstone — en kan inte fä nå'n andakt om man sitter bredvid dig. Hvad hade du med pojkens kläder att göra eller med hans öront Det var lika godt åt dig!"

Mor morskade opp sig.

"Kyrkoherden sa', att det var inte pojkens fel, utan hennes, sa' han ja, det sa' han", bedyrade hon. "Och det kan bli fråga, om du får gå till altaret i år, eller om du inte får dig en gliring på husförhöret! Och det kan vara rätt åt dig — hvarken stora eller små ha fred för din lede mun!"

"Jaha, gå ni på bara! Ni ä' allt några Herrans juveler. Du Kersti, ska' först se efter dina egna ungar, så att där inte kryper nå'nting på tröjorna, när de komma i kyrkan, och så kan du hålla efter din man, det svinet; i går satt han hos skräddaren och drack opp 50 öre i öl. Och så kan du lyss efter, när han möter snickarens Berta, hvad de ha att säga hvarandra. Och du, skomakarkä-ring, som går och ser hällörad ut och pratar med dina kvinnor om världens syndafördärf — det vore bättre att du lagade hålen på din mans tröjarmar och toge ner spindelväfvarna i taket och —"

Och så gick hon på en lång stund.

Hon måtte ha träffat ömtåliga punkter, ty bådeKersti och mor blefvo röda i synen och gräto af harm. Och de kringst&ende skrattade.

Men då upphof jag min röst, efterhärmande prästen, och sa' 2

''Tig, Stina Sladdermaska."

Alla utbrusto i gapskratt. Stina for efter mig för att få mig i kalufsen. Men mina ben voro för snabba. Och jag sprang, viss att jag stukat henne.

Det var mitt första sammanträffande med Stina. Det blef inte det sista, ty från den dagen stod hon ärligt efter mitt argesta. Till gengäld klådde jag hennes pojke, hvar jag kom åt honom.

• *

•

Jag stod alltid godt med prästen sedan under min uppväxt: lätt hade jag för att läsa, och det var han som se'n gjorde att jag fick studera oeh blef skollärare. Men en gång sväfvade ovädret öfver mig.

Under konfirmationstiden var det oss naturligtvis förbjudet att bevista dansgillen eller dylika tillställningar. Och jag var af naturen inte lagd åt det hållet, så att jag höll mig fjärran; men om många andra spordes det, att de smögo sig dit.

Så en kväll jag satt ute på stättan, kommo prästens två mamseller spatserande förbi, och den ena sporde om jag inte ville göra dem sällskap neråt furulunden, där dansen brukade trådas på lördags-och söndagskvällarna. Där hade kommit en ny spelman, som skulle vara nå'nting rent extra fint och som kunde gamla melodier och folkdanser, somna mestadels voro förglömda. Och honom voro de så nyfikna att få höra, att de smugit sig ut, hvar-dera med en stor sjal om hufvUdet och utan hattar.

Jag erinrade dem, att jag som läsbarn inte finge besöka dansbanan. De skrattade och sade, att de inte heller tänkte dansa. Men jag kunde ändå gå med.

Nå, jag gick och vi stannade ett stycke från de dansande paren. Där var ett ovanligt lif, och ryktet om den nye spelmannen hade lockat mycket folk. Ja, några äldre började svänga om i de gamla danserna.

När vi efter en stund gingo hem, mötte vi Stina, som log försmädligt, när hon såg mig. Prästgårdsmamsellerna

svepte sjalarna tätt omkring sig, ty de voro just ej angelägna, att Stina skulle känna igen dem — hon, som satte ihop historier om alla människor.

“Go’ kväll”, sa’ Stina och neg djupt. ‘‘Jaså, läsbarnen ä’ ute och ta’ sig en sväng på sabbaten!”

‘‘Gå du mans till prästen och sladdra”, sa’ jag lugnt. ‘‘Det vankas inga sladdersmörmatar den gången.”

‘‘Vi få se”, sa’ hon och försvann.

Följande dag hade hon själf eller genom andra hviskat ett ord till prästen. Han såg strängt på mig, och jag blef ombedd att stanna kvar efter de andra.

‘‘Jag hade inte trott om dig, att du går på dansbanan om söndagarna”, sa’ han,

‘‘Jag har aldrig dansat ett steg i mitt lif”, sa1 jag lugnt.•‘Men du var där i går?”

“Jag bara såg på.”

“Förstår du inte att det är djäfvulen, som fres tar människan på det sättet också?”

“Jag hörde på den nye spelmannen, som kan så många gamla danser —”

“Oho, frestar’n har fått makt med dig riktigt — du ursakar dig, du.”

“För resten följde jag bara dit två fruntimmer!”

“Aj. aj, min son! det är den svåraste frestelsen för en yngling, som vill sin väg ostraffeligen gå.”

Jag hade svårt att hålla mig allvarsam, då jag sa’:

“Det var kyrkoherdens egna mamseller, som bådo mig göra dem sällskap, och så mötte vi Stina Sladdermaska, och —M

Gubben blef först flat, sedan brast han i skratt. Därpå ropade han in dem.

“Ä’ det ni, som går och förlockar mina läsbarn in på förbjudna vägar?” sporde han skämtande.

Och så förklarade de allt. Jag blef bjuden på kaffe och dopp, och de spelte piano för mig.

När jag var nära hemmet, dök Stina upp bak en gärdesgård. Hennes breda, tandlösa mun grinade vidrigt.

“Hvad vankades det hos prästen i dag?” sa*

hon.“Kaffe och sju sorters kakor ock pianospel*', sa* jag öfverlägset. “Jag blef bjuden in till mamsellerna, som jag följde i går kväll.”

Hon gaf sig af.

Jag ropade efter henne.

“Men hälsa du din rödhårige pojke, att han skall akta sin rygg härnäst jag får fatt i honom!”

Och nog dängde jag honom en gång se’n jag läst mig fram, när jag råkade på honom just som han tände eld på en myrstack.

• •

•

När jag så hade gått igenom seminariet, fick jag alla rösterna hemma, fast jag se’n fick spörja att Stina hade spridt ut de värsta historier om mig.

Och med tiden funderade jag på att få mig en hustru, förstås. Det dröjde heller inte länge förr än jag och landstingsmannens Karna blefvo öfver-ens. Hon var fin och fager, lite pengar hade hon också och hade varit i sta’n och lärt sig lite finare handarbeten. Det värsta var, att hon var så tung till humöret, och förfärligt svartsjuk: jag kunde knappt tala med ett annat fruntimmer, utan hon blef sur i synen. Det gjorde mig många svåra stunder.

Och inte blef det bättre för det jag talade förstånd med henne: det halp, förstås, för ögonblicket, men det var snart likadant igen. Jag förstod nog, att det berodde inte så lite på att Stina hade sin gång där i gården. Och det sa* jag Karna flera gånger.En kväll gick jag hem till landstingsmannens. När jag gick igenom trädgården, hörde jag Karnas röst i en löfsal. Men jag hörde också Stinas.

“Du kan vara så säker, Karna, att han har nå*n galanta i sta’n — det är inte godt att veta hur många barn han har.”

“Det tror jag honom inte om, sa1 Karna tungt. Men jag tror han tänker på någon annan. Jag tittade efter i hans byrålåda, som du sa’, sista gången jag var där och han var inne i skolsalen. Det var inte rätt, men jag pintes så svårt. Jag hittade ett papper med vers på. Till mig är det inte — mig gör han visst inte vers till. Och då måste det vara till någon annan. Ack, det är så vackert, så mitt hjärta vill brista, när jag tänker på att det är till nå’n annan.”

“Ja, hvad har jag sagt? Nu har du fått opp ögonen! Låt mig se! Jo, jag tackar. *9

‘Har ej du hört den fagra sagan,

Som löser många gåtors knut?

Långt förrän vi bland jordens klagan Och tomma nöjen vräktes ut,

Som änglar vi tillsammans lekte I sorgfritt Edens himlasal Och salighetens vindar smekte Vår kind i tusen seklers tal.

Vid brus af evighetens vågor Kring allgod Himlafaders tron Och lysta utaf stjärnors lågor Vid änglasång i högre ton Vi vandrat förr som bror och syste Långt innan tidens hane golOch väckte världen, kall och dyster,

Med skenet af en jordisk sol 1’

Jo, det är allt snygga brorskap! Gör slut pä’t! Såg du inte på riksdagsmannens bröllop, hur han pratade och skrattade med klockarens Ingrid, den dansant Gör slut på’t! Tror du det är annat än dina pengar — nej duu!”

“Ack, jag vet inte hvad jag skall”, jämrade sig Karna.

Jag steg fram. De flögo upp förfärade.

“Papperet är afskrifvet efter ett häfte poem, som jag lånt af en student. Men så går det, när man lyss till lismares röster. Och när du bättre tror den där, som alltid har smidit ihop lögner om hvar hederlig människa, än mig, som du har lofvat tro och kärlek, så är det bäst vi två skiljas. Det är bättre att stämma i bäcken än i ån. Här är din ring — gif mig min! Se så! Det är din egen skull!

“Och dig, Stina”, sa* jag, “skulle jag kunna sätta in bak lås och bom — jag känner hvad du har haft för ärende nattetid på mjölnarens vind och i handlarens källare —”’

“Det var en evig lögn!” utbrast hon med lågande kinder.

“Men jag behöfver inte göra mig besvär — i morgon stämmer dig Per Månsson för ärekränkning: det är du, som satt ihop historien om att han spädt opp mjölken, som gått till mejeriet. Du kryper nog in ändå! Där finns tre vittnen.

Farväl med dig, Karna! Får du någon gång en annan vän, så lura inte på tillfälle att stämplahonom som en bof. Det är inte den rätta kärleken.”

Och så gick jag. Jag var nästan lätt om hjärtat — en misstänksam hustru är det värsta plågoris på jorden.

Klockarens Ingrid och jag passade verkligen bättre ihop — vi blefvo ett lyckligt par och äro det än i dag.

• *

Men Karna blef allt mer tungsint och till slut lite sinnessvag. Till all lycka hade hon ju medel och fick nödig vård.

Och Stina Sladdermaskat

När hon låg på det yttersta, hade hon bud efter prästen. Han kom och talte allvarligt med henne. Hon grät och var svåra förkrossad. Men just som prästen skulle gå, reste hon sig på armbågen.

‘‘Ar det sant”, sa’ hon, “att pastorn, som ska’ ha’ mamsell Elin, är harmynt?” sa’ hon.

Och det var hennes sista ord.Rotehjonets jul.

“Ingen människa kan se Jehova och lefva”, heter det i skriften. Och när hans tjänare Moses hade talat med honom på Sinai berg och andfått lagens taflor, sken Moses’ ansikte för folket.

Ingen kan heller se Herrans tjänare dödsängeln och lefva. Dennes förebud, sjukdomen, träder däremot tidt oss till mötes; men hvar gång det sker, gripas vi af en rysning, en aning öm det majestät, hvars bud han går.

Och de, hvilkas lott i lifvet det vardt att ofta se honom vid plågolägrets hufvudgärd, få ett egendomligt återsken öfver sitt anlete.

Detta varder blekt och vissnadt — ett pergament, därå ett uppmärksamt öga kan läsa lifvets dystra saga; blicken blir spanande, djup och dunkel som en källa i ett grifthvalf; leendet blir vemodigt som en halfvissnad ros på en grafkulle, och händerna bli hvita, men magra — alldeles som de redde sig till att läggas i dödsängelns, när han fattar dem för att leda den sista färden öfver det mörka djupet.

Men där hvilar ock öfver dragen ett lugn, som ej låter sig rubbas af hvardagslifvets små bekymmer, hvilka blicken halkar öfver för att endast fästa sig vid det, som bidar densamma bak grafvens mörka förlåt.

236Detta lugn kunde man läsa p& gamla Margaretas anlete.

I m&nga år hade hon varit sängliggande och fört en glädjelös tillvaro i socknens fattigstuga. Och så hade bon blifvit bättre; andra, som än mera be-höfde halmbädden än hon, hade tagit den i besittning. Nu var hon rotehjon.

Alla äro vi främlingar och gäster på jorden — ett rotehjon är det mera än de flesta. Intet hem, ingen egen vrå, där kroppen kan hvila ut och själen minnas eller drömma ostörd af världen, utan ett ständigt kringflackande från gård till gård, med vistelsens längd beroende af hemmantalets storlek, öf-verallt en börda, ingenstädes välkommen; aldrig ett leende förrän i afskedets stund. Hjärtat blir förfruset, innan det lägges i grafven.

Hönslösa församling bestod mest af rika åboar; alla hade ärft sin rikedom och med den föraktet for den fattige, som för dem helt enkelt var en gåta, en besvärlig, en vidrig gåta. Också voro de vida beryktade för oginhet, nidskhet och rått öfversitteri mot de arma och för ett högt lif bland likar.

• •

•

Det var julafton, då Margareta trädde in hos arrendatorn på bostället. Hon hade aldrig varit där förr, ty han var nykommen till socknen.

Hon gick in i stugan.

Det var på förmiddagen, och arrendatorn satt vid bordändan och rakade sig. Två små flickor isöndagskläder gingo fram och tillbaka på golfvet, höllo hvarandra om lifvet och sjöngo halfhögt:

“Nu ä’ dä jul igen Och nu ä’ dä jul igen —”

Mor i huset stod och pyntade på en byrå i rum* meta ena hörn.

“God dag i stugan! Och glad jul!” sade Margareta tyst och dämpadt.

“God dag! Tack för det!” ljöd arrendatorns röst, klar och glädtig, sedan han ett ögonblick mönstrat den tärda, böjda gestalten, som under armen höll ett lite knyte. Margareta kunde som den vise greken säga: “Jag bär allt mitt med mig!”

Mor i huset nickade vänligt.

*‘ Sitt ner! Hvar har mor hemma! ’ ’ sporde hon.

“Jag ä’ inte mor”, sa’ Margareta sakta. “Jag har inte något hem, utan går omkring på socknen. Det är Margareta”, tillade hon liksom ursäktande.

Och så tog hon fram ett skrynkladt papper, på hvilket kommunalordföranden hade för hvar tredje månad uppgjort hennes marschruta.

“åh, Herre Gud!” sa* arrendatorn mildt.

Margareta blef häpen. Annars brukade det alltid heta: “Har man sett på! Ä’ nu det här skrället här igen — jag tycker det är inte länge se’n hon var häri”

Husmodern flyttade en stol intill kakelugnen och bad Margareta sitta.

Denna stod handfallen och visste inte hvar hon skulle göra af sitt knyte.

Moran sträckte ut handen tveksamt.“Det är bara mitt rena linne och min kyrke-kjortel”, sa’ Margareta. Nästan med en viss värdighet.

“Såå! Då ska’vi gä ut i kammaren — kom!”

Etter en stund kommo båda tillbaka. Nu såg Margareta helt högtidlig ut. Kjolen oeh koftan voro snygga, tast slitna.

Och lilla Emma hviskade så tyst till Elin: “Ser du — hon har en liten fin krage som mors — likadana spetsar precis!”

• •

Middagen var förbi. Att doppa i grytan var liksom så mycket annat för Margareta något nytt, men nyast af allt var, att hon möttes af en sådan vänlighet, som aldrig förr kommit henne till del: före kvällen var det som om hon varit gammal medlem af familjen, och de små flickorna hade suttit på hennes knä och sjungit för henne.

Så tändes julgranen.

Det var också något nytt för Margareta, som var född och uppfödd på slättbygden, under det arrendatorn var norrlänning. Det hjälpte inte — när de små kommo och drogo i Margareta, måste hon opp och gå några slag kring den tända granen. Så egendomligt stämd, så lycklig hade hon ej känt sig den dagen hon kunde minnas.

Så skulle hon bort till det stora bordet och dricka ett glas vin med husbondefolket och tjänarna. .Arrendatorn bad henne sitta på bänken — strax bredvid den gamle ryktaren. Först efter upprepadetrugningar satte hon sig. Ryktaren, infödd sockenbo, reste sig strax.

Arrendatorn såg på honom.

“Hvad är det!”

“Här i socknen sitter folk för sig och fattiglappar för sig”, sa’ ryktaren.

“Nåå, på det viset”, sa’ arrendatorn och log.

Margareta reste sig röd i ansiktet.

“Jag sa’ ju nej”, mente hon.

“Hör du Pelle”, sa’ arrendatorn och skrattade, “gå du bort och sitt hos min hustru, så ska’ jag sitta hos Margareta. ’ ’

“Åh, nog vet en sin plats”, murrade ryktaren, lite flat.

“En plats bredvid den fattige Lasarus kan bli bra att ha, när Domaren en gång ställer somliga på sin högra sida

och somliga på sin vänstra”, sa’ arrendatorn allvarligt.

Ryktaren satte sig ögonblickligen på sin plats, Margareta likaså.

“Hur gammal är Margareta!” sporde husfadern.

“Bara på det tredje till femti, men jag har legat sjuk i flera år: händerna ä’ sönderbrutna af värk. Därför kan jag ingenting ta’ mig till.”

Hon visade dem — ett virrvarr af förvridna leder.

“Det har varit en tung vädjobana”, sa’ han vekt.

“Mer än någon kan tänka. Fattigdom är ingenting — jag har aldrig precis svultit. Men ovanligheten — att vara hvar mans afskrap, som Paulussager! Och när de små komma och spotta på en, smäda och — til! och med — dra’ en i håret, det har händt, fast inte så tidt — då är det inte lätt att vara tålig. Fast de förstå ju inte bättre än de bli lärda.”

Emma och Elin smögo sig intill henne, sågo henne in i ögonen och smekte hennes kinder med sina knubbiga händer.

Det var mångårig is, som smälte i den tår, hon tryckte sönder i ögonvrån.

• *

Julklapparna delades ut. Allas ögon lyste — till och med ryktarens, när han fick den långa nya pipan, tobakskardusen och den röda långhalsduken.

“Det är inte bruk här på orten utom i prästgården, men det var ingen dum idé’sa' han.

Margareta sa’ ingenting — hon kunde ingenting säga, när de små kommo bort till henne, hälsade från far och mor och svepte en enkel, grå, men varm och mjuk filtsjal kring hennes skuldror.

Men vaktpojken, som satt vid andra sidan om bordet, glömde nästan sina egna yllevantar och sin nya fårskinnspäls, bara han såg på Margareta, och han sa’ i fjol, när jag träffade honom på riksdagen, att han aldrig kan förgäta hennes lyckliga leende i det ögonblicket, om han blefve aldrig så gammal. • *

Arrendatom slog upp psalmboken, folket slätade med att knäcka nötter, de små satte sig påfars knä, och snart klang en julpsalm genom stugan. Det hörde inte heller till vanan hos Hönslösa åboar, men julsången har en egen makt: så smått hördes flera röster — i början tvekande, sedan mera fylliga — stämma i, och snart var det en fulltonig kör.

Gud Faders son af himmelrik Blef här en gäst i jorderik Att föra oss från jämrens dal Till evig fröjd i himlens sal.

Ära vare Gud!

Fast han föraktad var och arm,

Af evig kärlek brann Hans barm Att göra jorden glädjerik Och mänskan himlens änglar lik.

Ära vare Gud!

• *

•

Emma och Elin gåfvo inte mor någon ro, förrän de genomdrifvit sin önskan att den främmande gumman skulle få ligga på soffan i deras lilla rum. Och så fick Margareta en gång ligga i en ordentlig bädd med två rena nytvagna lakan. Hade det någonsin händt henne förr t

Och hon drömde.

Genom ett virrvarr af mörka, friskt doftande granar och tindrande ljus — idel Betlehemsstjär* nor — såg hon ett torftigt barndomshem, där fadern svor och väsnades, slogs och rumlade; där modern gick som en martyr, hvilken

med hvar dag blef mer nedtryckt, tills hennes tunga dagsverke slutade meden årslång helsot, och där en liten flicka vid namn Margareta hade att sörja för två mindre syskon — med bannor och slag till tack — till dess en ond bråddöd lade fadern i grafven och tvinsoten hämtade syskonen.

Så var hon ensam.

Ensam stod hon vid altarringen och afgaf sina konfirmationslöften. Ensam var hon, då fiolens toner kallade ungdomens gillen. Ensam kände hon sig på skördefesterna, dit hon med tunga dagsverken förtjänat sitt inträde.

Så kom en tid, då hon ej stod ensam, Själa-fienden sände skaror af frestelser — och en af dem var nära att bli henne för mäktig, Men hon rycktes som en brand ur elden — hon såg sveket genom smilande anletsdrag och hörde grundtonen i lismande smicker. Så kände hon sig dubbelt ensam.

En annan tid kom, då hon ej heller var ensam. Vid hennes mångåriga sjukläger stod nöden, ocli bakom honom gläntade dödsängeln på dörren. Men han steg ej in. Framför honom trädde trons och hoppets änglar, som talade till henne om den rolighet, som står Quds folk tillbaka.

Hon steg opp från sjukbädden — liksom Elia hade hon en lång väg för sig. Och nu först vardt hon rätt ensam, ty ensam är den oförstådda, den förbisedda, den föraktade. Men änglarna från sjukbädden följde henne — fast ofta osedda.

Denna julafton hade hon mött en ny ängel — kärlekens, den kristliga barmhärtighetens. Det var som om hon aldrig vandrat ensam.Hvilken af Herrans änglar skalle hon härnäst möta t

• •

9

Hvadf Var det ej två små änglar, som i sid, hvit dräkt lekfullt klättrade opp på hennes bädd och ropade: “Nu ska’ vi alla fara till julottan!”

Hon reste sig yrvaken, förvirrad.

“Vill Margareta följa med i kyrkan! Det är spändt för i rappet.”

Om hon ville!!

Hvad kaffet och de nybakade bullarna smakade !

Och hvilken julottefärd med bjällerklang och bloss! Kyrkan lyste på långa vägar. Hur skönt den mjuka själen smög sig kring gamla, magra lemmar!

öfver altaret står Kristusbilden med utsträckt hand. I det blida anletet läses samma inbjudning som å korsets fot:

“Kommen till mig, 1 alle, som arbeten och ären betungade, och jag vill vederkvicka eder!”

Innan Margareta vet ordet af, är hon inne i boställsbänken, mellan båda småflickorna, hon, som alltid setat under orgelläktarens trappa.

Och julotan börjar.

Aldrig hafva hennes ögon med större makt dragits till bilden å altaret, aldrig hafva Qudasonens drag synts henne mera milda, aldrig templet mera som en förgård till den eviga Herrans lustgård.Hon förmår ej följa predikantens utläggning af ju-leDs evangelium. Hon endast ser på Kristusbilden, tid och rum glida ur sina skrankor, den blandade kören från läktaren försätter henne i obekanta rymder. Hennes hufvud sänker sig mot bröstet, där hon sitter stödd mot lilla Emmas axel.

• •

Men när utgångsmarschen brusar genom templet och alla resa sig, sitter Margareta kvar.

I går såg hon kärleken, förebudet för Herran. Med trons öga har hon i juldagens tidiga morgonstund sett Herran

själf i templet.

Hennes längtande hjärta har hört Hans: “Kom!”

Det har ilat till hans möte. Hon har sett hvad hon trodde här i lidandets värld.

Men intet kött kan se Herran — sådan han är — och lefva.

Därför glömmes sent gamla Margareta i den församling, uti hvars tempel hennes skröplighet vardt förvandlad i härlighet.

Och aldrig glömmes hon i juletid.På julagille.

Gamle “Mäster” Gummessons julagillen yoro pä sin tid bekanta som de allra trefligaste i hela häradet — det sade både prosten och länsmannen. Geh då vågade inte en kristen katt säga ett ord emot.

Alltid hade gabben Gummesson någon rolig strof att förtälja. Han kände ju hvar kristen själ både i Torrebacka och Regndala, där han hade tjänstgjort i sina tjugo år och med tillhjälp af katekes och rotting inplantat de första begreppen af nådens ordning hos flera hundra bytingar.

Och hans käring se’n! Ja, henne skulle ni se! Där gå inte många sådana på dussinet inte i våra dåliga tider. Grann och god, trind och treflig, mild som en morgonmjölk!

På julkalaset i fjol hade han fått munlädret riktigt i gång. Och det är nu för resten inte så underligt, att det kan hända honom, som är född i en skomakarestuga.

“Om vi skynda oss riktigt och ta’ säkert fast”, sa’ han, “så hinna vi med en liten skvätt till, innan mor kommer och kör oss ut till de egyptiska köttgrytorna i skolsalen. ‘Lite vått i sig och lite torrt på sig och vänner omkring sig — då kan en moja sig och behöfver inte voja sig!2 som riksdagsman-MSnen Sven Nilsson i Österslöf brukte säga i sina unga dar.”

“Ja, ban hade många roliga ordstäf”, sa’ länsmannen. ‘Julen är en välsignad fest, men den tar på barn och klockare och präst!’ brukade han säga.”

“Han sa’ så, ja. Jo, jo. Visst är julen en härlig tid — när man har allt hvad hjärtat håller kärt Men så kunna också fattigdom och öfvergifvenhet då kännas dubbelt så tunga som annars. Jag minns en jul, jag — det är visst jämnt tretti år se’n i år! Då hade jag inte för trefligt: jag låg som pant för hyran. Ni skrattart! Det är dagsens sanning och ingen gröt att grina åt. Ni ska få höra historien, så mycket mer som den tog en bra utgång, som allting tar, om Vår Herre och en snäll kvinna ha en i hågen.

Det var mitt sista år vid seminariet — jag hade bara en termin kvar. Men det var nästan också det enda jag hade kvar, för pengarna hade gått för långese’n. Ingenting fick jag hemifrån utom fria halfsulor. Det är nu en god sak, det, men en kan inte lefva bara på det. Den, som hade lånt mig pengar dittills, gjorde konkurs, så den sista villan var värre än den första.

Min värdinna hade modehandel, som gick eländigt. Och jag var på rest med hyran för höstterminen. Jag visste mig ingen lefvande råd — annars brukade jag gå hem de fem milen under jullofvet men nu tordes jag inte: jag var rädd det skulle se ut som jag ämnade rymma. Ni kan inte tro hur eländig jag var! Jag gick på tå och smög mig som en katt livar gång jag skulle ner för trappan ochförbi butiksdörren. ‘ Tänk, om gumman kommer ut

och kräfver mig!’ tänkte jag.

Och när så jungfrun kom upp med min mjölka-skvätt, kände jag mig ‘knäsvag i alla lemmar\ Jag var rädd att hon skulle ha björnbud, och därför låtsades jag sofva tidigt om morgnarna och smög mig ut och gick om kvällarna. Det är som Sven Nilsson i österslöf sa’: ‘Björnar och barn pina en värst, när en går och väntar på dem’. När jag kom hem, tordes jag knappt se åt bordet till: jag var rädd att där skulle ligga bref till mig.

Det låg där också två dar före julafton, när jag kom hem. Jag gick fram och tillbaka och kallsvettades en half timme, tror jag, innan jag vågade öppna det. Jag kände mig som en brottsling, men slutligen måste jag ju däran.

Och så var det----------en hjärtlig och vänlig

inbjudan att komma ner på julafton till värdinnan och inte sitta ensam och kuckelura uppe på vinden.

Det var nästan värre än ett krafbref!

Se, gumman hade tre döttrar och en butiks-mamsell, som satt och sydde pynt på hattarna. De sågo godt ut allesamman, men voro några rediga fnissebyxor. Aldrig i lifvet stod snacketyget stilla på dem: de tisslade och tasslade och fnittrade och flinade och ‘hade sig’ och ‘gjorde sig tilP — det hade jag nog kommit underfund med, när jag varit bjuden ner där på mårtensgås — såsom skick och sed är i Lund. Och jag stackars skomakarepojke, som aldrig varit i lag med herrskapstöser, jag visste ju hvarken hur jag skulle bära mig åt eller hur jagskulle lägga mina ord — knappt nog hur jag skulle äta något så när på folkavis, efter jag lefde på skåpmat för det mesta och satt och skrapade mina lam-maben och fläskskankar.

Förra gången jag var där, hade jag kommit underfund med att de skrattade åt, att jag hade så stackiga byxor. Stackars jag! Det var det enda paret, som var så helt, att det tålte ses från alla sidor. Det gjorde mig ändå godt den gången, att den äldsta af flickorna tog mitt parti och mente, att det inte var rätt att göra narr af mig för det jag var fattig och tafatt. ‘Jag tycker han ser riktigt hygglig ut!’ sa’ hon. Och hon sa* det med kläm ändå. De andra började nojsa med henne och på-stodo, att hon var förtjust i mig. Och så nego de och bugade sig och sa’: ‘Gumman Gummesson!’ Då sprang hon, och där blänkte tårar i de blixtrande ögonen.

Men från den dagen tittade jag alltid efter henne, när jag gick förbi fönstret, och försökte ställa det så, att jag kunde komma i möte med henne när hon kom hem från kyrkan. Men inte vågade jag ge mig i tal med henne så ofta som jag hade önskat.

Värst utaf allt var att på det andra vindsrummet bodde där en sjundeklassare, en realist, en stilig pojke, nära nog en herre. Han kunde spela piano nästan som en direktör, medan jag slet som en hund med mina skalor och koraler för examen. Och han kunde sjunga glada visor och hitta på alla slags lekar. Bredvid honom måste jag ju nödvändigt ta’ mig ändå drumligare ut än annars. Han hade frack, när han gick på värdinnans bjudningar,— jag buteljgrön verkenströja! Ni kan tro jag mådde tjockt, när jag tänkte på att jag skulle ner och fira julafton där.

Först jag gick där och funderade, tänkte jag lägga mig sjuk, men jag skämdes, och kanske gumman då skulle skicka upp mat till mig! Nej, där fanns ingen annan råd än att gå!

Sist var jag då inte på rest med hyran — hur skulle det gå nu. Det var inte långt ifrån att jag tagit mig en liten julalip, fast jag hade fyllt 20 år. Lika stackiga voro mina byxor i år också.

Julaftonen på förmiddagen passade gumman på mig i butiksdörren och förnyade sin bjudning muntligen. Det var med nöd och näppe jag kunde få fram ett tack!

Jag traskade fram och tillbaka uppe på mitt vindsrum se’n jag skrapat min haka och gjort mig så fin jag kunde. Klockan tycktes aldrig vilja bli sex, och ändå kom den förfärliga stunden allt närmare. Hvad fem minuter ä* långa, när man står och följer visaren på urtaflan!

Ändtligen var tiden inne, och jag gick ned. Hvad mitt hjärta slog när jag knackade! När jag kom in, stod butiksmamsellen närmast dörren, och så hälsade jag först på henne och se’n på värdinnan. Det var min första dumhet på kvällen — flickorna sågo på hvarandra, och jag märkte, hur pinta de voro af skratt. Jag blef alldeles konfys, och så hälsade jag en gång till — på butiksmamsellen. Då kunde de inte hålla sig utan började fnittra — allesamman utom mamsell Aurora, som sist tagit mitt parti.Se’n skulle jag ha kaffe. Skeden tappade jag i golfvet, och när jag skulle ta’ upp den, vältes förstås koppen, och kaffet rann ut på mattan. Gumman tröstade mig, och kaffet torkades upp, men jag kände mig som jag skulle gått till afrättsplat-sen; man kunde köpt hela min julglädje för sex styfver. Hvarför hade jag inte gått och lagt mig mellan lakan?

Så tändes julgranen, och vi skulle ta’ i ring. Jag hade aldrig dansat ett steg i mitt lif och sa7 regelbundet nej till alla inbjudningar att vara med i dansen och stod i ett hörn och tjurade. Naturligtvis väckte detta lite förstämning — självfva gumman såg en smula stött ut: hon tyckte väl det var otacksamt att bjuda så’na trästockar på julfest.

‘En sådan en klädhängare, ’ sa’ butiksmamsel-len halfhögt till sjundeklassaren, se’n ringdansen var slut. Han bara drog på axlarna. ‘Somliga ska’ göra sig viktiga genom att inte göra som andra!’ sa’ han. Nog var det roligt att heta Frenne Gum-messon den kvällen!

Senare skulle där lekas jullekar. ‘Se så,’ sa’ gumman, ‘nu hjälpa inga undanflykter: i lekarna ska’ alla vara med — kom och sitt hos mig, så ska’ jag hjälpa herr Gummesson till rätta!’ — ‘Tack, men jag har aldrig lekt — jag kan inte leka — inga fina lekar! sa’ jag i min förlägenhet. Så började fnittret igen. ‘Jaså? Hvad då för några?’ sa’ sjundeklassaren och såg öfverlägset på mig genom sina brillor. Jag fick naturligtvis inte fram ett ord. ‘Hör nu på bara och följ med! Inte är det någon konst för den, som ska’ sluka så mycket262

bokvett. En ung man ska’ vara blygsam, men inte blyg; en blyg karl kommer ingenstans i lifvet och tar sig ingenting ut!’

Åh. jag önskade mig tusen mil därifrån, men för den vänliga och rara gummans skull försökte jag följa med. Lite för mamsell Auroras skull också, förstås, kanhända.

Där blef snart lif och lust i leken. Där “undrades” och “gömdes ringen med förbehåll” och lektes “du duger” och katten vete allt. Mellan lekarna bjöds vin och äpplen och karameller och russin och mandel. Om det nu var vinet, som satte lif i mig, eller om de andras glädje var smittosam

— slutligen fingo de mig med. Alldeles bortkommen gaf jag de galnaste svar i pantlekarna, och snart hade de plockat ifrån mig både klocka och nycklar och näsduk och allt möjligt löst jag hade i fickorna. Hvad de hade roligt, de andra! Jag tyckte, att det var det dummaste jag varit med om

— att mamsell Aurora kunde stå ut med att skratta hela kvällen!

Så skulle panterna lösas. Värre timme har jag väl aldrig haft på denna syndiga jorden — fastän jag har tagit examen i kristendom för rektor Wåh-lin och fått högsta betyget. Jag fick sjunga “Gubben Noach”, “såga tie famnar ved”, “säga artigheter och oartigheter” och katten vete, hvilka som voro artigast.

Bland annat skulle jag “stå på hufvudet”. Inte visste jag, att jag skulle sätta foten på ett spik-hufvud i golfvet, utan jag gick bort och vände benen i vädret och ref ner en liten söt vas från byrånmed mina långa bakfötter. När så jag kom ner p& jorden igen, hade mina korta bakbensfodral hängt opp sig på pjäxstroppama.

Slutligen blef jag dömd att “ plocka persilja under snön” samman med mamsell Aurora.

Har ni sett något lefvande frågetecken}

“Hvad är det!” frågade jag. Allmänt flin. Mamsell Aurora blef röd, och butiksmamsellen upplyste mig om att jag skulle ge en kyss till den, som jag skulle plocka persiljan samman med.

Jag måste ha sett rysligt löjlig ut, för självfva gumman skrattade, så tårarna pärlade ner för kinderna på henne.

“Det skulle jag aldrig kunna!” sa’ jag med känsla och öfvertygelse.

“Nej, men det måtte väl inte vara en sådan trollkonst!” sa’ gumman. “Har verkligen inte herr Gummesson kysst en ung flicka förr?”

“Åh, bevare mig väl — aldrig i lifvet!” sa’ jag brådskande och förskrämd. Jag kan höra tonen när jag vill, fast det är sina tretti år se’n.

Alla de andra skrattade i kapp.

“Någon gång ska’ vara den förste!” sa’ sjun-de-klassaren.

Aurora drog på mun — hvad hon såg rar ut! Den som bara hade vågat! Hvarför ska’ också alla möjliga människor vara samlade, när man ville och borde vara ensamt Men jag stod där som en målad bock, ett fä, en ankarstock.

Och så löstes en annan pant: herr sjundeklas-saren var inte kyssarädd, han. Han tog butiksmamsellen om halsen

och klippte till, så det sa’smack! Se’n satt jag bara och var rädd, att han skulle kyssa mamsell Aurora också. Jag satt och funderade om jag skulle våga ta’ och dänga till honom, om han gjorde det.

Julklapparna kommo fram. Jag fick också ett par småsaker — bland annat ett par riktigt fina morgontofflor. Åh, jag blef så förtjust, helst som jag trodde mig kunna antaga för gifvet, att det var mamsell Aurora, jag hade att tacka för dem. Och naturligtvis kunde jag inte hitta på något finare sätt att tolka min förtjusning än därigenom att jag frågade: “Åh, hvad de äro vackra! Hvad kunna ett par sådana ha kostat ?’^

Ni hör, att jag hann med en hel del dumheter på den där julafton, hva?

Så kom supén. Där skulle rimmas för gröten — ingen slapp. Sjundeklassaren var inte så styf som jag hade tänkt.

‘På julafton måste man risgröt ha, för annars är det inte bra.

Och på julnattens heliga timma på julgröten måste man rimma!’

Var det också något att komma med?

Det var allt bra mycket styfvare, när turen kom till mig!

‘Det är härligt att äta risgrynsgröt!

Mamsell Aurora är riktigt fager och söt —

Hvarför plockade jag inte persilja, mitt nöt?’

Sjundeklassaren såg förbluffad på mig. “ Jag tror det tar sig!” sa’ han. Mamsell Aurora blefsom ett blod i hela synagogan, och alla brusto i gapskratt. Och jag själf också. Gumman dunkade mig gemytligt i ryggen.

Hvar jag fick mod ifrån, vet jag inte. Men med ens var det som isen brutits, och jag hade mål i mun. Jag var inte ett dugg förlägen. Sjundeklassaren fick betalt för gammal ost, både för den kvällen och andra kvällar, jag talte om roliga historier från hembygden, jag sjöng roliga visor, jag var outtröttlig, och när vi bröto upp, var jag aftonens hjälte.

“Nå, lilla mor Aurora, ska’ jag tala om hur kvällen slöt också hva t”

“Åhja, när du har kommit i tagen så — men skarfva inte, far! Och raska på, för nu ska’ vi in och äta.

“Jo, när jag skulle gå opp, gick jag och love-rade så, att jag fick sist ta’ godnatt af Aurora. Nu visste jag tydligt och klart, att jag var kär i henne för hela lifvet — lite betuttad hade jag ju varit länge.

Och som hon stod där ensam i butiken, hvi-skade jag: “Men jag har den att fordra”. —

“Hvilkent” sa’ hon och småskrattade. —“Persil-jekyssen!” sa’ jag djärft.

Hon slog ner ögonen.

“Och jag tar den som julklapp!” sa’ jag.

Och så tog jag den. Det hade förstås aldrig lyckats, om hon inte hade vändt munnen till lite själf. Hon har erkänt det se’n — har du inte det, mort

“Hvem törs mästra *mäster’t” sa’ den lilla frun småleende och strålande. “Men nu tror jagatt det är så godt, att du ber våra vänner gå in och ta' en smörgås, gamle snackebror!”

“Käringatroll! Är du inte snäll, så tar jag och ‘plockar persilja under snön’ — jag har lärt mig konsten skäligen bra under årens lopp ”

“Åhja, du hade anlag, far. Det var bara öf-ningen, som felades dig!” sa1 lilla fru Aurora och slingrade sig ur hans famn.

Så gingo vi in att rimma för gröten.

Bland det roliga, som förekom på kvällen, minnes jag, att länsmannen också berättade en liten kärlekshistoria.

“Kan nå’n af er”, sa’ han, “tänka sig, att jag en gång i lifvet har tagit ett par hjärtan om hand och skrifvit sista kapitlet i en roman, som såg rätt motig ut?”

“Nää, sa’ vi allesamman. Det får kommissarien berätta.”

“Jo, det var strax jag hade blifvit student och kommit in på landskansliet. Och så hade jag fått en veckas ledighet och visste inte hvar jag skulle göra af mig. Så lofvade jag en gammal vän att sitta i hans ställe på tidningsredaktionen, så att han skulle få fara hem och klappa om sin gamla mor.

Det var förfärligt hett: staden låg i sommar-dvala, flugorna på redaktionslokalen iddes hvar ken flyga eller surra, och bagarens hund slog bara upp ena ögat, när kunderna trampade honom på tårna. Jag lade mig på soffan och ämnade ‘dra timmerstockar’; där fanns ju ingenting i de usla tidningarna att klippa.Då knackade det på dörren. Jag for upp, fick orätt pjäxa på galet ben och satt om en half minut i skrifstolen.

En liten mager, ljushårig gubbafil klef försiktigt in, såg sig nyfiket omkring i rummet, fick så småningom munnen lagd i ordning till ett småslugt leende och satte sig försiktigt på yttersta kanten af en värkbruten stol.

,!Ä’ dä han, som gör ihop tidningen t” sa* han.

“Jo, det lär allt vara det,” sa’ jag med stor värdighet.

“Då blir han väl glad, om han får nå’nting att sätta i den?’1

“Det tror jag det — annars finns det nog sådant — mer än man har plats till. ’ ’

“Jo, se Mårten Mårtens Cicilia ska’ förlofva sig, och kalaset ska’ vara om lördag — samma dag som tidningen kommer hem till byn, så den ska’ delas ut på gillet. Mårten Mårtensson ska’ ha 50 nummer att ge bort — det blir en hop pengar, hva! Jo, somliga dar kan det dugga redigt.”

“50 exemplar extra, ja! Antecknadt och ska’ tillsägas å expeditionen,” sa’ jag och såg mäkta viktig ut.

“Men se, nu ska’ jag tala om för honom en sak i förtroende — där ä en knepig kringelikrok i den här affären. Han ser så ung och hygglig ut, så jag får tala om det för honom som det är alltsam-man.”

“Nåå!”

“Jo, se jag har två annonser i fickan. Jag vetinte hvilken jag ska lämna. Där ä9 två, som vilja ha henne, och hon vet inte hvilken hon får.”

“Det — det — var en märklig historia.”

“Jo, se jag tjänar hos Mårten Mårtensson — mitt namn är Nord, Ola Nord. Och så i går middag kommer Mårten Mårtensson in till mig och säger: ‘Hör nu, Nord!’ säger han, ‘när du ska’ in till sta’n i morgon med hafren, så gack opp på tidningen med det här papperet! Här har du pengar!’ Och så förklarade han alltihop för mig. Så långt var det ju bra. Men så på kvällen kommer Cecilia och bölar och tjuter och säger, att hon rent inte har något emot att förlofva sig om lördag men inte med rusthållarens Anders — som Mårten Mårtensson hade skrifvit på lappen, han gaf mig — utan med häradsdomarens Arvid, för de två ha nu alltid varit som ‘kalf och kätte\ Hon kom med en annan lapp, och där stodo hennes och Arvids namn. ‘Tappa fars lapp/ sa’ hon ‘och sätt in min! Annars går jag i ån. Står det bara i tidningen/ sa’ hon och tog mig om halsen och grät, ‘så skäms far att göra om det, utan då skickar han efter Arvid och så ordnas det och jag får honom. Men tidningen får komma några timmar förr än gästerna, så stormen är öfver!’ sa’ hon. Är det inte en tös, så femtonfiffig! Nu vet jag inte, hur jag ska’ göra; lyder jag henne och det går bra och de få hvarandra, har jag 25 riksdaler, så fort de bli gifta — det lof-vade hon mig. Men blir Mårten Mårtensson rent galen och tösen får krypa till korset, så tar mig hundingen. Men ändå tycker jag det är synd om henne, så jag ville gärna hjälpa henne.”“Ja, visst ä’ dä dä!” sa’ jag.

“Törs han ta’ tösens lapp!”

“Naturligtvis — om Nord lämnar mig den. Inte kan jag känna till alla kärlekshistorier i alla byar.”

“Hon sa’ hur jag skulle bära mig åt. ‘Far blir bindgalen,’ sa’ hon, ‘och kommer rännande ner till Nord och

gormar. Säg då, att Nord hade tappat lappen och ritat ihop en annan och kommit att skrifva galet namn — det går lätt att ta' fel om Anders Andersson och Arvid Andersson, när en ä' bekant med bägge två isynnerhet!' Finurlig unge, hva! Ska' vi försöka, hva! Hjälpa barnungen och låta Vår Herre se'n sköta det. Ta' nu betalt både för annonsen och de 50 tidningarna — låt'en betala ordentligt! Månntro gubbatrollet ska' gorma och storma och hväsa och fräsa på lördag — oj oj oj! Jag önskar det vore öfver! Men så kunna ju också 25 riksdaler vara bra att ha, när de åro som hittade på en landsväg. Ja, adjös mä honom då! Men håll nu nos om dä här!"

Efter ett par minuter stack han in hufvudet igen och följde själf efter så småningom.

"Jag glömde ju rent att tappa gubbaskrällets lapp. Det är bäst jag tappar den här i kakelugnen — där ligger den lugn, tills det ska' börja eldas på efterhosten. Det var tur jag kom ihåg, att jag skulle tappa den, annars hade där inte blifvit något riktigt sammanhang i det."

Så kilade han.

Jag fick sen veta, att Mårten Mårtensson hade blifvit rent ursinnig, när tidningarna kommo, for uti stallet och gaf Nord en örfil, den han ett par dagar efteråt gjorde ärlig och uppriktig syndabot för med tie riksdaler, tog Cecilia i förhör, skickade Nord efter Arvid, som han ju inte misstänkte för något maskopi med annonsen, snackade grant med de två unga och fick dem att bli öfverens, svettades och svor, och så fick han rusthållaren in i kammaren och sa' till honom: 'Ja, nu ser du själf hvad där står i tidningarna. Gjordes det nu om, så vore hon ju alldeles bortskämd för all sin tid.' Rusthållaren ref sig bak örat. Och Anders lika så. Men så sa' rusthållaren: 'Naturligtvis får pojken ta' en annan — det är ju klart som pölsespad. Men nästa gång ska' ja då inte skicka förlofningsannonsen med skickebåd, det är hvad som är säkert, och det ska' jag bli man för'."

''Skål för kommissarien!" sa' 'Mäster' Gum-messon. "Hvem skulle trott att han i sina unga dar hade varit en sådan filurf Ja. den kärleken!"När man tar galen unge.

På midten af 1870-talet fanns det ett kotteri af unga studenter, kalladt "prästagesällerna", som åto sin middag på hotell Skandinavien midt emot järn {+-+} vägsstationen i Lund. Om någon af kotteriets medlemmar var vid kassa, blef det gärna en kopp kaffe med ett glas punsch till inne i något af smårummen. Ibland utvidgades kretsen, och då kunde man få tillfälle att höra Hugo Andersson spela piano, Johan Strömberg sjunga arior, "Tjolans" tralla visor och C. A. Simonsson i falsett efterhärma ryktbara sångerskor.

En af prästgesällerna hette Truls Odongren. Det fanns ingenting så stort och högt, att han inte skulle nå det, och han talte nästan aldrig om något annat än sig själf och sin egen lysande framtid. Därför hette det också ibland, när Truls hof upp sin röst, ungefär så här:

"En djup tystnad må höras i salen, när Truls Näfverskäppa värdigas korteligen för ett par, tre timmar fatta ordet!"

"Tja tja tja! Oj oj oj! Siratta ni åt namnet Truls, ni! Naturligtvis ligger det of vanför er horisont att det är samma namn som Torkel, hva t Det står annars i en akademisk disputation. Har ni hört talas om Torkel Knutsson, paddor! Ni tycker

261att Jons och Måns och Per ä' finare, därför att ni bär dem, hva t Men ser ni, Truls är ovanligt — jag

ska' bli något ovanligt----"

"Ovanligt korkadt, ja!" afbröt någon.

"Tyst du, Jöns Dummerjönssissime! Och när jag en gång skall välja mig maka, ska' det inte vars hvem som helst från landet. Såsom stamfader för

och grundläggare af en ny ätt------"

"Den ännu inte framkomna Odongrenska " "Måste jag hafva förpliktelser och ansvar. Först och främst vid valet af stammodern. Hon ska' vara af adlig börd: korsning af raserna har stor betydelse för intelligensen. Och ätten skall bli snillrik efter mig och fin efter min maka. Och så ska'

hon vara fager under ögonen--------”

“Ja, Truls har sin mesta fägring ofvanför dem __, >>

“Att jag är rödhårig angår inte dig. Det var

konung David också på grundspråket---------”

“Och Judas Iskariot-------”

‘ ‘ Bravo, Tjolians! ’ ’

“Rik ska’ hon vara, så att vårt hem kan bli prydt med alla konstens och litteraturens skatter. Och begåfvad och musikalisk — och — —,Å “Och allting, utom snedögd!”

“Och rödhårig!”

n.

Genom ficklån hos lyckligare lottade kamrater, skuldebref, växlar och alla möjliga affärstransaktioner krånglade och vånglade sig emellertid Truls fram till målet, blef invigd till ordets förkunnareoch sändes ut att arbeta i vingården. Hans intelligens hade inte öfverväldigat vederbörande professorer till den grad, att de ans&go honom lämplig för någon af bildningens och arbetets stora brännpunkter, utan de funno det lämpligast att han skulle låta sitt ljus lysa för människomen i en undangömd landsända.

Där fick han förbli en ganska lång tid. Inte var där synnerligen godt om grefvinnor och adelsfröknar, och inte ens prästdöttrarna kastade några kärligt uppmuntrande blickar på Truls. Till en början förmådde han inte fatta detta — han hade ju gått och trott, att de som mogen frukt skulle falla i hans famn, så fort han värdigades öppna armarna. Och när han så fick korgen af en flicka, hvilken han velat hedra med gåfvan af sin allernådigaste kärlek, blef han både häpen och ond. Men de skulle se, i hvem de stungit hade! Från den dagen skulle han förakta kvinnokönet, genom hvilket synden kommit i världen. Men när han i kyrkan dundrat därom några söndagar med den enda påföljd, att fruntim-mersbänkarna började stå tomma, och ingen af flie-korna ämnade ens ta’ snörlifvet af sig för hans Anatema Maranata, tog han slutligen parti. Tog det i vredesmod.

Han gifte sig med sin hushållerska, en liten föga fager varelse. Men hon kunde, om det fallit henne in, ha skrutit med sitt riksbekanta namn, hon tillhörde den vidt kända och mycket utgrenade ätten Andersson. Det enda, hon hade öfverflöd på, var fräknar, och beträffande hennes musikaliska utbildning må det vara nog att nämna, att hon intevar kropp att skilja “Gubben Noach,, från “Björ-neborgsmarschen”, om inte orden sjöngos till.

Men i stället kunde hon laga skånsk kalops som ingen annan i hela Hönslösa härad; hennes sillsalat var vida berömd, och hon kunde väfva alla slags skäftiga, randiga och rutiga tyger.

Som tack för frutiteln gaf hon sin herre och man en liten son. Detta naturens underverk blef nu föremål för ett hejdlöst afguderi från föräldrar-nes sida, och dessa blefvo till en visa för hela nejden på grund af deras löjliga lofprisande af “Trul-saungen”, som lille Torkel genast blef kallad.

Denna afgudiska beundran för det lilla pyret blef anledningen till en historia, som i ganska långa tider gick man och man emellan i bygderna och förde pastor Odongrens och hans frugas namn vida omkring. Den är icke ens nu bortglömd.

III.

Det skulle vara änkekassemöte i en af kontraktets prästgårdar, och enligt öflig sed voro alla prästerskapets medlemmar inom kontraktet, befordrade och obefordrade, bjudna att med barn och blomma deltaga i det gille, som alltid bildar ett behagligt slut på de torra ekonomiska förhandlingarna.

Därför satte sig ock Truls Odongren och hans hustru upp på en liten “skumpekärra” och begåfvo sig till ämbetsbrödernas möte. Men de medhade också lille Torkel, fast denne endast var sju måna der gammal, samt den lilles sköterska.

De blefvo vänligt välkomnade, naturligtvis. Men alla tyckte att det var så underligt, att de tagit denlille med. I allmänhet följa ju inte prästgårdsbar-nen med på sådana fester, förrän de voro fullvuxna, och döttrarna först när de blifvit så pass försigkomna, att någon adjunkt kan tänkas kasta ögonen på dem för att möjligen utse dem till blifvande maka.

Ingen hade förut sett den lilles mor mer än mycket flyktigt — somliga inte alls. De hade bara i Lunds Veckoblad läst annonsen om vigseln:

Truls Odongren Adina Andersson.

Brödåkra den 30 december 1885. oifen hon ådrog sig strax allas uppmärksamhet, när hon började tala om lille Torkel.

“Det är inte så varmt i dag, men jag måste ta’ honom med. Åh, jag skulle inte kunna vara honom förutan en timme, och han inte utan mig. Se, det barnet är inte som andra barn — han och jag a* som ett. Jag kan inte förstå, hur en mor kan lämna sitt barn hemma och fara ifrån det, om det så bara är på en kvart. Oooh!”

Och hon åbäkade sig värre, så att alla de andra fruarna, som tyckte det smakade riktigt skönt att för några timmar slippa undan sina ostämda “äk-tenskapsfioler”1, kände sig en smula stötta i kanten.

Där var anordnad konsert i kyrkan, och dit drog hon också den arme ungen, satt i öfversta bänken och hyfvade den opp och ner på armarna, vare sig nu detta skedde för att hålla honom i godt humör eller visa den för alla de närvarande. Emellertid behagade unge herr Torkel uppträda med en mycket högljudd protest mot konsertgifvarna, sora rent af fingo låta honom få ta’ ett solo, hvarefterfru Odongren måste ta’ ut den hänsynslöse kritikern p& kyrkogården. Men inte bekom det hans mamma någonting! Hon antydde tvärtom ganska tydligt, att de uppträdande prästerna nog inte Sjungit så bra. Själf förstod hon sig inte mycket på sång, men si, ett sådant öra som den pojken hade fanns det helt visst inte maken till. Hvar gång som hans sköterska inte sjöng som han ville, satte han i att skrika.

Se, sådan var Torkel! Och Torkel, ser ni —

Och Torkel blef A och Torkel blef O under hela festen.

När prästerna talade om utsikten för betprisen, passade fru Odengren på att upplysa sällskapet om att Torkel aldrig kunde förmås att smaka en bit socker, om det låg i sudd, utan bara, när han fick det bart.

Och när prästerna upplyste att man kunde vänta förlängd öfningstid för beväringen när som helst, kramade hon det lilla byltet, så det blef blårödt i ansiktet, och under ett anfall af krampaktig gråt förklarade hon för sällskapet med stor bestämdhet, att hennes son aldrig skulle få tåga ut: hon ville se den Kristian Tyrann, som kunde våga rycka ett barnahjärta ur sin moders armar och slänga det ut på en öde hed och låta det gå och äta ärter och fläsk, som kokats af otvättade karlar. Åhnej!

Alla skrattade så de lågo dubbla, och självfvaste Truls tyckte att hon tog väl hårdt i, men han fann lämpligast att ingenting säga. Prosten påpekade allvarligt, att den Högste kunde taga ifrån henne hennes afgud — hvad ville hon då göra!Då visade boa benägenhet för att dåna och menade, att i så fall kunde man köpa hennes lif och välfärd, så andligen som lekamligen, för sex styfver — hvilket ingen tycktes vidare hågad för. Och så blef det småningom lite lugn igen.

Men hvilken fråga som kom på tal, blef henne en trampolin, på hvilken hon satte lille Torkel för att slunga honom in i samtalet igen.

Slutligen drogo sig herrarna undan.

“Vi måste ha oss ett glas vatten/* sa* någon.

“Det ska’ bli skönt att få skölja ner underbarnet!'* hviskade en.

“Jag är alldeles ‘ihjältorklad’!” sa* en annan.

IV.

Men ute bland fruntimren måste man hela tiden dragas med Torkel och hans förunderliga egenskaper och högsta fullkomligheter. Slutligen höll det på att bli ett förskräckligt uppträde.

En liten pigg guvernant från en af prästgårdarna var också med. Och när hon såg, hur uttröttade och förtviflade alla fruarna voro, tog hon hand om fru Odongren och ryckte fram med det tvärsäkra påståendet, att alla barn — af samma kön för-ståa — äro alldeles lika vid födelsen, och att inte ens en mor någonsin kan skilja sitt eget från andras barn, om hon får se det afklädt samman med en hop andra strax efter dess ankomst hit till jämmerdalen.

Där ‘kom eld i lågorna*, ska’ ni tro. ‘Fläsket var stekt på tre röda minuter4 — som det heter.Fru Odongren tog alla milda makter till vittne, att hon midt i natten med förbundna ögon skulle märka, om hon höll sitt eget eller ett främmande barn i famn och att den unga flickan inte förstod, hur hon hädade moderskärleken, det heligaste på jorden. Och så grät hon en vers och sa’ att i höjden bor där En, som ser allting. Han kände henne och lille Torkel också — mer ville hon inte säga. Sitt barn kände och förstod hon, fast hon inte kunde spela piano och tala franska — det är inte de främmande språken, som göra en kvinna till moder. Och så tog hon den lille på armen och gick ut.

Alla skingrade sig, trötta på eländet, oeh värdinnan erbjöd sig att ta’ Torkel och lägga honom inne i barnkammaren; barnungen hade ju suttit och skumpat lång väg och måste således vara rent förbi af trötthet.

Fru Odongren kunde naturligtvis inte lämna henne barnet, men hon gick själf in med henne. Och nu föreslog värdinnan, att han skulle läggas på samma säng, där lilla Anna Lisa — hennes egen tösunge — också vid pass sju månader, slumrade så godt. Truls, som också kom dit in, mäklade på detsamma.

Och pysen lades och somnade, och föräldrarna återvände till de andra, fast de emellanåt naturligtvis smeto in för att se om lillen sof. Och det gjorde han plikttroget och samvetsgrant.

‘‘Har du sett på deras unge, du Trulsf” hvis-kade fru Odongren till sin man.

“Näpet barn — också ljushårig!”

“Tycker du detl,,“Ja, det vill säga------”

“Inte är det väl Torkel, hvaf”

“Nääj, det förstås.”

“Det var då väl, det.”

“Jag har väl aldrig sagt-------99

“De ä’ olika som eld och vatten, ä’ de.” “Naturligtvis--------”

Så kom afskedets och uppbrottets heliga stund. Truls gick in i barnkammaren och tog lille Torkel som låg ytterst på sängen och ‘ snusade9 som ett litet murmeldjur i sin goda sömn. Pysen blef insvept i själen, frun drog själf den röda filten tätare om den lille och satte säkerhetsnålen i och så stufvades alla in. Klatsch! Och så bar det af hem.

Men innan guvernanten for på kvällen, hvis-kade hon några ord i örat på värdinnan.

“Äi du spritt, språngande tokig, tös!” sa* denna. Men hon kunde inte hålla sig för skratt.

“Jag var mte människa att låta bli, men jag ville ändå inte att du skulle bli orolig. I morgon är ju allt klart igen.”

“Men om han sitter och välter med ekipaget, du — —”

“Prat! Hur — — det måtte han väl inte göra! Åhnej, du! Och tala inte om det för din man, förrän det blir nödvändigt, så blir det så mycket mer lifvadt. Var nu inte ond på mig!”

“Du är en faslig yrhätta, Helena. Gud stånde den arma varelsen bi, som blir din man!”

“Ja, han ska’ nog få veta att han lefver. Tycker du inte, att jag skulle passa till prästfru på lan-dett Jaja, du förstår

väl, att jag inte menar till en sådan där ‘Trulsamora’, som har gjort ditt hus den äran i dag.”

V.

Men i det lilla hem, där pastor Trnls lefde och regerade — eller kanske rättare regerades af sin husära — utspelades samma afton efter herrskapets hemkomst en mycket lustig scen.

Under hemfärden hade den gode pastorn varit vid ganska lifvadt humör, och frun hade flera gånger allvarligt knuffat honom i sidan, när han nödvändigt ville, att sköterskan skulle tala om sin kärlekshistoria. I allmänhet kunde fru Odongren inte med, att hennes man talade till tjänarinnorna annat än när det gällde att ge dem befallningar — präst-gårdsfröknarna påstodo att detta hade sin grund däri, att hon själf varit tjänarinna hos honom.

Frun satt för öfrigt och kramade och kelade med sin ålderdoms tröst. Det var helt enkelt ett mirakel, att barnet kunde sofva till trots för alla stötar och knuffar. Men så var ju Torkel också något annat än alla andra barn!

Då de kommo hem, var det redan mörkt. Sköterskan fick den lille med tillsägelse att genast gå ut i köket och bada honom, medan herrskapet gick in i salen och bytte ut resdräkterna mot hvardagskläderna.

Det dröjde emellertid inte länge, förrän flickebarnet kom springande in och utropade med förtvif-lan målad i sitt anlete:

"Vi ha fått hem en galen unge!”“Hvad?"'

“Hvad säger du, människa?""

“Lille Torkel ä" en tös.""

Stor och häpen tystnad. De rusade ut till badbaljan.

Först stirrade fru Odongren på barnungen, se"n reste hon sig, satte bägge armarna i sidorna, gick på tå bort till Truls och sporde:

“Är vår Torkel en tös? Svara mig inför Guds ansikte.""

Truls visste synbarligen inte hvad han skulle säga.

“Mmnnää!” sa" han slutligen perplex.

“Du har gått och taget galen barnunge — det är hvad du har gjort, Truls! Jag hviskade till dig, att du inte skulle dricka ‘Munk" till kaffet, om du skulle vara med och lapa punsch efteråt. Där ser man hur det går, om man bara ett endaste ögonblick låter en tanklös far ha hand om barnet! Du är en ovärdig fader, du Truls! Hvar är din son Torkel? Jag kräfver hans blod utur dina händer.""

“Jag tog — tog------""

“Du tog för mycket ‘Munk", tog du. Och se"n tog du miste på barn, tog du. Du har tagit deras Anna Lisa, den otäcka ungen—bortröfvat ett oskyldigt barn — du är Herodes och det betlehemitiska barnamordet! Tänk, om vår Torkel dör där, och deras flicka dör här! Du är en dubbelmördare, Truls!""

Sköterskan gjorde stora ögon. Aldrig i lifvet hade hon tänkt att pastorn kunde vara en sådanryslig brottsling. Hon kände, bor tänderna skall-rade i munnen på henne.

Truls dröp af. Men efter kom frun.

“Hvad ämnar du göra!”

“Inte vet jag. Det är ju så sent!” utbrast han förtviflad.

“Jasåå. Nå, farväl med dig! Nu far jag efter mitt barn.”

“Men, kära Adina. Hästen orkar inte gå en gång till i dag.”

“En moder orkar hvad inte hästen förmår — om jag så ska gå barfota, skall jag hämta hem mitt barn.’’

“Vänta tills i morgon, så ska’ jag skaffa dig skjuts!”

“Och du talar om att du förstår ett modershjärta du! Åhh!!!”

“Nå, så spänner jag väl för och kör själf. Men vi skulle väl annars ha det andra barnet tillbaka, och hon är ju i badet. Inte kunna vi väl direkt dra tösungen ut i den kyliga natten! Åh lilla du! Vänta nu till i morgon förmiddag, så är du snäll!”

“Åh, när karlar ska’« styra och ställa-----”

“Men jag ville ju att Torkel skulle blifva hemma!”

“Och du tror, att jag kunde vara skild från honom i så många timmar!”

“Nu blir det ju mycket längre — hela natten och så innan man får honom hem igen------------”

Nu fick lilla frun ett stort märkvärdigt anfall af någonting, som han aldrig varit med om förut.Den natten glömmer han aldrig, det har han själf sagt dera gånger.

Och följande morgon fick han ändtligen efter många varma böner resa ensam åstad — det vill säga med lilla Anna Lisa på knä’t, förstås — för att göra ett kristligt barnabyte. Hans hustru sa, att det var rätt åt honom; hon hade aldrig inför Guds altare åtagit sig att lida för hans missgärningars frukt. Truls tyckte att den frukten var skäligen sur och svår att gå på. Och var det verkligen hans!

När pastor Odongren bort mot middagstiden kom åkande på prästgårdsplanen i samma församling, där han under gårdagen varit med på änke-kassemöte, fick värdinnan brådtom att hviska något till sin man. Och han såg ut att vara mycket ‘pint af flin’, när han gick ut och tog emot Truls.

“Morjens, bror Odongren! Nå, det gläder mig att du trifdes så bra här i går, att du snart kom igen! Ingenting att tacka för, kära du — det var ju i all enkelhet. Det år inte något särskildt väl! Jaså, du har pysen med dig i dag också! Det måtte bli en riktig Sigurd Jorsalafar, den/*

“Hm! Ser du — det är inte han.”

“Hvasa!M

“Nej, honom glömde jag här i går natt. Jag fick din tös hem i stället —- här har du henne tillbaka.”

“Det har bestämdt ingen misstänkt här. Vi lade lilla Anna i går kväll — inte har jag hört att någon upptäckt bytet. Jaså, då är det Torkel vi ha. Men att ingen har sett misstaget — han, somär ett sådant underbarn. Hur kom ni underfund med det!”

“Sköterskan skulle bada honom.”

“Ingen märkte det på hemvägen! Det var då underligt. Vi tittade inte på ungen: den sof som en stock hela kvällen, och någon badning kom inte i fråga. Tänk om ni hade haft Lisa i fjorton dar och inte kommit underfund med något!”

Truls såg slokörad ut.

“Mor är rent toppig med pojken--------”

“Du ska’ lära henne inse, att en barnunge är en Guds stora gåfva, men en mycket vanlig sådan. Stig nu in och få dig en kopp kaffe och en smörgås, medan mor byter om bytingama!”